אלקטרו-שמריהו
קיבוצניק מוצר עבורך
כיריים גז בישול 2 להבות
הנחה 30%
רח' הבנאי 22 ת.ד. 1723
טל. 03-808869 חולון

דף ירוק

„כדאי לי בפנאי לי"
מרכז הרשת
שפע חומרים וציוד למלאכות יד ואומנות
חוגים והדרכה במקום
מכבדים הנחאות של ארגוני הקניות
מבצע לקייטנות
פנאי לי בע"מ
דרך פ"ת 126 ת"א
טל. 258710 .250332

מוסף על המשמר בתנועה הקיבוצית מס' 223 11 באוגוסט 1987 ט"ז באב תשמ"ז

— ט"ו באב, תשמ"ז —

עזה כמוות אהבה

אהבה מאופקת אינה מדבקת
אהבה זהירה מונעת צרה

קראנו במכתבכם

ללוטה היקרה, שלוש פעמים הידד!

סו"ס נמצאה חברה אחת, בכל התנועה הקיבוצית המפוארת, שתקום ותקיא את כל הצפרדעים ששני ספחי העיתונים הללו — "קיבוץ" ו"הדף הירוק" — מאכילים את התנועות הקיבוציות, כאילו היו אומרים, ראו נא ראו מי משנינו 'אנטי' יותר ומי 'יכניס' להם יותר, לקיבוצים רשפים, בית־אלפא או אפיקים, שלפני שנים מספר לא נשאו חן הסידורים הקולינאריים שלו בחדר־האוכל ובעיקר הקציצות, בעיני העיתונאי ארנון לפיד (היום עורך) וכמעט עורר 'מלחמת באריקדות' בין הקיבוץ למערכת העיתון.

צר לי עליך לוטה היקרה, כי האגזמה והשפעת חזרו אליך שנית. הנני בטוח, שאילו בראש שני העיתונים "דבר" ו"על־המשמר" היו עומדים משה ביילינסון ויעקב עמית, מנוחתם עדן, גם תוכנם של ספחי־העיתונים הללו היה בוודאי שונה. אם מפלטך, לוטה, צריך להיות ה"קיבוץ" אין זה אלא קנה רצוץ. שני העיתונים רודפי סנסציה ורכילות.

רק לפני חודשים מספר, פרסם "קיבוץ" סדרת מאמרים בשני נושאים "מאוד קרדינאליים" בשביל התנועה הקיבוצית בעת החדשה: א) האם הגיישה הקיבוצניקית היא זונה ככל הזונות, או שהיא סתם "משעשעת" את הגבר היפאני. ו־ב) איך נראה "הקיבוצניק המתבגר" בחדר המיטות.

ואכן, צעקתי צעקה גדולה מעל עלון אפיקים ושאלתי, במה עוסקת העיתונות של התנועה הקיבוצית בתקופה הרת גורל זו? לא יכולתי לעבור את המדרכות מרוב לחיצות "יישר כוח" של החברים. יכולתי להרגיש את הסלידה והזעם של החברים, שהצטברו נגד "הכלעטלער" הללו בליבות החברים.

לפני תקופה לא ארוכה, עשו שני העיתונים המכובדים הללו, "קיבוץ" ו"הדף הירוק", מרדף אחרי יוסי חרמוני, שהשנאה לתנועה הקיבוצית, לתנועת הפועלים בכללה, מוערת בעצמותיו. האיש היה דוברה של "התחיה" ואיש סודה של גאולה כהן. הם לא יכלו לשאת אותו, הוא עבר לעלון "קיבוץ" וגם משם נפנפו אותו. כעת הוא מפאר ברשימותיו המסכסכות בינינו ובין העם הערבי השכן, את דפי "הדף הירוק" של "השומר הצעיר הקיבוץ הארצי" — יופי!

שואלת את לוטה, המנהיגות, מזכירי התנועות. היכן הם, שהם עוברים לסדר־היום, בשעה שהעיתונות הקיבוצית נמצאת במבוכה ואינה יודעת למלא תפקידיה? אכן, יותר מאשר אנו נמצאים במשבר של ערכים ורעיונות, הננו נמצאים במשבר של מנהיגות. הניתן להעלות על הדעת שאילו טבנקין, ויניה, ציזלינג ועוד מהתקופה ההיא, היו עמנו כיום, היה מתרחש המחזה הטראגי של בית־אורן, שיזעזע את כל אושיות התנועה הקיבוצית? גם כיום טרם התעוררה המנהיגות לעשות מעשה רציני כדי להציל את הקיבוץ המפואר הזה, ומה שנעשה, בידי בית־אורן בלבד נעשה.

אכן, דכאון, דכאון גדול הנך נתקף בדפדפך ב"דף הירוק" האחרון, 221, וזה שלפניו עם "בארזים נפלה שלהבת".

מה בעצם רוצה "הדף הירוק"?

"דרך החושים השכלתם לזרוע יאוש ושמועות רעות", כותבת החברה עמליה מבית־אלפא, ומוסיפה: "מי אתם כתבים אלמונים? חברים שלי? איכפת לכם? נוגע לכם?" הו, אלוהים אדירים, כמה זעם וכעס עצורים נגרכם, הכתבים של "הדף הירוק", על כי באתם לקעקע את התנועה הקיבוצית, פאר היהדות הציונית בכל הדורות, עד כי צריך להזהיר מפניכם בסגנון שירו הידוע של המשורר טשרניחובסקי:

"עיט, עיט על הריך
עיט על הריך עף".

אינני זוכר תקופה, שהתנועה הקיבוצית היתה זקוקה לעיתונות מסייעת וספרות אוהדת, כשם שהיא זקוקה בתקופה הרת גורל זו.

כרמי אברהם
אפיקים

לוטה! (הערת אגב: תאריך הגליון שבו מודפסת ה"זעקה" שלך הוא יום הבסטיליה הצרפתי, 14.7.1789!!) — לענייך: זעקתך נקלטה אצלי בהבנה, אך ספק אם למישהו "יזוז". את רוצה לעבור לקריאת "קיבוץ"? אני נמצא שם וחושב מחשבות דומות להפליא.

הסיבות למצב זה? אולי אין חומר משרה אופטימיות? — לא נכון, יש, אבל "בשביל כבוד צריך לעבוד". הרבה יותר נוח בימים אלו להשתמש בקלישאות נדושות וללכת בתלם של העיתונות הכללית, כתובה ומשודרת, מאשר לטרוח וליצור מסלולים חיוביים.

חומר מרכא נמצא בשפע, הוא גדל, לפי מיטב הטבע היהודי המזוכיסטי, בכל חור בשיניים, עם כל כאב ראש או מיחוש מדומה, ועם כל "מצב־רוח". אני נתקל בתופעה של חשדנות גלויה כלפי האופטימיות שלי, כאילו אני גוף זר בשטח, או שמא אני, חו"ח, לא־יהודי שהגיע הנה, לפני יותר מ־50 שנה, בטענות־שווא.

את רואה, זה מדכאו! אבל אל דאגה, יש לי מספיק הוכחות לכשרות, חותכות ותחוכות, כולל תשמישי־קדושה משפחתיים מזה כמה דורות, ספרים ותמונות שניצלו מן השואה ועלו ארצה גם הם.

או אולי אני אופטימי עקשן יותר מאחרים, אולי יחיד בשטח? הרי האופטימיות, בעיקר במצבי קושי או לחץ, גם היא תכונה יהודית.

יש לי עוד הצעה לסוג המחשבות הנ"ל — במגזר ה"אפולוגטיקה והלקאה עצמית" — והיא: אולי עוד לא מספיק רע לנו (אני עצמי לא מתאונן!) וסירי־הבשר הפתוחים רבים מדי?

לא טוב היות האדם לבדו (גם באופטימיותו).

יוסף מירון
איילת־השחר

בגליון 221 מצאתי תגובה נסערת של חברה בשם לוטה, שהחליטה להחרים את "הדף הירוק".

קצת באיחור, אני מרשה לעצמי להעיר מספר הערות ללוטה הנדהמת והמזועזעת מתוכן הפרסומים בבטאון הזה.

בין השאר כותבת לוטה, שהיא "אפילו חלתה בשפעת וחזרה לה האגזמה ברגליים" וכל זאת, מחמת השחור שעושות לחברים הכתבות ב"דף־הירוק"...

אין ספק, לוטה, שרבים כמותך היו רוצים לקרוא על מעשים טובים בנוסח "כה־לחי", או "אין־כמונו", או להזכיר בוקר וערב "כמה יפים ומושלמים אנחנו", מבלי להסתכל במראה ומבלי להחמיר את החשיפה של מה שקורה בתוכנו וסביבנו. העיקר שהכל יהיה על פי הכלל הפרובינציאלי "מה יגידו"!

אולי, לוטה, האגזמה שהזכרת היא כתוצאה מצעידה נמהרת לשמירת המרחק בין המראה והמציאות?

כאשר לשפעת, זו מחלה חולפת ואין מה לדאוג. המצב גרוע יותר כאשר מקבלים סכרת מעודף מתק שפתיים. המוצא ביטויו בכתבות מלוקקות עם אשליות מתוקות.

החרם על "הדף הירוק" הוא עניינך האישי. אבל אם את שואפת למשהו קונסטרוקטיבי, מדוע שלא תשכחי מהחרם ותצביעי על הצורך באיחוד "הדף הירוק" עם "קיבוץ" לעיתון אחד, מקורי, מתקדם, רב־גוני, פתוח ומשתף את הציבור "על אמת" בכשלונות ובהצלחות.

בקיצור, עיתון קיבוצי אחד, משכנע ומכובד, שחוטפים אותו מן המדפים ומתגאים בו.

סבי
געו

ברשותכם, אבקש הערותי לכתבה "משק יגור, טראומה":

א. אני רוצה לקבוע, שאין טראומה ביגור בקשר לשבת השחורה. נוצרה לשון רעה ולזות שפתיים של חכמים לאחר מעשה, אשר תמיד בטוחים בפתרונות אוב שלהם. שהיו מונעים מטובי החוקרים של המודיעין הבריטי למצוא את הסליקים. פתרונות אלה רק מבליטים את מוגבלותם במידע המודיעין.

הטראומה היחידה היא שלי, אישית בלבד, ועניינה ההוראה המפורשת להתנגדות פאסיבית לחיפוש הנשק ועצירת כל הגברים, לא רק ביגור. לדעתי, היה זה שיקול שגוי מבחינת המאבק על קיום הציונות. מטרתה של ממשלת בריטניה ראז, של הלייבור, בראשותם של אטלי ובווין, היתה לגמור עם המנדט להקמת בית יהודי לעם היהודי ולחסל את הציונות. לשם כך תוכננה שלילת הנשק ומסירת הישוב היהודי לחסדי אמין אל חוסייני וכנופיותיו בצל המטריה הבריטית.

על כן חשבתי שבמצב זה עלינו להילחם עם נשק ביד ולהגן על קיום הציונות ועל חירותנו בארצנו, כעם במדינתו. אבל פקודה היא פקודה, ויש לנהוג לפיה. בדיעבד היה זה מאבק הירואי של כל אוכלוסיית יגור שהיתה חסרת אמצעים למאבק, מלבד התנגדות פיזית על־מנת שלא ללכת ברצון למיכלאות, בהתאם להוראות המוסדות. ראוי מאבק זה להירשם לכבוד ולהערכה בתולדות עמנו והציונות.

ב. לא אמרתי לרונית שהארבעה עליהם היתה "האחריות הבטחונית". לאחריות זו היתה מיפקדה רחבה יותר. אמרתי: העושים במלאכת הסליקים.

ג. לדעתי שגתה רונית בכך, כפי שיגאל טפר שגה, שלא באה לראיין אותי — את העד החי היחיד שעודנו בחיים. הייתי מספר לה מדוע יגור דווקא, ואת מהות השתיקה של יצחק יגורי ז"ל. אני מקווה שתיתנו מקום כלשהוא ב"דף הירוק" להערותי אלה, למען הקל על יגור לעכל אחת לתמיד את "בעיית הטראומה" של "השבת השחורה".

צבי סלע
יגור

עורכים: ארנון לפיד ויעקב לזר
משתתפים: עמירם כהן, רונית יהל, סימה באר, עודד ליפשיץ, אהוד דור, זיוה שילה, דינה רמג' ושלמה גלזר
עיצוב גרפי: רחל דביר
מזכירת המערכת: רותי קדוש
צלמי המערכת: בועז לניר ומאיר פרטוש
מודעות: חיה קוטב
המערכת והמנהלה:
רח' חומה ומגדל 2, 67771, ת"א
טלפון: 03-378833
מען למכתבים: שק דואר נעול 61999

תוכן המודעות על אחריות המפרסם בלבד
זכויות הגרפיקה שמורות

עד כאן

לא זהב, פלטינה

בכרמי קיבוץ גשור, שבדרום רמת־הגולן, החל בשבוע שעבר בציר הענבים המיועד ל"יקבי־הגולן". "יקבי־הגולן" הם, כידוע, יצרניהם של יינות "ירדן" ו"גמלא", הנודעים לטיב ולמוניטין. עובדה זו, היא שהובילה אל הבציר הלילי (העיתוי נועד למנוע נזקי חמה מן הפרי המשובח), שלווה בדיקה מתמדת וקפדנית של רמת הסוכר והחומציות בענבים, כמה מצלמות טלוויזיה אמריקאית, צוותי עיתונות זרה ומקומית וסתם סקרנים.

אבל לא פחות משראויים הגפנים של גשור לשבחים והלל, ראוי להם הרב יחזקאל דאום, איש מושב רמת־מגשימים, שכן, בזכותו, בזכותו התאפשר הבציר. הכיצד? מחמת השמיטה. ישבו הוא וחכמים נוספים, וטיכסו עצה כיצד למנוע, חו"ח, חילול מצווה אך בו בזמן גם למנוע השחתת יבול יקר ואנין. חשבו חשבו ומצאו. הפעם, קבעו, שלא כבעיתים רגילות, לא ייחשב הבציר כסוג של זמירה, האסורה בשמיטה, אלא כ"חיתוך" שהוא לגיטימי, ורק מחייב השארת אשכול או שניים על כל גפן.

במעשה הרב הזה הוכח שוב כמה גמישים, סובלניים והגיוניים הם דיני תורתנו וכמה פתוחים ומלאי רצון טוב הם רבנינו. ממילא, גם ניצל, בזכות הנ"ל, יבולם של כרמי גולן, חומר הגלם ליינות "ירדן" הנפלאים.

"אם בשנה רגילה היינו בוצרים זהב", אמר אחד המגדלים, "הרי השנה נקבל 1,500 דולר לטון ענבים וזה כבר פלטינה".

שלמה גלזר

אחים לנשק

יש משהו מאוד לא הפגנתי בהפגנה של קיבוצניקים, מין נינוחות כזו שהוסבת את האירוע להפנינג רב משתתפים הששים להיפגש איש עם רעהו. או לפיקניק המוני כאשר תנאי השטח מאפשרים זאת. כך, פחות או יותר, נראתה הפגנת החקלאים על המרשאה מול הכנסת בירושלים, ביום ד' האחרון.

המשטרה, שזכרה את ההפגנה האלימה של המושבניקים באותו מקום לפני כשבע שנים, היתה ערוכה במיטבה, מרגיכה ציוד חדיש ומגוון למלחמה בציבור מתפרע. אלא שנציגי הקיבוצים והמושבים לא נתנו כל עילה להפעלתו, המארגנים גם לא התכוונו לכך.

למארגנים היתה זו יריית פתיחה והם היו מרוצים. "הבשרת לבבות", אמרו לנו, "זה מה שרצינו". אבל את הידיעה הברורה, שהתנהגות יפה של אנשי ארץ־ישראל היפה, כבר איננה עושה רושם על אף אחד, ביטאו הדוברים איש איש בלשונו הוא. "אמצעים חריפים", אמר גזמס. "דרכים פחות טלוויזיות". "בריאות תיגר נוספות ומגוונות", הכריז אהרון ידלין, ואיתן ליס התבטא מפורשות: "בשקט כזה לא נצליח להשיג את המטרות. צריך לצאת לפעילות מאסיבית".

רשימת הדוברים היתה ארוכה וההזדהות עם מאבק החקלאים מלאה. אחר כך נערכו פגישות עם נסים ופרס וניתנו הבטחות והיו סיכומים. אם וכאשר יידרשו צעדים נוספים, הבטיחו מארגני ההפגנה, הם ישאו כבר אופי אחר לגמרי.

לזר

עד כאן

תנו להם רובים

ממשלת ישראל אישרה ביום א' את הצעת שר הבטחון יצחק רבין, לאשר לקיבוץ מרחביה לייצר רובים בקליבר צבאי, משתיקי קול, התקני טלסקופים ואקדחים למיניהם, לצריכה מקומית ולייצוא.

שמואל נצר, מסגר מכני בעל דרגה מקצועית גבוהה, חרט אמן, כרסם, רתך וכיוצא באלה, הוא האיש היודע במדוייק כמה דברים אמורים.

— האמנם פותחים במרחביה מפעל לייצור רובים, אקדחים, משתיקי קול וטלסקופים?

— עשו מכדור פינג־פונג כדור פורח, מקצה ציפורנו של זבוב — פיל. אין בכוונת הקיבוץ לעלות על מפת יצרני הנשק בעולם ואם היה בדעתך לשאול על ייצוא רובים לדרום־אפריקה ואמצעי לחימה מתוחכמים לדיקטטורות במרכז אמריקה, אז תשכח מזה.

— מה אם כן המליץ שר הבטחון ומה אישרה הממשלה?

— מדובר בסך הכל בהובי ישן שלי, בו אני עוסק כעשר שנים, באופן בלתי מסחרי ובמסגרת צבאית שאת צרכיה אני משרת. החלטתי להפוך את התחביב לעיסוק מוכר וקבוע ומכיוון שלצורך ייצור נשק נדרש היתר של הממעלה, זה מה שהומלץ וזה מה שאושר.

— סיפור מוכר של תחביב שהופך לענק?

— לא בונים מפעל. ואין כוונה להשקיע בדברים גרנדיוזיים. יש בדעתי לעסוק בפיתוח דברים מיוחדים לצבא שלנו ולשירותי הבטחון מחד ולכל נושאי הקליעה הספורטיבית המדויקת מאידך. זה עסק בחיתוליו שעדיין מוקדם לדבר על כיווני התפתחות שלו. הקיבוץ יחליט מה כן ומה לא ואני מבטיח לך שלא נלך לדברים מפוקפקים.

— דורון מור, מזכיר הקיבוץ. אבן כך?

— הייתי מגדיר זאת באופן הבא: החלטת הממשלה הפכה את הידועה בציבור של שמואל לאשתו החוקית. באופן כללי, מכיוון שמפעל "פלסים" במרחביה מייצר צינורות פלסטיק בקוטר גדול, הרי אם וכאשר ימציאו תותחים בעלי קני פלסטיק, אולי ניכנס לייצור גם בתחום הזה. בינתיים אין מפעל לכלי נשק במרחביה.

לזר

סוף סוף גם בארץ!!!
Sherwood.
איכות וחידוש שאתה יכול להרשות לעצמך
מבצע קומפקט דיסק

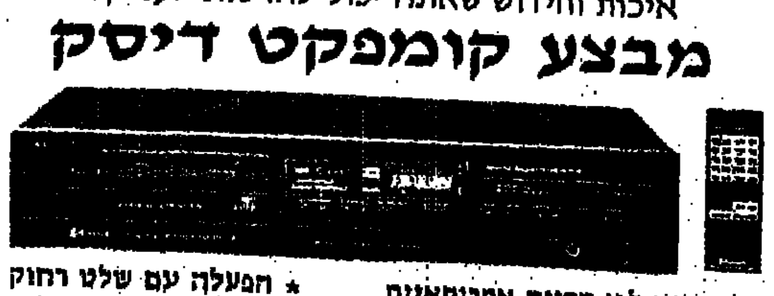

* הפעלה עם שלט רחוק
* 4-Time over Sampling
* תכנון ובניה לפי תקנים אמריקאיים
* 3 קרני לייזר
* 20 זכרונות
מכירה גם בהמחאות
אמנון סאונד אלקטרוניקס בע"מ
רח' בוגרשוב 42, ת"א ● טל' 03-295620

רכזי קניות · חברי קיבוץ
קלטות איכות RKL
בעשרות קיבוצים נהנים החברים מקלטת איכותית ברמה גבוהה ביותר.
קלטות R.K.I. - איכות ללא פשרות.

הפצה:
• גיל אימפורט טל. 04-629547
• אופטימל טל. 04-662462
• צחי מעבדות טל. 03-304406
• מוצרי תכן טל. 03-263267
ירושלים, חיפה, באר־שבע
ארדקל בית־זרע

סטריאו פלוס
אולם התצוגה הגדול ביותר
המחירים הזולים ביותר
סטריאו פלוס
רח' אידלסון 7, קומה ב', פינת בן־יהודה 9, ת"א
טל' 03-656027

תצוגה מרהיבה
של סטריאו 1987
מבחר מערכות ורמקולים
מבחר קומפקט דיסק
מחירים נוחים ואפשרויות לתשלומים

JVC, ROTEL YAMAHA, ONKYO, MARANTZ, AIWA LUXMAN WHARFEDALE, PIONEER, JAMO, JBL, BOSE, TEHNICS, BEW, ADC, SANYO ...ואחרים
מעבדת שירות תיקוני מערכות ורמקולים
סטריאו שירי
איתך לאורך שנים!
הרצל 59, חיפה, טל. 671273

„עגל הזהב בע"מ"

האם הקימו זלמן וזלדה ורבים מחבריהם במושבים, בניגוד לעמדת ראשי תנועתם, חברות פיקטיביות שיאפשרו להם גם להמנע מתשלום חובותיהם וגם להתחמק מסכנת עיקול נכסיהם?

„עגל הזהב בע"מ" הוא שמה של חברה אמיתית, שנוסדה ב־29.9.86 ונרשמה כדת וכדין אצל רשם החברות במשרד המשפטים.

בעלי החברה הם שני חברי מושב. הוא מחזיק ב־99 מ־100 מניות השליטה, היא באחת הנותרת.

הון המניות הרשום — 2500 ש"ח.

המטרה: „לעסוק בגידול ושיווק תוצרת חקלאית".

שמה של החברה מעורר אסוציאציות: דור המדבר, עם ישראל נודד בישימון צחיח ובשממה אידיאולוגית, מואס בעקרונותיו המוסריים, סוגד לחומרנות גסה, גורם למשה רבנו לשבור את לוחות הברית. רבים הולכים שבי אחרי סיסמה שהפכה לסמלם של חסרי הערכים בכל הדורות: „איש לאוהליו ישראל". „אדם לגורלו. חברים נמצאים במצוקה? שיסתדרו בכוחות עצמם. חלף זמנה של הערבות ההדדית.

אבל לא השם ולא הסיסמה הם שהקפיצו, לפני מספר שבועות, את אחד מבכירי התנועה הקיבוצית מכסאו. לאחר שעיין בערימת טפסים ובהם פרטיהן של כמה עשרות חברות בע"מ שהוקמו על ידי חברי מושבים, במחצית השניה של 1986 ובתחילת 1987.

„אני אחנוק את הקיבוץ הראשון בתנועתי שיעשה תרגיל כזה", אמר בהפתעה ובזעזוע. כשהתעשת מעט הוסיף: „אני בטוח, שבתנועה לא יהיה קיבוץ כזה".

מאחורי מעשה הקמת החברות הללו, מסתתר חלק מהסיפור הטראגי של המשבר הכלכלי־חברתי־רעיוני, שכבר הרס חלקות רבות וטובות בתנועת המושבים. יש לסיפור נגיעה ישירה למאבק המשותף של ההסתדרות, המושבים והקיבוצים להסרת גבנון ריבית הנשך, הרובץ על ההתיישבות העובדת.

עניין החברות שייך גם להבדלים בין השותפים למאבק, מחד גיסא, התנועה הקיבוצית המחזירה, בינתיים, כל אגורה מחובות הקיבוצים והארגונים השונים, שומרת בקנאות על מסגרות הערבות ההדדית בתוכה ואף מחזקת אותן. מאידך גיסא, התנועה המושבית, שבה מתחולל מאבק פנימי גדול, בין אלה המנסים להציל את מסגרות השיתוף במושבים ובראשם שני מזכירי התנועה, לבין אלה החותרים, בעזרתם של אנשי הליכוד בוועדת הכספים ובממשלה, לפרק את המסגרות הללו. פירוק פירושו: איש איש לגורלו, החזקים יישרדו, החלשים יפלו והספסרים יחגגו על גבם של אלה ואלה גם יחד.

הסיפור על החברות בע"מ, קשור למושבים, לאגודות במושבים ולארגוני הקניות הרבים של המושבים, שכבר מזמן אינם פורעים את חובותיהם. חלקם אינם פורעים חובות משום שאינם יכולים, וחלקם מנסים לתפוס טרמפ על המצוקה ולא לשלם מה שהם יכולים וצריכים לשלם.

הסיפור על חברות בע"מ, קשור לארגון הקניות „מושבי הצפון" ולראשיו בעבר ובהווה, לשר החקלאות אריק נחמקין שלא היה, מה מוזר, בכנס המחאה לפני שבועיים בתל־אביב, כשם שלא היה, מה מוזר, בין השרים וחה"כים שנפגשו עם המפגינים בירושלים בשבוע שעבר.

הוא קשור ל„אספקה", חברה שנמכרה לבניו פושטי הרגל של הורביץ, שקיבלו לשם כך הלוואה בת 4 מיליון דולר מ„מושבי הצפון", למרות שמושבים רבים העובדים עם ארגון זה, בתענכים ובמקומות אחרים, שיוועו לכל פרוטה שלא קיבלו בארגון.

סיפור החברות בע"מ, קשור לנסים זוילי ממושב עולש, ראש מחלקת ההתיישבות של הסוכנות, שמתקומם נגד העוול שבמחיקת חובות ארגוני הקניות, משום שזו תפגע ביכולת לסייע למושבניקים במצוקה. גם שמעון רביד התנבא השבוע באותו סגנון, אלא שהוא שוכח שהדו"ח, שחיבר צוות ההיגוי שבראשו עמד, שירת בראש וראשונה את הבנקים ופגע בחברי המושבים. הדו"ח ממליץ על מחיקת חובות קטנה מדי ועל פרישת חובות בריבית גבוהה מדי, המלצה שאם תתבצע, תהפוך את חברי המושבים והקיבוצים לצמיתי הבנקים לנצח.

קשה להתיישבות לתת אמון בכוונותיו הטובות של רביד, שהכריז שוב השבוע, ש„כל חוב יש לשלם, גם אם מקורו באי־קיום הבטחות מוסדיות, במדיניות „מוטעית", בניהול כושל, בריבית רצחנית, או בכל גורם אחר", ושטוען ש„הצלחתה של ועדת ההיגוי היתה, שהיא הצליחה למצוא „כתובת" מוסכמת לסה"כ החובות, שלא היה מי שיפרע אותם".

בניגוד לרביד, יש מי הסבורים שריבית נשך צריך למחוק ולא לשלם, ושתפקיד ועדת ההיגוי שלו היה להציל את תנועת המושבים ולא „להצליח" להכריח אותה לשלם חובות שבחלקם הם גזל, חובות שהוא מציע לקחת גם מאלה שאינם מסוגלים לשלמם.

וַיִּחַר אַף מֹשֶׁה וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדָיו אֶת הַלֻּחֹת וַיְשַׁבֵּר אֹתָם תַּחַת הָהָר (שמות לב' יט')

נחזור לחברות בע"מ. זהו סיפור טעון חומר נפץ שייקרא להלן:

כיצד לחמוק מנושים?

מ־1977 עד 1984, ניהלו שרי החקלאות והאוצר מדיניות שהתנכלה להתיישבות העובדת בכלל ולתנועת המושבים בפרט: פגעו במסגרות האשראי ובתיכנון החקלאי, והביאו את ארגוני הקניות ושאר מסגרות השיתוף במושבים אל סף התמוטטות.

גם המושבים עצמם תרמו את חלקם למפולת: אגודות וארגוני קניות נוהלו ניהול כושל ונתגלו בהם תופעות של בזבוז, אפליה של יחידים וקבוצות ואפילו שחיתות פלילית.

ב־1984, כשנגמרה חגיגת ארידור שריפדה והסוותה את המפולת בהלוואות מהסוג שהיה קל לקבל אז, אבל קשה להחזיר היום, התברר, שהמערכת הכלכלית במושבים הגיעה אל פי תהום.

ריבית הנשך הרצחנית בשנים ה־1984־5, וכמיוחד זו של התכנית הכלכלית החדשה מיסודם של פרס־מודעי, הפילה את המושבים מפי התהום אל מעמקיה.

בתחילת 1986 היה ברור, שההתמוטטות הסופית היא רק עניין של זמן.

בתוך המפולת הכללית של העשור האחרון, היתה גם קבוצה שהרוויחה היטב. שמנה ובעטה, בלטו בקבוצה זו מושבים ותיקים ומבוססים, בעלי מיכסות ייצור גדולות בענפי השוק המקומיים שנפגעו פחות. בין המושבים הללו, וצריך להימנע מהכללות, היו גם כאלה, שחבריהם תפסו עמדות בכירות בצמרת הממשלתית ובארגון הקניות האזורי וכן, בתקופות שונות, בצמרת תנועת המושבים („מושבי הצפון" כבר אמרנו? אברהם בן־מאיר כבר אמרנו? מאיר בן־מאיר כבר אמרנו!). כאלה שישבו קרוב לצלחת ודגו דגים שמנים במי המצוקה העכורים.

„אני אחנוק את הקיבוץ הראשון בתנועתי שיעשה תרגיל כזה", אמר בהפתעה אחד מבכירי התנועה לאחר שעיין במסמכים שהונחו על שולחנו

היו מי שידעו לנקז אליהם חלק מהכסף המועט שזרם להצלת מושבים במצוקה. היו כאלה שלא זו בלבד שלא שילמו ריבית נשך, אלא קיבלו אותה. מחבריהם במצוקה, שהיו מוכנים לשלם כמעט כל ריבית עבור הלוואה שתאריך את הגסיסה, תרחה את פשיטת הרגל לעוד חודש, עוד שנה.

מלבד מושבים וחברי מושבים ותיקים, היו בקבוצת המתעשרים גם קבוצות ויחידים של מתיישבים חדשים, מושבניקים ממושבים צעירים ...ומושבים במצוקה, שניצלו את המצב על מנת להקים חוות של ממש במושבים אלה, כשהם מעבדים את אדמתם של חקלאים כושלים ...

רק איום אחד ריחף מעל שלוות ההנהנתנות ...והגרגרנית של הקבוצה הזאת: פחד הנושים. רשת תלת־שכבתית של חוטי ערבות הדדית קשרה את המושבניק הבודד, האגודה וארגון הקניות, למארג מוצק של אחריות לחובות ש...נבנו ותפחו במהירות בכל המערכת. חוטי ...חוזקו בסיכי החוק, באופן שאיפשר לנושים ...— בנקים, ספקים ואחרים — לממש את הערבויות.

חלק מהמושבים אינם פורעים חובות משום שאינם יכולים וחלקם מנסים לתפוס טרמפ על המצוקה ולא לשלם מה שהם יכולים וצריכים לשלם

חברי המושבים הבינו, בראשית 86', שהנושים, ...הנכסים ופקידי ההוצאה לפועל יבואו במהרה ...את נכסיהם, את הווילות והמכוניות, הטרקטורים והחממות, הפרות והמטילות. הם ידעו, ...שיבואו ינסו במקביל גם לשים יד על ...הבנק — הכנסות מהעבר, ועל כל ...מהתוצרת שימכרו בעתיד. אם זו תעבור ...צינורות השיווק המאורגן וחשבונות האגודה ...בבנק.

...מצינורות השיווק המאורגן, צבירת ...באגודה בתוך המושב, וצבירת חובות של ...לארגון הקניות, תוך העלמת ההכנסות על ...מכירה מהצד לסוחרים — אינם פטנט חדש ...המושבים. מדובר בנגע, שפשה מזה שנים ...המושבים — שחששו גם מעינא בישא ...מס הכנסה, וכין חברי המושבים במצוקה, ...מהצד כדי שיוכלו להתקיים.

...מושבים בהם נשמר השיווק המאורגן, ולא ...חובות רבים של המתיישבים לאגודה, גבר ...מפני מימוש ערבויות לארגון הקניות ...שיביא לעיקולים ויותיר את ...המושבניקים החיים ברווחה, נקיים מנכסיהם.

...לא די בכל אלה — היו לא מעטים שניסו ...טרמפ: לעלות על גל מצוקת האחרים ...מחובות, שלא נוצרו בשל הנשך, אלא ...עסקים רגיל של קניות, רכישות והשקעות, ...שמצבם הכלכלי איפשר פירעון החוב.

...שוועת הכספים המציאה עבורם את ...של מחיקת חובות לארגוני הקניות, ספקים ...הם חיפשו פטנט שבעזרתו יוכלו להסיר ...את החובות יחד עם אימת הערבות ...והנושים. גם עם מזגן לוחש, קשה לישון ...כשכונס הנכסים מופיע בחלום ...לעקל ולעקל ולעקל, ויש מה לעקל.

סיפור דמיוני

בלילה כזה התהפך על משכבו, שטוף זעה קרה ...זלמן זלמנוב, חבר רב־פעלים ועתיר נכסים מהמושב הוותיק והידוע כפר־מהללאל שבעמק גמליאל. בבוקר נסע לעורך־דין ידוע, ששמו נמסר מפה לאוזן.

זלמן נכנס למשרדו של העו"ד כחבר מושב מהשורה, ויצא עם ישות משפטית נוספת, ממש אישיות כפולה: לצידו של זלמנוב המושבניק, כפי שהיה מימים ימימה, צמח עתה, גם זלמנוב, בעל חברת „ראש העגל הירוק בע"מ". חברת מגירה עתיקה, שכמותה החזיק הפרקליט הממולח בעשרות תיקים מאובקים במשרדו ועתה מצא הזדמנות נאותה להחזירה לחיים.

בבעלות החברה, התחלקה עם זלמן גם אשתו, זלדה.

יש לזלמן חברים, זהירים ממנו, שכדי להגביר את ההסוואה, רשמו את החברה החדשה, הרך הנולד, בחברת נאמנות כלשהי, שגם אותה הציע להם איש החוק המנוסה. כך למשל הפך החבר אברמוב לבעל סמוי של „עשתרות שרמה בע"מ" המנוהלת על ידי חברת נאמנות אנונימית בשם „היכל הקונצרטים הקאמרי" וכתובתה — שדרות שמשון בעיר הגדולה תל־קיץ.

„וזה חוקי" שואל החבר אברמוב את פרקליטו.

„אתה רוצה להגיד לי שבהוקוס פוקוס כזה, אני נפטר מאחריות לכל החתימות שלי על ערבויות למושב, של המושב לארגון הקניות ולבנקים, וגם לא צריך להחזיר את החוב עבור תערובת ל„משביר"?"

„למיטב ידיעתי כן" משיב לו בענווה זהירה ומלומדת גן סגריר, הכוכב העולה של משרד פרקליטי הצמרת עגנון גבע פז. אחר כך הוא מוסיף בכנות: „נכון, שכמה מעמיתי למקצוע אומרים, שאם עניין החברה יובא על ידי הנושים למבחן משפטי — ייתכן שבסופו של דבר נפסיד במשפט ותחוייב לשלם את הערבויות, מפני שיראו בחברה בע"מ הזו פיקציה. אבל, חשוב מה יקרה עד אז: כשיבואו הנושים, תציג את מסמכי החברה, ותוכיח שלך, כחבר המושב אברהמוב, החתום על הערבויות, אין נכסים, כל רכושך עבר לחברה.

בלית ברירה, הם ילכו למשרדיה הרשומים של החברה ושם אחכה להם אני. בבית המשפט אמשוך אותם חמש שנים, באמצעות ערעורים וכל ה„טריקים" האלה, סמוך עלי. בינתיים — נמצא פטנט אחר. גם הנושים המעקלים יודעים זאת. ובעניין „המשביר" — מה איכפת לך? הוא גם של הקיבוצים. לא תשלם. — הם ישלמו. הם אוהבים לשלם. זה נותן להם הרגשה טובה. חוץ מזה, מה האלטרנטיבה שלך? לחכות למעקלים כבר ממחר בבוקר? אז תשאיר אצל המזכירה צ'ק על שכר טירחה והוצאות. יעץ כי אין אני נוגע בידי הענוגות בכספים, רק בספר חוק. תישן בשקט, וקפוץ מדי פעם לביקור".

תם הסיפור הדימיוני ועתה:

חזרה למציאות

קיימות עוד חברות רבות כאלה, שצמחו כפטריות עם גשמי הסתיו של 86'. חברות ששמותיהן במערכת, ורבות אחרות ששמותיהן שמורים אצל בעליהן...

עוד הרבה שאלות יש, שאותן אפשר להציג לרשם האגודות השיתופיות, שסמכויותיו האדירות עומדות ביחס הפוך לביצועיו המינימליים בהשגחה על הנעשה באגודות המושביות, בארגוני הקניות, בארגונים הארציים.

יש שאלות אחרות, לעורכי הדין שעסקו בהקמת חברות כאלה, שמות ממשרדים מפורסמים כמו עו"ד פרידמן, גד נשיץ ואחרים. יש גם שאלות הנוגעות לסוכן הביטוח של ארגון מושבי הצפון, שזכה להעדפות רבות מסיבות לא ברורות לחלוטין. שאלות על חברות לאשראי והשכרת מבנים לתעשייה, שעמדו בקשרי עסקים עם הארגון הזה, ועוד כהנה וכהנה.

כל השאלות הללו, מצטרפות לשאלה אחת גדולה, שעליה תצטרך לענות החקירה מטעם מבקר ההסתדרות: איפה הכסף? 280 מיליון דולר חוב של ארגון „מושבי הצפון" וחובות קטנים יותר של ארגונים אחרים? כיצד ומדוע גורמים כמו אריק שרון כשר החקלאות, יגאל הורביץ, אריק נחמקין ועמוס הדר שיתפו פעולה, במאבקם הנצחי נגד תנובה, המשביר, ומסגרות השיתוף בחקלאות. ומדוע לא נמצא, במשך שנים, מי שיעצור אותם? איך, אחרי כל השנים האלה איפשרו לוועדת המשנה של ועדת הכספים להוסיף 100 מיליון ש"ח למחיקת חובות של ארגוני קניות, ומדוע צריך היה לתת מתנה כזו לעשירי המושבים הוותיקים, כדי שכל אחד מהם יזכה, בנוסף לנכסיו הרבים, גם בפטור מחובותיו לארגון הקניות בסך עשרות אלפי שקלים?

עודד ליפשיץ ■

נחמקין — נעדר מכנס המחאה של החקלאים בת"א, לא נראה בהפגנה בירושלים

משרד המשפטים — רשם החברות

מידע על כל פרטי החברה

שם החברה : עגל הזהב בע"מ
סטטוס החברה : חברה פעילה — מספר החברה : 51-114510-4
הדו"ח השנתי האחרון שהתקבל מהחברה מעודכן ליום 29.09.86
שפות רישום השם : עברית — תאריך יסוד : 29.09.86
המטרה העקרית : לעסוק בגידול ושווק תוצרת חקלאית
סה"כ ההון הרשום : 2,500.00000 שקל חדש
2,500 מניות רגילות בנות 1.00000 שקל חדש
אשר מהן הוצאו לבעלי המניות : 100 מניות

חברות בע"מ במושבים

שם החברה	שם הבעלים	כתובת	תאריך הייסוד
עגל הזהב בע"מ	שמור במערכת	ד.נ. גליל תחתון	29.9.86
ראש עגל בע"מ	שפריר דן, שפריר רפאלה	ירושלים, רח' יפו 17	14.8.86
משק עיזים בע"מ	שמור במערכת	מושב איניה	1.10.86
מפעלים חקלאיים	תעשיות אלגום בע"מ היכל הבימה הנאמנות בע"מ	שדרות רוטשילד 36	16.11.86
שיווק חקלאי	תעשיות אלגום בע"מ היכל הבימה הנאמנות בע"מ	שדרות רוטשילד 36	16.11.86
תוצרת חקלאית	תעשיות אלגום בע"מ היכל הבימה הנאמנות בע"מ	שדרות רוטשילד 36	4.11.86
בקר ברהמה	שפריר דן, שפריר רפאלה	נהלל 55	1.11.86
הארי פיקסטון	שפריר דן, שפריר רפאלה	נהלל 55	7.11.86
עשתרות צאן	שפריר דן, שפריר רפאלה	נהלל 55	1.11.86
יצחק שיטרית ובניו	שיטרית יצחק והפלר מאיר עו"ד	מושב גן ישעיה וגם: חיפה דרך העצמאות	30.10.86
חוות התוכים בקעת הירדן	קליין יאיר, בן סערון עמרם	מושב תמרה	18.11.86
שמפניון ישראל	הלר אורי, קריתי ספי	מושב בית עזרא וגם: ככר הבימה 2 ת"א	17.11.86

בדימור מורידים מחירים!!!
• חדר שינה כולל: מיטה 190x140, ראש למיטה, 2 ארונות לילה, מזרן אורטופדי 749.—
• מזנון 4 חלקים 930.—
• פינת ישיבה סלונית באיכות מעולה 1 + 2 + 3 1100.—
• פינת אוכל שולחן 80x160 + 6 כסאות מרופדים 849.—
• מזרן פרדייז אקסטרה אורטופדי 140x190 315.—
• מזרן מפי אורטופדי 140x190 250.—
מבצע מיוחד — הובלה חינם לכל הארץ
הנחה מיוחדת לעולים חדשים
תשלומים לתקופה ארוכה באמצעות
„דימור"

ריקשה תלת אופן לכל מטרה
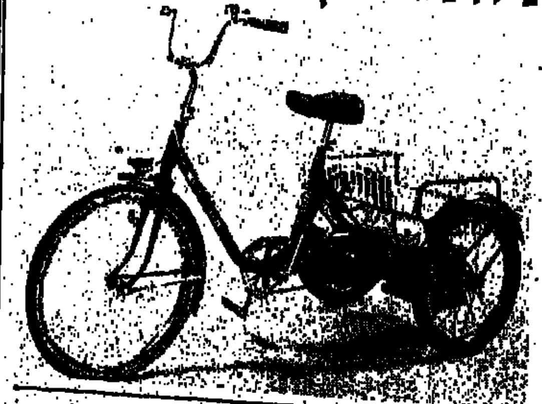
★ ריקשה עם מנוע ניתן לשלב נסיעה בעזרת מנוע ופדלים
★ ריקשה ללא מנוע רגיל ר־3 הילוכים
★ המכירה גם בהמחאות קניה
מבחר דגמי אופניים לכל גיל ולכל מטרה
חברת גלברס בע"מ:
המפעל: מושב קדרון (ליד גדרה) טל: 055-91305

ספסלי הגן של ארקל עכשיו במחיר מבצע
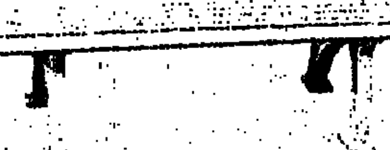
ארקל בית־זרע
קיבוץ בית־זרע טל. 06-755331
תצוגות ומכירה:
• תל־אביב, רח' הארבעה 6, טל. 03-263267
• ירושלים, אזור התעשיה תלפיות, טל. 02-718211
• חיפה, רח' גל 16 ואף שמן, טל. 04-674283
• באר־שבע, רח' קרן קיימת 39, טל. 057-39123
דגמים חדישים בעיצוב מודרני. נוחים לישיבה ממושכת. ניתנים להרכבה עצמית. יש לך פינת חמד בגן, במארק או לאורך השדירה? יש לך צורך בספסלי ארקל.

אל תגידו בגת ובמעלה החמישה

„מדוע לא תספרו גם על קיבוצים שמצבם החברתי יציב, שאינם סובלים כמעט מעזיבות ונהנים מקליטה מוצלחת", הציעו לנו מחלקות הקליטה בתנועות. ברצון, ברצון אהוד דור היה בשני קיבוצים כאלה. ישנם נוספים.

השלהבת אשר נפלה (או לא) בארזים, הציתה ושלהבה את הרוחות במקומותינו. גם חוללה, אם להשאר בתחום איתני־הטבע, מבול של תגובות ותגובות שכנגד. עד כדי כך סערו הדברים, שדבר מה לחש לנו לקום ולהתגרות בהנחה שלנו עצמנו: למצוא, אם אפשר, אם קיימת גם תמונה של מציאות אחרת. מסתבר שכן. מצאנו אותה במעלה־החמישה ובקיבוץ גת.

לכאורה יכול אתה להעביר את שנותיך בחלקתך הקטנה, מבלי שיעלו לנגד עיניך או יעברו את סף הכרתך, שמותיהם של שני הקיבוצים האלה. גם זה וגם זה אינם מן הקיבוצים שמדובר בהם רבות, אם בשל עשיית מעשים שהבריות נמשכים אליהם ואם בשל דמויות, ששמן הולך לפניהן. גת ומעלה־החמישה הם קיבוצים הנחבאים אל הכלים. אלא שתכונה חביבה זו לא מנעה, כנראה, ודווקא אצלם, פיענוח נוסחת קיום סמויה, שמילטה אותם (לפחות עד כה, הקש בעץ) מאותה אש שאחזה בארזים. לא, הם מודעים לכך ולא יודו. ואפילו יזקפו גבה ספקנית לשמע המלצתם של רכזי ועדות הקליטה והחברה בתק"ם ובקבה"א שנבוא לבקר דווקא אצלם, כי יש מה לראות ומה ללמוד ולא את כולם נשאה הרוח ולא את כולם כילתה האש.

איזה מכנה משותף ניתן למצוא בין שני הקיבוצים האלה, בין מעלה־החמישה — שנוסד בשנת 38' על ידי קבוצת גורדוניה, נאחז על פיסגת הר מהרי ירושלים, ובתיו הסמוכים זה לזה מנצלים, סגפנית, כל חלקה אפשרית בהר — ובין קיבוץ גת, שנוסד ב־42' על ידי בוגרי תנועת השוה"צ מגליציה וינה ויוגוסלביה, והוא רבוץ, פזור, על אדמת הלס של צפון הנגב?

במעלה־החמישה (שמו ניתן לו לזכרם של חמישה ממייסדיו, שנרצחו בידי ערבים, שעה שעסקו בייעור) כ־200 חברים, כ־150 ילדים ועוד גרעין וחברת נוער ומתנדבים. ענפי המשק הם בית־ההארחה הגדול, מפעל הממתקים „כרמית", לול רבייה, רפת, פלחה, חממת סחלבים ומטעי פרי. ואילו בגת 320 חברים ומועמדים, והוא מוציא פרנסתו מגידולי השדה, רפת, לול רבייה ומדגרה, פרדס, מפעל המתמחה במוצרי חריטה בעץ, סדנת־מתפרה, ו־50% במפעל למוצרי פרי־הדר המשותף לו ולבית־ניר — „גניר".

מה, איפוא, יש בהם שאין אצל האחרים? משה קרון הוא המזכיר של מעלה־החמישה: „אני חושב שהמיקום שלנו מאד רצוי ומבוקש: רבע שעה מירושלים ו־40 דקות מתל־אביב. זהו יתרון, שקל למכור אותו למי שמחפש איכות חיים במרכז הארץ. אני מעריך שגם העובדה, שהמצב הכלכלי שלנו אינו גרוע, מסייעת לכך. אין אצלנו אותה אווירה קשה, בדומה לאותם קיבוצים הנמצאים במשבר כלכלי. תחושת משבר כזו הרי יכולה לסחוף קיבוץ שלם לתוך אווירה קשה. הקיבוץ שלנו נתפס כמקום המבטיח בטחון לחבריו, מעבר לאידיאולוגיה שלו. אנחנו משק סולידי, השולט בענייניו ושהשכיל לא להסתכן מן הבחינה הפיננסית, גם בתקופת החגיגות הספקולטיביות. הגישה הזו, תרמה, ככל הנראה, בסופו של דבר, לאותה תחושת הבטחון היחסי, ששורר כאן והיא שתורמת לאווירה הגורמת ליציבות ולהצלחת הקליטה כאן. אבל לא פחות חשובה מאלה היא העובדה, שהמודעות שלנו לנושא הקליטה השתנתה. כאן ועדת הקליטה משקיעה הרבה יותר מאמצים. ונדמה שבכיוונים הנכונים. היא מסודרת מאד ויצרה קשרים טובים עם התק"ם ולכן, אני מניח, מגיעים אלינו הרבה אנשים ופניות לקליטה."

דוד קפלן ממעלה־החמישה, אינו סבור, שקרוב הרגע בו ייפתרו כל הבעיות של קיבוצו, אלא שהוא מעריך שעצם המודעות, העיסוק וההתייחסות אל הנושאים החברתיים, תורמות לתחושה המיוחדת של החברים במקום. דוד זהיר מאד ומביע הפתעה בשמעו שהצביעו מי שהצביעו דווקא על מעלה־החמישה כדגם שונה, חיובי. „יתכן שתפסתם אותנו ברגע המצטייר באור ורוד. המצב לא תמיד היה כזה ואינני יודע אם יתמיד. נראה, אמנם, שלמדנו לקלוט. טכניקת הקליטה השתפרה ועונה טוב יותר על הדרישות. מספר תהליכים שעברו על המשק, כמו המעבר ללינה משפחתית, שהוריד הרבה מן המתח, או ההחלטה להפחית ככל הניתן את העבודה השכירה, גרמו לשיפור האווירה. גם הטיפול בבעיות הרכוש הפרטי (שקפלן הוא האחראי עליהן — א.ד.) תורם לגאוות היחידה שלנו. אבל קיימות גם בעיות, כמו חוסר התקשורת אל הדור הצעיר."

גם בלנקה טנא, המזכירה של קיבוץ גת, מגלה הפתעה וספקנות ביחס להמלצה שקיבלנו, לפנות דווקא אל קיבוצה. בכך מן הסתם ובלי משים, היא מאשרת את טענתה היא, שטבע אנשי המקום הוא מאד ביקורתי ונוטה להטיל ספק. „אנחנו מאד ביקורתיים ושואפים לשלמות. התכונה הזו מקדמת אותנו, אבל גם יוצרת פער בין המצב האובייקטיבי לבין הדימוי שלנו בעיני עצמנו. אנחנו לא מספיק מרוצים מעצמנו כפי שבעצם מגיע לנו. קיימת אצלנו שיגרת חיים נעימה ויציבה, שמשרה תחושה של בטחון אבל מעט אפור. גת הוא קיבוץ שקול וכבד ראש, לא שמח וספונטני, אבל, אישית, אני מעדיפה קיבוץ כזה". יעקב קירש, בן קיבוץ ומחנך כיתה י"א בבית הספר האזורי „צפית", מתאר את גת כקיבוץ „די שמרני, שקשה מאד לשנות בו דברים באופן מהיר." הוא סבור, אמנם, שגת הוא קיבוץ טוב, אבל מופת ודוגמא לחברה יציבה, אווירה טובה וקליטה? „אנחנו קיבוץ מאד תקנוני ומרובע. כאן לא יסתבכו במהלכים כלכליים, כי יבחנו שוב ושוב כל צעד. קיימת הקפדה על הצורך להיות 'בסדר' מבחינה כלכלית ולא פעם זה גורם לסתירות. הפאנל של אנשי הכלכלה אצלנו משיג, לא פעם, הישגים רבים יותר מאלה של אנשי החברה. זהו קיבוץ שהשכבה הוותיקה שבו שמרה [...]הלה ועל פעילותה במשך זמן רב והיא גורם [...] בקיבוץ עד היום. נכון, תחושת המפולת [...] במספר קיבוצים, לא מצויה אצלנו. קיימת [...], שיש מי שיתן תשובה לבעיות [...]. לדעתי, היינו צריכים לקלוט יותר [...] אנחנו קולטים. לצערי, אנחנו קיבוץ, [...] צריך לעשות מאמצים גדולים כדי [...] את הבירור החברתי."

[...] רכז המשק מסכים איתו: „קצב הקליטה [...] אבל אנחנו משתדלים להעניק את [...] לכל נקלט. אם הנקלט מראה סימנים [...] וראש וראשונה הוא מתגלה כאדם [...] את עצמו בכבוד, זה מהווה עבורנו את [...] המרכזי בביקורת. לפני איש כזה נפתחים [...] הדלתות והלבבות."

[...] עם נקלטים הן בגת הן במעלה־החמישה [...] כי שניהם אינם מאירי פנים במיוחד [...] חדשים. מהו, איפוא, בכל זאת, סודם של [...], אם הקרקע אצלם אינה נוחה לקליטה [...] מאשר בקיבוצים אחרים? מדוע נאחזים בה [...] החיים עליה ורבים הם הרוצים להצטרף? [...] מעטים נוטשים אותה?

[...] הקיבוצים, כך נדמה אינם מקלים עם [...] שיהם משאירים לקיבוצים אחרים את [...] הכותרות. הם אינם חוששים למשוך מדי [...] משכות וקצת לקחת חזרה, כשנדמה להם [...] קיבוצים של צעד מרור, המהלכים עקב

> [...]ת האוכלוסיה לשנים '87—'86
>
> [גת]: עזבו: 2 משפחות ושני בודדים
> נקלטו: 6 משפחות
>
> [מ]עלה־החמישה:
> עזבו: 18 מועמדים, 11 חברים (2 משפחות)
> נקלטו: 25

[...]ישול, אבל אולי דווקא כבדות הצעד האיטי [...] הנוסכת בהם אותו ביטחון ביתי שליו. [...] כאן נמצאת אבן־החכמים, ההופכת את [...] הפשוטים האלה לחומרים נדירים.

[...] משה קרון: „היו קיבוצים שאמרו, אפשר [...], האבא הגדול ששמו התק"ם כבר יתמוך [...] אצלנו תמיד אמרו, אנחנו לא נחיה מעבר [...]. לא קפצנו מעבר ליכולתנו. לא בנינו בית [...] חדש כבר 25 שנה. שיפצנו שיכוני רווקים [...] והסבנו אותם לבתי־ילדים. את השיכונים [...] רק כשהיה הכסף זול. גם מפעל הממתקים [...] הוקם רק כאשר היו תנאים נוחים. הרפת [...] בת 20 שנה ומכון החליבה משופץ. אנחנו מנצלים את המבנים, שוב ושוב, בצורה מקסימלית, מתוך מגמה לא להכנס לספקולציות. זה המוטיב, שאולי החזיק את המשק מבחינה כלכלית. מהבחינה החברתית אנחנו קיבוץ סטאטי, שבמשך שנים לא גדל כמעט."

את הדברים האלה משמיע משה בחדר המזכירות, שמוקמה במבנה, ששימש בעבר כמקלחת־ציבורית. במהלך הדברים מתגלה ענוותנות נזירית של קיבוץ, ששנים היה מבודד משהו מקיבוצים אחרים ומהשפעתם. שנים שלא יצאו מתוכו פעילים לתנועה, וכשכבר יצאו, היו אלה ספורים בלבד. אולי גם לאקלים חלק בעיצוב אנשי המקום, אנשי ההר. „בחורף המשק כמצור", אומרים פה. החורף קשה וגשום והרוחות הקרות נועלות את החברים בבתיהם, החל משעות אחר הצהריים.

אלא שככל הנראה, לא קיימת תרכובת פלא אחת באלכימיה שעושה אותה טובה נכונה ומתאימה לכל מקום. „בגת", אומרת בלנקה, „חדר האוכל הוא מקום מבוקר מאד ותוסס מאד. מלבד יעודו העיקרי, הוא משמש, ובכל הארוחות, לצורכי סידורים שונים, אבל בעיקר למפגש חברתי. החברים באים אליו לצורך המפגש".

כותבת תמר להב ילידת גת, ממרחק שתים־עשרה שנים מאז עברה לקיבוץ אחר: „גת זה קיבוץ, שבו שורת אווירה משפחתית. מברכים זה את זה בשלום ובחיוך של ,אני רואה אותך ומתייחס אליך'. קיימת הרבה התעניינות אישית, יומיומית וספונטנית, בין החברים. כשחבר במצוקה או שהוא חולה — ביטויי ההתעניינות הם ברוח של החברות הטבעית והפשוטה ולא, בהכרח, רק ההתעניינות הממוסדת.

„גת זה קיבוץ, המאפשר לכל אדם לתת ביטוי די מיידי לכשרונותיו ולכישוריו, לחיוניותו והטמפרמנט שלו. ישנה בו אווירה חברתית מקבלת, הנותנת מרחב מחיה. החברה לא מעמידה בפני האדם רמת ציפיות גבוהה ולוחצת מדי, וכתוצאה מכך, נוצרת סביב החבר אטמוספירה בריאה, שאינה שיפוטית ו'כאסחית', לאנשים העומדים בפני איזה שהוא מבחן אישי בחייהם. טוב עם זה. לא קיימת בגת ההרגשה של להיות בגוב אריות. ישנו 'פידבק' חיובי לחברים הנושאים בתפקידים ונותנים לחברה ממיטבם. גם האדם הפשוט ביותר, אם הוא תורם ומסור לקטע עשייתו בתוך הקיבוץ, זוכה ליחס של כבוד והערכה.

„בתוך מסכת החיים היומיומית בגת, קיימת בהחלט שפה של ביטויי רגשות בין האנשים, אם של חום וחיבה ואם של כעס, חשבונות וטינה. אך השפה הזכורה לי כיום יותר — היא שפת הלבבות האוהדת."

אהוד דור ■

מעלה־החמישה — מהבחינה החברתית, קיבוץ סטאטי, שבמשך שנים לא גדל כמעט.

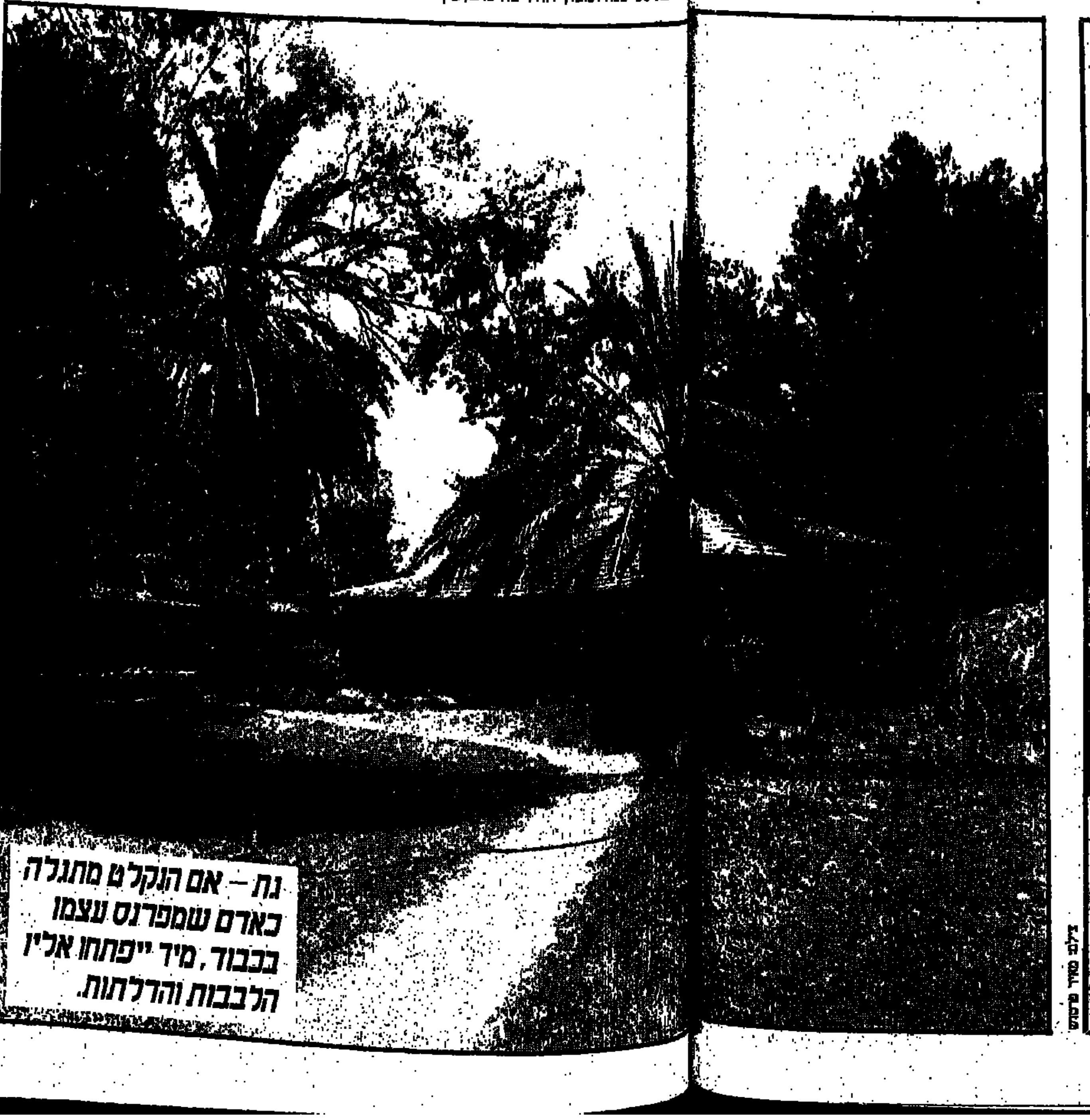

גת — אם הנקלט מתגלה כאדם שמפרנס עצמו בכבוד, מיד ייפתחו אליו הלבבות והדלתות.

עד כאן

בוסטונאים

בסוף יולי נועדה בחדרו של מזכיר התק"ם, בבית התנועה בת"א, הוועדה הממונה על „פרוייקט הקיבוץ" באוניברסיטת הרווארד, בוסטון, ארה"ב. הוועדה נדרשה למצוקותיו של „הפרוייקט" — חוסר אמצעים כספיים ומבוכה באשר לעתידו, עם פרישתו של יוזמו ומייסדו, יוסף בלאזי.

בלאזי, אמריקני ממוצא איטלקי, עשה בזמנו כמתנדב באחד הקיבוצים, לצורך עבודת הדוקטורט שלו בנושא הקיבוץ.

ב־75' הקים את „הפרוייקט", המשמש בעיקר כאכסניה לאקדמאים וחוקרים מן הקיבוצים, העושים בהרווארד בשנת שבתון או לצורך מחקר. השבתונאים מן הקיבוצים הם גם אלה שנושאים בעיקר נטל הפעלת „הפרוייקט", כארגון כנסים, בהרצאות, בייזום מפגשים אקדמיים ובטיפוח קשרים בין התנועה הקיבוצית בארץ לבין סטודנטים ואנשי סגל בארה"ב.

כן משמש „הפרוייקט" מרכז להסברת הקיבוץ, הן בחומר כתוב, הן בסמינרים קצרים. בפעילויות אלה הוא נהנה מסיוע הסוכנות. לימים צורף „הפרוייקט" אל המרכז ללימודי יהדות בהרווארד — מחלקה יוקרתית, בראשה עומד פרופסור טברסקי, רב חסידי ואישיות נחשבת בחוגים יהודיים ואקדמיים בארה"ב.

לרשות „הפרוייקט" 3 חדרים, מזכירה במשרה חלקית וספרייה. לא הרבה, במונחים אקדמיים־אמריקניים, אבל מספק, מכל מקום, לא מאלה נובעות הבעיות, אלא מזה: אשתקד נאלץ יוסף בלאזי, כבר דוקטור, לעזוב את הרווארד, היות שלא זכה בה במשרת מרצה קבוע. מעובדה זאת ניתן, אולי, להבין כי בלאזי לא הצליח לממש תוכניות מחקר ולהקנות לפרוייקט מעמד, שיצדיק את המשך קיומו בעיני הממונים.

בהעדר אחראי מקומי, נאלצו לשאת, מאז פרישתו של בלאזי, באחריות לתיפקודו השוטף של „פרוייקט־הקיבוץ" בהרווארד, חברי קיבוצים, שעשו במוסד לרגל עבודתם האקדמית, ביניהם מנחם רוזנר, מיכל פלגי, משה כרם ודב צמיר.

עמידתו של „פרוייקט־הקיבוץ" בהרווארד על פרשת דרכים, היא הזדמנות נאותה לשוב ולשאול כמה שאלות בעניינו, לאור פעילותם הענפה של מוסדות מחקר מקומיים כ„יד־טבנקין" ו„המכון לחקר הקיבוץ" שבאוניברסיטת חיפה, הקשורים עם למעלה מאלף חוקרים ואנשי מדע בעולם הרחב. ונוכח העובדה, שגם כספים מצרורה הנקוב של התנועה הקיבוצית זורמים לשם.

„העניין העיקרי שלנו בפרוייקט הקבוץ הוא ליצור בסיס למחקר מדעי משותף בינינו לבין אוניברסיטה חשובה", מסביר דב צמיר (ברור־חיל), מרכז הוועדה. „יש לנו עניין בפיתוח דיאלוג בין חוקרים, שעוסקים בנושא הקיבוץ וחשוב לנו ביותר המחקר ההשוואתי".

דב צמיר, לשעבר מזכיר בקיבוצו וכיום מנהל המפעל בקיבוץ, עשה בהארווארד שנה אחת לצורך עבודת הדוקטורט שלו בנושא ביטחון לאומי. עבורו שימש „פרוייקט הקיבוץ" אכסניה נוחה. „עצם זה שאתה שם, ויודעים שאתה מישראל ושייך לפרוייקט — זה כשלעצמו משמעותי. מטלפנים אליך, מזמינים לפגישות. לפרוייקט אין כסף, אך אין לי ספק שאם נצליח לקיים פעילות מחקרית גדולה, נוכל גם למשוך כסף. בינתיים ניזון הפרוייקט מקרנות קטנות, שאין בהן די".

למנחם רוזנר (רשפים), פרופסור בעל־שם בתחום הסוציולוגיה של התעשייה הקיבוצית ומומחה בינלאומי לדמוקרטיה תעשייתית, חלק נכבד ביצירת הפרוייקט בהרווארד:

„לא נכון לומר שבהרווארד לומדים את הקיבוץ ומכאן משלמים. הפרוייקט איננו מחלקה לימודית של הרווארד. מדובר במסגרת למחקר ומחקר אינו מתקיים ללא מגע עם חוקרים אחרים. חוקר חייב להרחיב אופקים. ללמוד את הנושא הכללי. להיות מסוגל להשוות. אם אני, כדוגמא, חקרתי את יחסי הדורות בקיבוץ, הייתי מוכרח לעשות היכרות עם מחקרים דומים שנעשו, על חברות אחרות.

אם צריכה התנועה הקיבוצית לממן חלקית את הפרוייקט, זה לא כדי שיהיה לכמה חברי קיבוצים, מרצים באוניברסיטה, לאן לנסוע בשנת שבתון, שהרי אין להם בעיה כזאת, אלא לשם השגת המטרות, אם בתחום האקדמי־מחקרי, ואם בתחום הציבורי — פעולות הסברה וכיוצ"ב. מתוך כ־55 אלף דולר בשנה, תקציב הפרוייקט, נושאת התנועה הקיבוצית בערך כרבע. זהו סכום זעיר.

לדעתי, אם רואים את רעיון הקיבוץ לא רק כרעיון מצומצם, הקשור בצורה הזאת, הספציפית שהתפתחה בארץ, אלא כחלק ממעגל שלם של רעיונות חברתיים דומים שהתגבשו ברחבי העולם, כי אז יש לנו עניין בהפצת נושא הקיבוץ בכל מסגרת. הרווארד ידועה כאוניברסיטה, שאוספת כספים מתורמים חיצוניים ונהנית מקרנות שונות גם לפעולות הלימודיות, ועוד יותר מזה, לפעולות מיוחדות כמו זו שלנו, שיש להן היבט ציבורי. מכאן, שלפרוייקט יש צורך לגייס משאבים ואנחנו חייבים להשתתף בכך.

מה אנחנו עושים שם, בפרוייקט? אנחנו מנסים להחדיר למסגרת הלימודית של האוניברסיטה ולהציע קורסים שונים למחלקות השונות. בהרווארד יש פעילות ערה של הרצאות חוץ־קוליקולריות פומביות. למשל, בנושא התעשייה הקיבוצית, יש באמריקה התעניינות רבה. זה קשור בנטיה, שהחלה להתפתח ולהתחזק בשנות ה־70 בארה"ב, כשמפעלים פרטיים נרכשו על־ידי העובדים. הם רצו ללמוד מהנסיון שלנו בניהול מפעלים בקיבוץ. לכאן נכנס גם עניין הדמוקרטיה התעשייתית.

אלמנט חשוב נוסף, הוא הקשר של התנועה הקיבוצית עם קבוצות סטודנטים בארה"ב ובעיקר באיזור בוסטון. בשנות ה־80 הגיעו למסקנה, שבעבודה עם תנועות נוער המתבססת רק על שליחים מישראל, לא מגיעים לחלקים גדולים באוכלוסיה היהודית. בתנועות הקיבוציות הוחלט אז, שיש להקים ארגון, שייצור קשר עם מרצים בנושא הקיבוץ ודרך ההרצאות, להגיע לקהל אחר. לפני שנה, כאשר הונהג צמצום משמעותי בתקציבי הפעילות של שולחן־העלייה בניו־יורק, הוצע שכל נושא ההרצאות יעבור לפרויקט הקיבוץ. אנחנו, אכן, מספקים חומר וספרייה למרצים, יש לנו ניוזלטר — עלון מידע, אנחנו מארגנים כנסים, קבוצות סטודנטים אמריקנים מבקרות בארץ וכל זאת, עם שלושה חדרים ומזכירה חלקית (שהיא, אגב, אשת שליח).

מי שאומר שכל העניין נוצר עבור אקדמאים בשבתון, פשוט אינו יודע על מה הוא מדבר. ההיפך הוא הנכון. השבתונאים תורמים, והם בעצם אלה, שמאפשרים את קיום הפרוייקט בכך שהם נותנים הרצאות, משתלבים בקורסים קצרים ומסייעים לסטודנטים בעבודות על נושא הקיבוץ לתואר ראשון או שני. אני, למשל, עסקתי בארגון תערוכות ספרים והכנת כנס — כל אחד מהשבתונאים מתחייב לכך. זו החלטה של הוועדה.

חוץ מכל אלה, אנחנו מטפחים קשרים עם קהילות יהודיות ובתי־כנסת, פעולה שנתמכת ע"י הסוכנות היהודית, כזה משתלב הנוהג שהסך קבע, של שיגור אנשי אקדמיה מהארץ — שניים בשנה — לארה"ב, לחודש של הרצאות בנושאים שונים".

ומה הולידה אותה ישיבה של הוועדה ל„פרוייקט הקיבוץ" בסוף יולי בבית התק"ם? דב צמיר, מרכז הוועדה: „הפרוייקט ייצא לדרך הנולך. ישנן התלבטויות, אבל הסיכום הוא שממשיכים, תוך כדי לימוד המצב. יש לנו אמון רב בפרופסור טברסקי. הוא יוכל לסייע הרבה. הוא אישיות שהדלתות נפתחות לפניה"; וכן — „הוחלט על גיבוש המבנה הארגוני והתייעלות הוועדה. אישרנו את שליחתם של אורי לוויתן, פסיכולוג ארגוני ורני רהוליה, סוציולוג וכלכלן, לתקופה קצרה וזאת בנוסף על יוסף לניר מיד־טבנקין, שכבר שוהה בהרווארד". ולבסוף: „אם תוכל התנועה לממן שליחתם של חוקרים נוספים, אם יימצאו מקורות מימון נוספים, נוכל, ללא ספק, לפתח ולהרחיב אותו מוסד מחקרי חשוב המשותף לנו ולאוניברסיטה, שהוא מן החשובות בעולם".

דינה רמג'

מצווה הבאה באהבה

„במקום הזה יקום הילד שלי", אמר אביו של יגאל גנפול, ילד משותק, כשפתח קיבוץ יקום שעריו בפני הילד החולה ואמו. וכה היה. היום מסוגל יואל אפילו להדהיר סוס ואילו יקום זכה במצווה.

כשבוע הבא, זו כבר אינה הפתעה. תיערך על שפת הבריכה מסיבת יום הולדת ליואלי.

יהיו משחקים, יגישו אלבום תמונות למזכרת ויואלי בן השבע יאמר, שהוא עוד יבוא לבקר ושבקיבוץ היה כיף. לסיום יקפצו כולם למים ויואלי ישחה כאחד הילדים ואף ישתדל שלא לפגר במירוץ השליחים הרטוב שיתנהל במים. הגדולים, שישקיפו מן הצד, יעמדו, מן הסתם, שותקים ותמר, המטפלת, תעלה, ודאי, בזכרונה, את היום ההוא, לפני שנתיים, כשנכנסה לגן אשה זרה והיא דוחפת לפניה כיסא גלגלים ובו ילד חולה, נפוח מקורטיזון, עטוף בחיתול, משותק גפיים.

כשעלה בדעתה של דניאלה גנפול מבאר-שבע, אשה צעירה בשנות ה-30, שבנה לקה בשיתוק והיה מאושפז בבית לווינשטיין, לחפש קיבוץ בקרבת מקום לבית-החולים ולבקש שיקבל אותה לתקופה מוגבלת, כדי שיקל עליה לסעוד את בנה החולה, לא תיארה לעצמה שכך ישתלשלו הדברים.

היום, שנתיים לאחר אותו יום היא יודעת, שהתקופה שעשתה בקיבוץ יקום היתה גורלית בתהליך השיקום של בנה: „אם הייתי מתבקשת להמליץ על דגם של שיקום, הייתי מספרת על קיבוץ. אפילו אנשים שמקצועם בכך, לא יכלו לתת לנו את מה שנתן קיבוץ יקום. לא, אני לא מקשטת ולא מייפה. יש לי פה מסר, שחברה כמו החברה הקיבוצית יכולה לעזור הרבה יותר בעניין זה מכל חברה אחרת. אני לא יודעת אם מישהו יכול להבין מה שקרה פה".

כעוד ימים אחדים ייפרדו בני משפחת גנפול מחברי הקיבוץ וילדיו, ויעתיקו מושבם הארעי לרעננה, שם ימשיכו את מאבקם במחלתו של הבן יואל.

דניאלה אינה מוותרת

בגיל ארבע וחצי חלה יואל, בנם של דני ודניאלה ואחיו הבוגר של בני מבאר-שבע, באנגינה. הוא טופל באנטיביוטיקה, אך כעבור שלושה שבועות חזרה המחלה ויואל התאונן על כאבים בצוואר.

דניאלה לקחה אותו לרופאה, וזו הרגיעה: הבלוטות נפוחות כתוצאה מהדלקת, אין מה לדאוג. היא הורתה להמשיך באנטיביוטיקה והילד הוסיף להתלונן על כאבים. הבדיקות החוזרות לא העלו סיבה לדאגה. הכל נמצא תקין.

משגברו הכאבים, פנו ההורים אל בית-החולים, שם הוסבר להם כי הילד סובל ממתיחות נפשית, ומכאן קשיות השרירים בצוואר. „תנו לו אקמול, מקלחת — ולמיטה" הציעו הרופאים להורים הספקניים, ושילחו אותם הביתה.

אותו לילה התעורר יואל, ניסה לקום והתמוטט בזרועות אמו. רגליו לא נשאו אותו, כל גופו כאב.

בחדר המיון של בית-החולים „סורוקה" אליו הובהל יואל, החלה התרוצצות. מיפוי בשיטת C.T. הסיר חשש של גידול במוח או בעמוד השדרה. נותרה עוד האפשרות של פגיעה מווירוס כלשהו ובמקרה כזה, אין אלא להמתין להתפתחות.

עם ערב החמיר מצבו של יואל. שיתוק כללי אחז בו והוא היה קרוב לאיבוד ההכרה. בלילה חלה החמרה נוספת: הריאות פסקו לתפקד וכמותן יתר המערכות הפנימיות. הלב השתולל. „אין מה לעשות", אמרו הרופאים במחלקת הטיפול הנמרץ להורים המבוהלים. „מוטב שתהיו מוכנים לכל."

במהלך השבועיים ששהה יואל במחלקת הטיפול הנמרץ, מצבו התייצב. הלב נרגע, הריאות שבו לתפקד אך הגוף המותש היה חסר תחושה ומשותק מהסנטר ומטה. בעיניים עצומות, בתנועות פנים בלבד, נתן הילד סימני חיים להוריו, שלא משו ממיטתו. רק לאחר שהובאה אליו בובת קופיקו שלו, בעזרתה הדגימו לו מהי אינפוזיה ומה הם הטיפולים הצפויים לו הסכים להתחבר למכשירים ולקטטר.

מבית-החולים „סורוקה" הועבר יואל לבית-לווינשטיין ברעננה, כשאפילו את ראשו אינו מסוגל לייצב. מכאן החל המאבק.

כמה חודשים התגוררה האם דניאלה אצל ידידים ברמת-השרון, כשאת רוב שעות היום היא עושה אצל מיטת בנה. „את לא יודעת לאן את נכנסת", אמרו לה קרובים, שביקשו להכינה לבאות. לדניאלה נדמה היה שהגרוע מכל כבר מאחוריה. „הילד היה בסכנת חיים ויצא מזה, מה יכול להיות יותר גרוע?" היא אומרת באקצנט צרפתי.

דניאלה, אשה דקה ושבירית עם שקט פנימי, מקרינה כוח ונחישות. לרגע לא חשבה להרים ידיים: „הרחמים הם האוייב מספר אחד שלנו, הם מקשים על מלאכת השיקום. הילד קולט שהוא מסכן ואז מותר לו הכל. הוא מצפה שיעשו הכל בשבילו ומשחרר עצמו מהחובה להתאמץ. נלחמתי בזה והוא הבין, כל כך הבין את זה..."

על כיסא גלגלים גררה אותו אל מחוץ לבית-החולים, טיילה איתו ברחובות, מתעלמת ממבטי העוברים ושבים. „בבית לווינשטיין רצו ללמד אותנו לחיות עם זה, להשלים. אנחנו אמרנו: הראש של יואלי עובד? אז יאללה, קולנוע, תקליטים, העיקר שיבין שיש חיים מחוץ לכותלי בית-החולים."

כשהחל יואל, במאמצים גדולים, להניע יד אחת, היתה אמו בטוחה שהכל בגדר האפשרי. כשאחז בכוס וגם הצליח להביאה אל שפתיו ולשתות, החליטה, שמעתה לא תשעה לקביעות הרופאים, שחרצו את גורלו של הילד. מעכשיו, נשבעה, ידריכו אותה חושיה בלבד, ואם היא שוגה באשליות, עוד יהיה לה זמן להבין שטעתה. בינתיים היא אינה מוותרת, והזמן יאמר דברו.

כאן יקום הילד שלי...

משפחת גנפול המפוצלת עמדה בפני מציאות קשה. דני ודניאלה, ההורים, הבינו שהטיפול ביואל יימשך חודשים ואולי שנים. כיוון שכך, חיפשה דניאלה עבודה ומגורים באיזור המרכז, כדי שתוכל לפרנס את עצמה ולשהות לצד ילדה בשעות אחר-הצהריים והערב, אלא שאף מקום עבודה לא היה מוכן לקבלה בתנאים כאלה.

ביאושה, פנתה לתק"ם ולקיבוץ הארצי, ודרכם ביקשה לברר אם יאות קיבוץ כלשהו, קרוב לבית-החולים ויש בו מעבדה לכימיה, לקבלה לעבודה ולהקצות לה תמורת זאת דירה.

„החלטתי שיהיה שווה לנסות קיבוץ", אומרת דניאלה, בוגרת תנועת „דרור" בבלגיה. „לא היו לי דרישות. לא רציתי משכורת, רק תנאים מינימאליים לי וגם לבני משפחתי, שיצטרפו אלי לסופי שבוע."

במכונית ה„טרנטה" שלה הסתובבה בקיבוצים, שאלה, התעניינה, וזכתה לגילויי רצון טוב ולתשובות בנוסח „אף פעם לא שמענו על דבר כזה, אבל אפשר לנסות". אך תשובה חיובית לא קיבלה. אל קיבוץ יקום הגיעה דרך קרובת משפחה, שהיו לה קשרים בקיבוץ. בפגישה עם המזכיר פרשה את סיפורה, צופה לתשובה שלילית. „תני לי שבוע", אמר לה המזכיר, והסביר כי הבעיה המרכזית היא דיור. מקץ שבוע נפתרה הבעיה: משפחה מהקיבוץ, שיצאה לשנת חופש, פינתה את דירתה באופן זמני. „מסכימים", הגיעה תשובה מיקום ואבא של יואל אמר: „יקום, במקום הזה יקום הילד שלי..." אמר, ולא ידע כמה צדק.

ביום שבו פתח קיבוץ יקום את שעריו בפני דניאלה גנפול, הפך לשותף מלא בתהליך שיקומו של יואל.

„לא יודעת למה גילינו פתיחות כזאת. זה לא אופייני לנו", אומרת תמר עמירן, מטפלת בגן הילדים, שהפכה להיות החוט המקשר בין הקיבוץ למשפחה האורחת. „לפעמים אני חושבת: מה פתאום נכנסנו להרפתקה הזאת, שלא ייצא לנו, בעצם, שום דבר ממנה. אבל היה שווה לנסות."

בתחילה הגיע יואל בן החמש לקיבוץ רק לסוף השבוע וכבר מתחילת הדרך הובא אל גן הילדים ושהה שם עם אמו. „דיברנו עם הילדים, סיפרנו שיבוא ילד נכה שיש לו מחלה", מספרת תמר, „הם קיבלו אותו נהדר. הדימוי של ילדי קיבוץ סגורים ועוקצניים, פשוט לא עבד פה. הם היו נחמדים, מוכנים לכל עזרה. עד היום הם אומרים: כשיואלי יבריא, כשתעבור לו המחלה... לא היה לנו שום נסיון עם נכים, רק רצון לעזור למשפחה במצוקה. עשינו הכל באופן פשוט וטבעי, לא כמו שאנחנו יודעים לסבך... לא בדקנו לעומק, לא חקרנו, שהרי מראש לא דובר על יותר מתקופה קצרה."

האם, דניאלה, נכנסה לעבוד בחדר-האוכל. „אנשים כבר ידעו עלי. העניין כנראה הוסבר בשיחת קיבוץ. נתנו לי הרגשה נהדרת. אנשים ניגשו אלי, ניסו לעזור, כל אחד שאל מה אפשר לעשות כדי לעזור. הרגשנו שבכל יום שישי מחכים לנו בקיבוץ. רוצים לראות כמה הילד התקדם. פתאום לא הייתי לבד, תמכו בי, נתנו חום. הייתי חוזרת בערב מבית-החולים ויודעת שבאתי הביתה. בחדר מצאתי עוגות... לא יכולה לבטא את ההרגשה."

ארבעה חודשים אחרי שהגיעה המשפחה לקיבוץ נראו פירות ראשונים. יואל התחזק, כוח בזרועות, יישר קצת את גבו. „עד כאן", אמר הרופא. „ליותר מזה אין לצפות, כבר היו דברים מעולם, תראי את יצחק פרלמן, תראי מקרים יותר גרועים, שאנשים משותקים בכל גופם סיימו אוניברסיטה." „אבל אתמול יואל הזיז רגל", אמרה האם. „זה מה שאת רצית לראות, זה דמיון של אמא", ענה הרופא וביקש לעבור לדבר על השלב הבא, שלב השחרור מבית לווינשטיין. דניאלה לא התווכחה. רק חשבה איך ללכת בעקבות האינטואיציה האמהית שלה ועוררה את הילד להתרכז בהזזת הרגליים.

ביום שהעמידו את יואל על מכשירים, עשה הוא נסיונות כבירים להתקדם תוך השלכת רגליו לפניו. אמו חשה עצמה כמו היתה בחזית מלחמה.

בקיבוץ הביטו בהשתאות באשה החזקה ה[...] האמיץ. חברים התנדבו לעזור היכן [...] לתרום משהו מעצמם. יואל כבר השתלב [...] והחל לתבוע את שלו. הילדים למדו את [...] המיוחד ולא התרגשו לראות ילד מוגבל [...] שאינו שולט בצרכיו אך ניטיב [...] את מצבו.

[...] הודיע יואל: „היום אני הולך ברגל [...] מהחדר עד לחדר-האוכל". וכך [...] עם מכשיר והליכון התקדם הילד העקשן, [...] קצרות ומעידות, כשהוריו מלווים [...] נמנעים מלהושיט יד. חברים [...] בדרך עודדו: „יופי יואל, תמשיך ככה". [...] צבר כוח. כשהופיעו בחדר-האוכל, [...] התרגשות גדולה ושמחה כללית. כשבוע [...] התקצר זמן ההליכה מן הדירה אל [...] האוכל ל-40 דקות, אחר-כך לחצי שעה, [...] לרבע שעה. „זה היה ניצחון", כך [...]

[...] 7 חודשים של טיפול שוחרר יואל [...] לווינשטיין ויצא ממנו כשהוא [...] נקודות קביים.

[...] אותה תקופה היו דני, האב ובנו הקטן, [...] את השבוע בבאר-שבע ומגיעים ליקום [...] השבת. יואל היה שומר את ההפתעות [...] לשבוע: „תראה מה אני כבר יכול לעשות", [...] לאבא בגאווה, ודניאלה, סחוטה [...] חות, חשבה שהגיע הזמן לאיחוד [...]

אני יכול!

[...] העלו אז את רעיון הקליטה. בני [...] גנפול כבר היו מוכרים ואהובים ומה [...] מאשר קליטתם בקיבוץ?

[...] שיקול דעת השיבו הוריו של יואל. [...] להיקלט בקיבוץ, אז לא כעת, כשעודם [...] בשלב ההתמודדות ולהם צרכים [...] לעומת זאת, אמרו, היו שמחים לו [...] הקיבוץ לאפשר להם. למשפחה כולה, שנת [...] נוספת. הקיבוץ נאות.

[...] היה כבר תלמיד בכיתה א', ילד לומד [...] הוא גם למד לשחות, לרכוב על אופניים ופעמיים בשבוע נסע לרכוב על סוסים בחווה טיפולית באודים.

„במחשבה שנייה", אומרת תמר, „אני חושבת שהם צדקו. כל העניין היה ללא התחייבות. לא נהגנו בדרך הרגילה שלנו, עם ישיבות ודיונים והם לא היו חייבים לקבל עצות, ללכת לפי התחנות של התנועה הקיבוצית. אני חושבת שאם היינו הולכים על קליטה, היינו למעשה

האם, דניאלה: „נכנסנו לקיבוץ בלי תעודות, בלי המלצות. איש לא הכיר אותנו. זה היה יכול להיות גם ‚ברוך', אבל חברים נפתחו אלינו, הושיטו יד."

בולמים אותם, נוטלים מדניאלה את החופש לעשות את המקסימום לפי ראות עיניה. היינו עוצרים את היד החופשית שלה בהוצאת כספים לטובת הילד. הם אנשים נוחים, עקשנים, לא מוותרים לילד אפילו כשהוא בוכה. דעת הקהל לא משחקת לגביהם וכחברי קיבוץ זה לא היה הולך."

בהדרגה השתפר מצבו של יואל. לימים השליך את הקביים למד לנוע בכוחות עצמו. ילד צנום, שהליכתו המעוותת תובעת מאמץ עצום, אך עיניו הגדולות אומרות: „אני יכול". „נכנסנו לקיבוץ בלי תעודות, בלי המלצות. איש לא הכיר אותנו. זה היה יכול גם להיות ‚ברוך'. אבל הם נפתחו אלינו, הושיטו יד". כך דניאלה בדרך הביטוי שלה, החסכנית, המאופקת.

קיבוץ יקום לא רק נפתח אלא גם הושיט מלוא העזרה: ניתנה הדרכה, שיעורי התעמלות מיוחדים עם פיזיותרפיסטית, שנסעה במיוחד לבית-לווינשטיין ללמוד את המקרה. הגננת והמורה וכל מי שיכול היה תרם וסייע. „ראינו את זה כפרוייקט", אומרים חברים ביקום.

תמר עמירן, שיש לה „נטייה כלשהי ללכת להרפתקאות ואולי אפילו להמר", עשתה מה שעשתה בלא החלטה מלמעלה. היא ארגנה את הדרוש, ציידה והכינה את דירת המשפחה וכמובן, טיפלה בילד.

„היו אמנם גם אנשים ששאלו, למה אנחנו צריכים את זה, אבל במחשבה שניה הם אמרו: רגע, מה זה עולה לנו, מה העניין, מה כבר השקענו. עזרנו למשפחה שלא תבעה מאיתנו כלום. אני לא יודעת אם היינו חוזרים על המעשה הזה. אולי הסוד הוא בכך שהם משפחה נהדרת, צנועים, נאבקים ומכירים תודה תוך הערכה, לא בהתרפסות. זה היה יכול גם להיכשל. ואז היינו מפסיקים, אומרים שלום. אחרי הכל, אנחנו לא פילנטרופים, לא עזרה סוציאלית.

„ידיד שלי", מספרת תמר, „אדם דתי, ששמע את הסיפור, אמר לי שאנחנו עושים מצווה. ואני אומרת, שלא כך. אנחנו מקבלים מהמקרה לא פחות משנותנים. יש פה משהו שמפרה את הקיבוץ. אנחנו חברה סגורה, כל-כך שמרנית, אוכלת את הבעיות של עצמה ולא תורמת לחברה שמסביב. פה עזרנו גם לילדים שלנו להתמודד עם חריגות. זה העשיר לא רק אותם אלא גם אותנו.

אני, אישית, מאד קשורה לילד. יש בו נחמדות כזאת שקטה, נכונה. אני חוששת לו,

תמר, המטפלת: „אנחנו חברה סגורה ושמרנית, שאוכלת את בעיות עצמה ולא תורמת לחברה מסביב. פה עזרנו גם לילדים שלנו להתמודד עם חריגות. זה העשיר גם אותנו."

חושבת למי הוא יפנה בבית-הספר בעיר אם יברח לו ויצטרך להחליף מכנסיים. וגם יש שם מדרגות."

כך תמר המטפלת.

ואילו האם, דניאלה, רואה את סוד ההצלחה בגישה הכללית: „כאן הכינו והתרגלו לכך שהילד הוא ילד מוגבל אבל ילד רגיל. זה היה

מטפלת. תמר עמירן: „קיבלנו לא פחות משנתנו."

המסר שאותו קלטו הילדים. הם, בדרכם שלהם, לאחר שבדקו ונוכחו לדעת למה הוא מסוגל ולמה לא, קיבלו אותו אליהם, לטוב ולרע. לא היה, משום צד, ‚אובר-פרוטקשן'. לא עטפו אותו בצמר גפן ולא ויתרו לו. על כך יש לי אליהם הערכה גדולה. מסגרת הגן או הכיתה בקיבוץ", מוסיפה דניאלה, „היא המתאימה ביותר למצב הזה. כאן האוכלוסיה קטנה. הילדים מוכרים והילד אינו צריך להוכיח כל יום מחדש שהוא ילד רגיל, שהראש בסדר, שרק הגוף מוגבל מוטורית. אין עוד מקום שיכול להעניק שנת שיקום כזאת. עבדתי פה בכבוד, לא הייתי לנטל ועם זאת יכולתי להתמסר לגמרי לטיפול בילד."

*

יואל כבר יודע לספר על בית-הספר ברעננה. בו ילמד בשנה הבאה: „יהיו המון ילדים. וגם אני. יש לי שם חברה. ואני רוצה לבקר אותה כל יום."

— זה יהיה כמו בקיבוץ?

— לא. כי בקיבוץ הולכים כל יום לכיתה. אפילו בחופש הגדול וזה כיף. ואני גם נוסע על אופניים. אבא הוריד את גלגלי העזר ועכשיו הייתי בסוסים והיום קפצתי מעל מכשול.

— ויש לך כוח ברגליים להריץ את הסוס?

— בטח. אני יודע לדקור לו בצלעות. יש ילדים שיש להם בעיות עם הרגליים. אז עוזרים להם. לי לא...

דינה רכנג' ■

קיבוץ טירת צבי
מציע למכירה
מכונה
לשטיפת כלים
תוצרת „סלבמ" 3 תאים
להתקשר:
06-580011
או:
06-580914

לקיבוצניק
היוצא לשנת חופש
ב-3 חודשי עבודה תוכל לממן טיול לחו"ל
לך הנמרץ והחרוץ מצפה הצעה שלא תוכל לסרב לה.
נא לטלפן עוד היום בשעות העבודה 08-242413

לא חייבים לשלם ביוקר!
עבור מכשירי סטריאו טובים במחיר מערכת בינונית
תרכוש אצלנו מערכת מקצועית
סטריאו בסיטונות
חסכו את פער התיווך.
אצלנו ניתן לרכוש את מכשירי הסטריאו קומפקט דיסק ורמקולים של החברות המיוצגות בארץ.
המטרה שלנו לקוחות מרוצים
סטריאו וזוית, העליה 62, תל-אביב ● פתוח מ-10.00 עד 13.00, 16.00 עד 19.00

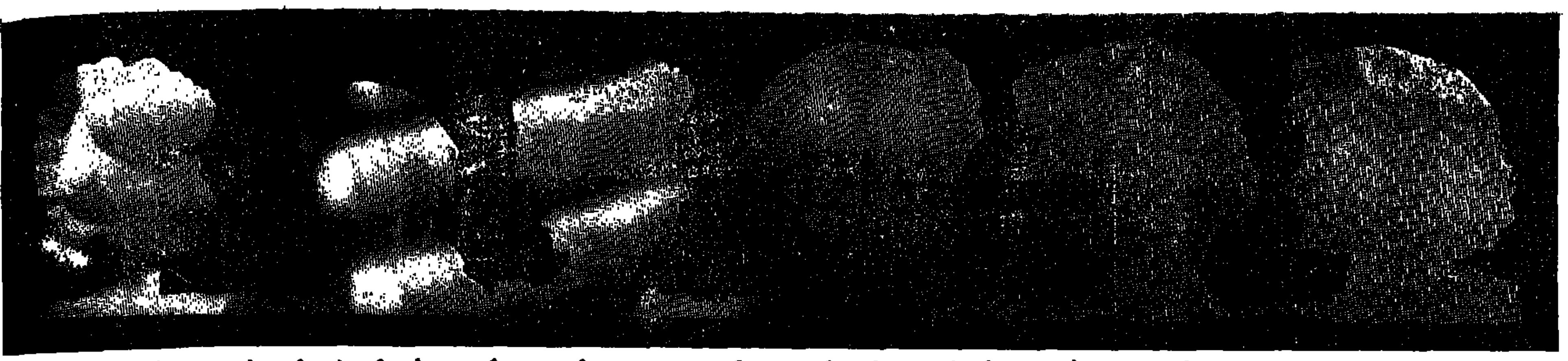

שש נפשות מחפשות

לא קל היות גרושה בקיבוץ. שש גרושות משוחחות על גברים חסרי אחריות ורודפי חצאיות, על חוסר היעילות שב„מדור ליחידים", על השאלה הגורלית: „מה יהיה בפסח?" ועל העין הקיבוצית הפקוחה יומם ולילה

בהיסוס רב ורק לאחר שהובטח להן עילום־שמן, הסכימו להשתתף בשיחה.

הן, שש נשים אמהות לילדים משישה קיבוצים שונים, בגילים שבין 35 ל־48. גרושות. שתים מהן מורות. שתים „פעילות" בתנועות, אחת מזכירה טכנית ואחת מטפלת. הן אינן מתיימרות, הדגישו, לייצג את אלפי הגרושות בתנועה הקיבוצית. ומה שאמרו בשיחה הוא בבחינת, רק על עצמנו לספר ידענו.

אולי במקרה אבל אולי לא, נעדרה מביניהן הגרושה העליזה, זו שיצאה מן „הכלוב" אל החופש ואל הדרור. השתתפו בשיחה (שמות בדויים):

הדס (43) גרושה כחמש שנים. אם לשלושה, אשה נאה ומטופחת. חברה בקיבוץ שבו נולדה, קיבוץ גדול של התק"ם בעמק חפר. כיום מטפלת בחברת נוער.

יעל (35) גרושה כחמש שנים. אם לשניים, אשה יפה ובוטחת בעצמה. מורה ומחנכת במקצועה. הגיעה, עקב נישואיה, לקיבוץ גדול של הקיבוץ הארצי בעמק.

יונה (45) גרושה למעלה מעשר שנים. רזה ונאה, חברת קיבוץ באזור חוף־הכרמל ופעילה במוסד כלכלי של התק"ם.

אופירה (48) מלאת־גוף, אנרגטית ותוססת. מורה לספרות בתיכון, מתגוררת בקיבוץ שבהרי ירושלים.

דרורה (40) עשר שנים גרושה. נאה, לא מטופחת. מזכירה במפעל באחד הקיבוצים הגדולים שבשפלה.

מרים (35) גרושה כחמש שנים. גבוהה, רזה, נשית. פעילה בתחום החינוכי, מתגוררת בקיבוץ בעמק־הירדן, אליו הגיעה עם נשואיה.

הדס: הדבר המשמעותי ביותר שקרה לי לאחר הגירושין, היה איבוד הדברים הברורים והידועים, אלה שמעניקים תחושת בטחון. פתאום את לא יודעת איפה לשבת בחדר האוכל, בסרט, בחגים, במסיבות עם הילדים.

יונה: הגירושין ניכפו עלי, לפתע נתברר לי שאני עומדת להיעזב. בשנים הראשונות לא יכולתי לדבר על זה, להזכיר את המלה גרושה. היה לי נורא קשה לעכל את הסטאטוס, ראיתי בזה כשלון מחפיר.

יעל: רק לאחר שעברתי על עצמי, למדתי שאם אני משלימה עם הסטאטוס של „להיות גרושה", גם החברה מקבלת אותי. מה שקובע בסופו של דבר הוא איך את ממשיכה לתפקד בחברה, בעבודה, עד כמה את ממשיכה להיות מעורה בקיבוץ, לא שוברת מסגרות, לא מנתקת מגעים.

אופירה: הייתי „נקלטת" כשהתגרשתי והתגובה בקיבוץ היתה קשה. גם „נקלטים" וגם מעזים להתגרש! שידרו לי מהסביבה שאני מהווה „איום" ושלא רוצים אותי אצלם. יום אחד הזעיקו אותי ואת בעלי, באמצע העבודה, והציעו לנו לעזוב. הייתי כולי נסערת וסיפרתי זאת לחברה שעבדה איתי. תגובתה היתה: „תראי, הילדים שלנו ביחד ואני לא רוצה ששלי יהיו פרובלמטיים..."

היה איזה חג וקיבלו מתנות ופתאום אני מגלה שאלמנה נחשבת מבחינת התיקצוב „משפחה", וגרושה היא „בודד", כלומר, חצי מתנה. כל כך נפגעתי! עם שלושת הילדים שלי אני מתוקצבת כמו רווקה. ומה עם טלפונים וקילומטרים? אני לא נוסעת עם הילדים? פעם תהיתי. אם, חס ושלום, ה„אקס" שלך הולך לעולמו, האם את נחשבת לצורך החישוב, גרושה או אלמנה?

יונה: אנשים באים ואומרים לי: כל הכבוד, הילדים שלך יצאו בסדר. כאילו מובן מאליו, שהם צריכים להיות מופרעים. בקיבוץ היינו מקרה ראשון של בני זוג שנפרדו בצורה תרבותית, לא „על סכינים". אנשים התפלאו: איך זה את ממשיכה לשבת איתו בארוחות, במסיבות? הם לא שיערו שהפגישה המחודשת כל יום בחדר האוכל, בבית הילדים, היתה קשה בשבילי כקריעת ים סוף. עשיתי זאת למען הילדים. להמשיך באיזו שהיא מסגרת. אולי טעיתי — לא יודעת.

מרים: אצלי זה היה לגמרי אחרת. גם מפני שאני יזמתי את הפרידה וגם מפני שהיוזמה לא באה בגלל שהיה לי מישהו אחר. כאשר הפרידה מתרחשת על רקע מציאת בן זוג אחר נוצרים משקעים קשים. לא היה לי טוב, לכן עזבתי.

התגובה של הסביבה היתה בהחלט חיובית. דווקא אז הרגשתי את הקשר לקיבוץ. אנשים באו והתעניינו אם בדקתי מספיק, אם שקלתי מספיק. הרגשתי שמאמינים בי. מאמינים שאם החלטתי כך, אז עשיתי, כנראה, את הצעד נכון.

יעל: כשהנשואין שלנו התפרקו, רציתי שהוא יעזוב. שילך. זה לא קרה ובסופו של דבר הזמן עשה את שלו. אני לא מצטערת. למען הילדים עדיף, ששני בני הזוג ישארו בקיבוץ. תיקון אופניים. עשיית לפידים לחנוכה — בסופו של דבר, הדברים הקטנים האלה, הם שיוצרים את הסך הכל — וטוב שיש עזר כנגדך.

מרים: היה לי טוב שהוא נשאר בקיבוץ ולמדנו להתחלק יפה בטיפול בילדים. בינתיים הוא נישא פעם שניה ויש לו כבר ילד בו אני רואה אח לילדים שלי.

שלא יובן כאילו לא היו משברים. היו. אבל צריך לקבל אותם כחלק מהמהלך.

בפסח שעבר החלטתי לנסוע מהקיבוץ כדי לחסוך את השאלה הגורלית: „מה יהיה בפסח?" בחגים האחרים, אני יושבת עם המשפחה שלו. במידה מסויימת בשארתי, בינתיים, חלק מ„המשפחה המורחבת" שלו.

דרורה: היה לי קשה מאוד עד שהוא עזב את הקיבוץ. גם בגלל הילדה — טוב שהלך. הוויכוחים, איך צריך להתנהג עם הילדה הכבידו, אבל בעיקר היה עבורי בלתי נסבל לראות אותו מתייצב כל יומיים עם מתנדבת אחרת.

אופירה: יש חג ופתאום האדון מביא כחורה: אני, הוא, הילדים והחברה החדשה. זה היה נורא נורא. אני צריכה לשבת בשקט ולדעת שכל העיניים מסביב בודקות אותי. לחייך ולהתלוצץ, להיות אפילו כאילו חברה שלה. רק לא לעשות סצינות. אוי ואבוי למי שעושה בקיבוץ סצינות. אחר כך את הולכת הביתה ומרגישה כאילו עברו על הנשמה שלך במכבש דרכים.

יעל: הסבל האמיתי הוא בחגים ואז אני מעדיפה לנסוע להורים. אפילו בלי הילדים. תמיד בחגים עולה השאלה: עם מי יהיו הילדים? יש „משפחות" שהילדים מתפזרים לשני הצדדים ואז „המשפחה" אף פעם לא ביחד. אני חושבת שזה רע.

„שלחו לי גמד, גובה מטר עשרים. וגם קצת מפגר לפי דעתי. הכי גרוע, שאי אפשר היה להפטר ממנו."

הדס: יש עוד דבר אופייני לנו. אנחנו ממשיכות להיות אחראיות על הילדים ומשחררות אותו להתפרפר מתי שמתחשק לו. קורה כאן דבר מעניין: גם הבעל הכי מסור — ברגע שהוא נפרד, שוכח את כל חובותיו.

יצאתי ערב אחד עם גרוש, בן גילי, והוא אמר לי: „אני מרגיש נהדר, כל כך חופשי". או איפה, ארוני", שאלתי אותו, „איפה הילדים כשאתה כל כך חופשי?" — „מה זאת אומרת?", הוא התפאר, „אצלה."

אצלה, אצלי, אצלכן. אני לא יודעת למה אנחנו נותנות להם לזרוק מעצמם את האחריות. אולי אנחנו בנויות ככה. קודם כל הילדים ואחר כך דברים אחרים.

יונה: הוא עזב אותי, אבל את האחריות על הילדים השאיר לי. לא עולה על דעתו להתחלק. כשרציתי פעם נופש קצר, הצטרכתי לבקש ממנו טובה להתחנן.

דרורה: ביקשתי ממנו שלא יסע, שיקח פעם אחריות על הילדה. „את דרשת שהילדה תהיה אצלך — אז היא אצלך!" היתה התשובה שלו.

אופירה: לאט לאט הפסקתי ללכת למסיבות ולערבי תרבות. באתי פעם לחדר האוכל לערב תרבות והתיישבתי על כסא פנוי. פתאום באה מישהי ואמרה: „סליחה, זה המקום שלי!" קמתי ויצאתי החוצה עם זיוף כזה על הפנים ואח"כ רצתי הביתה ובכיתי. בעבור חודשיים קניתי מכספי טלוויזיה צבעונית ויש לי פתרון לימי שישי ולחגים.

יעל: היתה תקופה שגם אני הפסקתי לצאת ואז באו חברות שלי ולא נתנו לי מנוח. לא ויתרו עד שחזרתי. היום אני לא מרגישה זנוחה. כשיש אירוע, מטלפנים ושואלים עם מי אני יושבת. כל הזמן תמכו בי.

הדס: משגעת אותי הבדיקה הציבורית המתמדת: מי בא אליה? הוא נשאר אצלה בלילה או לא? עכשיו, עם הלינה המשפחתית, יש קושי נוסף. הילדים רואים ויודעים על כל מי שיוצא מחדר השינה שלך בבוקר וזה בהחלט גורם מתיחות. כשאת מתחילה לחפש בן־זוג, מספרים לך דבר ראשון שאין גברים. אני לא קונה את זה. זוג נפרד לשנים, אז איפה הגבר? המציאות היא שגבר בן 45, גם בקיבוץ, הוא לא זמין בשבילנו, בנות גילו. הם רוצים ליילדות.

דעת הקהל הקיבוצית מקבלת כלגיטימי את הרעיון, ש„חטיאר" בן 50, מתרוצץ אחרי בת 30. אבל אוי לי ואבוי לי אם יראו אותי עם בן 30. „מפתה קטינים" אהיה אצלם. לכל הרוחות, בעצם למה לא? למה הוא, עם הכרס והקרחת ובלי השיניים, אצלו זה לגיטימי ולי אסור?

אנחנו, כמובן, מקבלות את הנורמה הזו וגם המפגשים של „המדור" מנציחים אותה. בחוזרים ששולחים אליך את תמיד מגלה שהפרש הגילים נאירוע אליו את מוזמנת הוא לפחות עשר שנים לטובתם. אותך, בת 40, מפגישים עם בני 50.

פגשתי פעם בחור בן גילי, גרוש, ושאלתי אותו למה לא רואים אותו במפגשים. הוא הסתכל עלי כמו על אחת לא נורמאלית: „בשביל מה לי? חסר לי בחורות? באות אלי, רצות אלי, מכרכרות סביבי..."

בסך הכל הגבר מורקן לפנינו, מת לפנינו. הרבה יותר טבעי היה לנו לקחת בחור צעיר... אבל ברצינות, שוב אימצנו לעצמנו את הנורמות של העולם בחוץ.

מרים: המסר הוא, שלא יכול להיות לך טוב אם אין לך מישהו. באה אלי חברה, גרושה גם היא, ושאלה מה שלומי. אמרתי: „יופי, נהדרו" היא היתה בטוחה שמצאתי גבר. אחרת איך יכול להיות לי נהדר?

יונה: הייתי פעם אחת במפגש יחידים שכזה. הביאו לשם כמה בחורים מאיזה מועדון. ממש לא נורמאליים. פשוט מפגרים. אז אל תביאו בכלל! אבל להביא רק כדי שיהיה איזשהו גבר? גבר אחד אצלנו בקיבוץ אמר לי פעם: אם אצטרך ללכת לשם סימן שאני לא בסדר, שאני לא מסוגל להסתדר לבד.

אופירה: במדור ליחידים שכנעו אותי לנסות. ניסיתי. הופיע אחד, גמד, גובה מטר ועשרים וגם קצת מפגר לפי דעתי. והכי גרוע, שאי אפשר היה להפטר ממנו. בקושי הגעתי הביתה. נפגעתי עד עומק נשמתי. לכל הרוחות, למה אני צריכה להתייגע כל פעם מחדש? לנסוע, לגייס את כל כוחות הנפש? אמרתי לעצמי — די, לא רוצה יותר! היום אני מנסה לבנות את עצמי לבד. בלי טובות.

דרורה: כל הפסיכולוגים מספרים לי שזה תלוי בי. אולי זה נכון, אם כי ניסיתי הרבה יותר מאחרות שאני מכירה. אבל בכל שאת נפתחת לעוד נסיונות, את מקבלת שם של „פריחה" או „מורן". גרושה שמחליפה לעתים קרובות, זוכה לדימוי מאוד לא מחמיא בחברה הפת. חוה המתקרמת שלנו.

יונה: בשנים הראשונות לאחר הגירושין, גברים, שאף פעם לא הייתי מקדישה להם מבט נוסף, באו לנסות מזלם אצלי. יעני באו לדאוג לי. „היית כל הזמן בלי גבר, איך את יכולה כל כך הרבה זמן בלי...?" הבעלים של החברות הכי טובות היו הראשונים שדפקו לי על הדלת. נפגעתי שהעניין בי התמקד תמיד ורק סביב המין. אם הייתי מרגישה שיש גם איכפתיות, תמיכה אמיתית, רצון לעזור — הייתי הולכת לזה. אני מודה שאני לא נוירה ולא מעמידה פני כזאת.

אמרו לי: „לך יהיה טוב ולי יהיה טוב, אז מה איכפת לך?" זה הכי פגע בי. לפעמים אני תוהה איך הם בנויים, הגברים.

מרים: אני לא מבינה מה כל כך צריך להפגע מזה. בסך הכל די פשוט לסרב בשלא רוצים ולא צריך בשל כך לקלקל יחסים. נכון שלפעמים מדובר בבחורים בתפקידים חיוניים, שמנסים לנצל את התלות שלך בהם. אז צריך להעמיד את האדם במקומו: עם קצת הומור הכל מסתדר.

היה אחד שאמרתי לו: „אני מבינה מה אתה רוצה ואתה יודע מה שאני צריכה וכשאני ארצה ממך את זה אני מבטיחה שלא אתבייש לפנות אליך... ובינתיים תגמור לתקן את הברז..." עד היום הוא מזכיר לי לפעמים. אולי שכחתי.

אופירה: במשך שנים ניהלתי את ההתקשרויות שלי רק מחוץ לקיבוץ. הבעיה שלי היתה: איך זה יראה בעיני הילדים, שאמא שלהם מביאה גברים הביתה. מעניין שאותו הבעיה אף פעם לא הטרידה. לו מותר להיראות פרפר בעיניהם ואני לא מסוגלת.

יונה: אני כבר המון שנים לבד. לאט לאט מגלים שיש גם דברים טובים. אני מסתכלת בארון ואומרת לעצמי: איפה אני אכניס את הדברים שלו... היום אני כבר רוצה אותו בתנאים שלי, בימים ובזמן שנוח לי. אין לי יותר חתונה בראש. החיפושים שלי הם יותר ויותר בערבון מוגבל. לפעמים מבזיקה בי המחשבה שבקרוב יעזבו הילדים את הבית. אז, אולי, זה יהיה הלבד האמיתי, בדידות אמיתית. מצד שני, נעשיתי יותר בטוחה בעצמי, בכוח המשיכה שלי, מודעת לנשיותי וגיליתי שיש לי חברות נשואות שמקנאות בי...

אופירה: כל הזמן הם מנסים לרמות אותך. את נותנת שאנס ועוד שאנס, מאמינה שהם מסוגלים להשתנות ונופלת מחדש.

יצאתי עם בחור, ונודע לי שיש לו, עדיין, קשרים קודמים. כששאלתי, הסביר שהוא „בודק" את ההצעות וכל פעם בישר לי שנשרה עוד אחת מהיומן שלו. יום אחד הוא פשוט נעלם — גם אני נשרתי לו.

„גברים שלא הייתי מעיפה בהם מבט נוסף, באו לנסות מזלם אצלי. אמרו לי: 'לך יהיה טוב ולי יהיה טוב, מה איכפת לך'."

יונה: בעלי היה הגבר האחד והיחיד בחיי. יצאתי מהנשואין כמו בתולה. הלכתי לחברה וביקשתי שתלמד אותי את הקודים של המשחק. פתאום, בגיל מבוגר, את צריכה ללמוד על הגברים ועל עצמך דברים שהיום בנות 18 כבר שכחו...

יעל: למה הפסימיות הזאת? תמיד אפשר לצאת, לפעילות בתנועה או באיזה סמינר. מי שלא יוזמת לעולם לא תכיר. אף אחד לא יגיע על סוס לבן. אני, מכל מקום, מתכוונת לצאת לעבוד בחוץ.

יונה: אז תדעי לך ש„בחוץ" כל הגברים נשואים וכל הנשים בודדות.

מרים: הטון פה הוא, שגרושה בקיבוץ „נכנסת לקבר". אני, מצדי, רואה סיכוי בכל מקום שיש בו אנשים — אני מצפה מאלה שמכירים אותי היטב, שיחשבו בכיוון שלי. כשמישהו יוצא למילואים, אני אומרת לו: תראה שם גרוש, אלמן, מישהו מתאים, תטפטף לו עלי. בקיבוץ שלי, אפילו שהוא גדול, זה עסק אבוד.

דרורה: את עוד חדשה במקצוע, יקירתי. לי כבר אין יותר אשליות.

יונה: תמיד יש נטיה להיות ממורמר על הקיבוץ, לחפש אשמים. אבל זו בסך הכל בריחה מההתמודדות. ברור לי שזה היה יכול לקרות לי גם בחוץ.

יעל: צר לי שנקלעתי למצב הזה ולו רק בגלל הילדים, אבל בסך הכל אני לא ממורמרת. למדתי להישאר אופטימית, מאמינה שבסוף אמצא את זה שיתאים לי ואני אתאים לה. אני בטוחה שזה יבוא כי אני רוצה שזה יבוא.

מרים: הפכתי להרבה יותר בררנית ואת הגבר השני אבחר בקפדנות. למדתי שלא כל אחד שפנוי הוא אתגר בשבילי. אני לא מחפשת מיד את 'התכלעס' ואם שואלים אותי מזה שווה — אז זה שווה ידידות, שווה חוויה וגם שווה מיטה. לא פסול אצלי, שיש פרטנר טוב למיטה בלי לחשוב מיד על נישואין.

כשיימצא מישהו שיהיה גם פרטנר למיטה ופרטנר לשותפות ופרטנר לחוויות ופרטנר לתמיכה — או ארע שמצאתי.

דינה רמג' ■

עמירם כהן ■

הייתי שם

מהי שמחת זקן?

היוזמה לכך היתה מקומית, אבל מארגני הכנס, „גברוש" (יזרעאל) וערנה הייגמן (בית־השיטה) —רכזת הגירור לקשיש בברית התנועה הקיבוצית, לא לקחו סיכון גדול מדי כשנרתמו לארגונה.

לכל היה ברור כי הקרקע בשלה והאווירה נוחה לכנס שיעסוק ב„אסון בית־ אורן", כהגדרת גברוש, ובהשלכותיו ורישומיו על אנשי „גיל הזהב" בקיבוצי העמק.

את התק"ם אמור היה לייצג, בנוסף להיינמן, המזכיר אהרון ידלין, שנבצר ממנו להגיע מחמת עיסוקים כלכליים דוחקים. היות שכך, החליפו שמוליק אייל („באתי לשמוע ולא להשמיע"), רכז ברית התנועה הקיבוצית.

וכך, בשעות בין הערביים של יום שרב לוהט, ה־7.8., התכנסו למעלה ממאה ותיקים וקשישים בחדר האוכל הבלתי ממוזג של קיבוץ תל־יוסף לשמוע — אך בעיקר להשמיע.

בדברי פתיחתו על „אסון בית־אורן" אומר גברוש, שללא ספק קרה משהו שעירער את הביטחון בנצח הקיום הקיבוצי. „עד היום אמרנו זה ביתנו", אומר גברוש. „לטוב, לטוב פחות ולרע. מהתחלה ועד הסוף. עכשיו משהו בביטחון הזה נסדק, מיום שלראשונה עמדה אוכלוסיה כה מבוגרת בקיבוץ כה מבוגר בפני שאלה כה נוקבת: מה יהיה מחר. — שאלה שהיא גם כללית וגם אישית."

שמוליק אייל מבקש מהנוכחים שלא להפוך את בית־אורן לדגל אלא לנצל את המפגש ללימוד ולליבון הבעיות. המשפטן בצוות האורחים, עו"ד משה רונן, משכיל את הבאים במה שקשור לקיצבאות הזיקנה העומדות לרשותם ובמסלולי פנסיה שונים. ואז מגיע תור הוותיקים.

מיטיב לבטא את דעתם סורקין קשישא (95), איש עין־חרוד. סורקין, שאיש אינו זוכר את שמו הפרטי („סורקין יש רק אחד") מפגין רוח צעירה וכמיטב האופנה הרווחת, פותח במתקפה על התקשורת — „גם על העיתון שלנו, 'יחד' וגם על הירוק של השומר הצעיר", החוטאים, לדבריו, בניפוח השלילה ובסיגנונם וברוחם אינם יאים לקיבוץ. אחר כך הוא מניח לתקשורת ונפנה לעיקר. „מה קרה חברים, מה קרה?" מתפלא הוא ועונה: „מה שבאמת יקרה, שאנחנו לא התכוננו להיות זקנים. תביטו חברים. אני בן 95 ועוד עובד כל יום וזה מה שמחזיק אותי. ועוד משהו קרה", הוא ממשיך והחברים מאזינים ברוב קשב. „חז"ל אמרו פעם. מהי שמחת זקן — שבניו עולים עליו, והנה הבנים שלנו אינם ממשיכים בדרכנו והקיבוץ אינו נראה להם ואשכחנו היא בכך."

עוד חברים טובים רבים השיחו את אשר על ליבם במפגש ההוא, בחדר־האוכל של תל־יוסף. ועל דעת הכל הוסכם שהיה חשוב להיפגש, להשמיע ולשמוע.

הכל גם הביעו תקווה, שלא יהיה זה המפגש האזורי האחרון וכי נוספים יבואו בעקבותיו. ואפילו בחדרי אוכל בלתי ממוזגים בצהרי יום חמסין, בשלהי יולי.

שלמה גלזר

מיל"ה — המכללה לקריאה מהירה

23 שנות נסיון ✦ 40 אלף תלמידים ✦ פיקוח אקדמי

מהפכת הקריאה המהירה הגיעה לקיבוץ!

התוכל לקרוא 10 עמודים בדקה ולהבין?

בקיבוצים רבים (ביניהם בארות יצחק, מענית, כפר החורש, אלומות, ברקאי, גבת, בר־עם, העוגן, מעגן מיכאל, בית השיטה ורבים אחרים) שהזמינו את הקורס לקריאה מהירה של מיל"ה, קוראים החברים יותר מהר וחוסכים שעות יקרות בקריאה מהירה. יעילה ושוטפת. עם ריכוז והבנה ברמה גבוהה.

תוך תשעה מפגשים בני שעתיים מובטח גם לך כי תכפיל ותשלש את מהירות קריאתך עם הבנה טובה יותר של חומר הקריאה.

קורסים מיוחדים לתלמידים בקיבוצים בחופשת הקיץ (אפשר גם בשעות הבוקר)

איך מגיע הקורס לקיבוץ?

קיבוצים המעוניינים גם הם לשפר את יכולת הקריאה, ההבנה והתפוקה של חבריהם, יפנו אל שרה, הממונה על הקורסים.

בטלפונים: 909870, 903215, 03-900153.

והקורס יגיע אליהם.

במחיר מבצע לתקופה מוגבלת

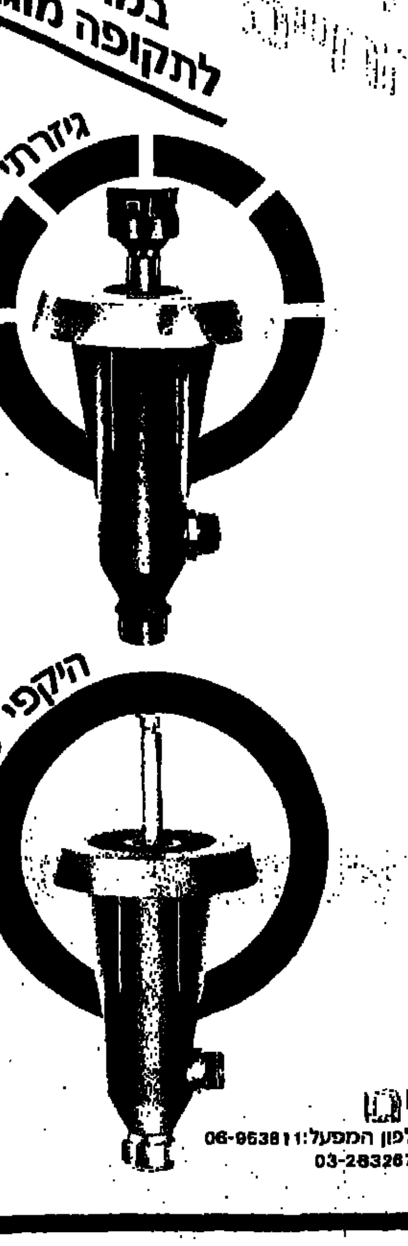

בדן ממטירים בטוחים שהדשא שלך ראוי לטוב ביותר". לכן פיתחנו במיוחד עבורך את סידרת ממטירי הפופ־אפ המעולים המהווים את "המילה האחרונה" בהשקיית מדשאות מכל הסוגים.

לממטירים משטח עליון קטן מאוד והם "כמעט" נבלעים בדשא ומוגנים בכך מכיסוח ופציעות. הפייה מונקת נזקי כיסוי ופתיחת המים וחוזרת למעלה עם פתיחת ההשקיה. למקומה בסיום ההשקיה.

הממטירים עשויים מחומרים פלסטיים חזקים, העמידים בתנאי מזג־אוויר קיצוניים. הם שקטים בפעולתם ובעלי סילון מים חזק, זווית התזה נמוכה ופיזור טוב המאפשר דישון דרך מערכת ההשקייה.

לבחירתך: ממפוף היקפי — 360°, וממפוף גיזרתי — 180°.

דן ממטירים חידוש רודף חידוש

דן ממטירים
קיבוץ דן ד.נ. הגליל העליון, טלפון המפעל: 06-953811
משרד מכירות: 03-261976, 03-283267

רשות שיפוטית — לאלתר!

המקרה של שלומית מוסקוביץ מכפר מסריק, עליו דיווחתם בגליונכם מן ה־14.6, הופך לאקטואלית מתמיד את הצעתי הישנה, בדבר הקמת רשות שיפוטית בתנועה הקיבוצית.

מנגנון כזה אמור לפתור, כאשר נוצרים קונפליקטים, את בעיית הצדק המידי. הכוונה לקונפליקטים והתנגשויות אינטרסים בין הפרט לכלל, בין החבר למוסד, בין היחיד — לרשות המוסמכת. מנגנון כזה נחוץ לקיבוץ הבודד וגם לחברה ומוסדותיה.

הצדק, כידוע, הינו מושג סובייקטיבי בעיקרו. אינני מכיר הגדרה של מהות הצדק שהיא מוסכמת על הכל. אולם, הבעיה של אופן ניהול הצדק היא בעיה אובייקטיבית.

בעת האחרונה התגבשה במשפט האנגלי, האמריקני והישראלי, תורה שלמה של נורמות, עקרונות והלכות, המהווה בסיס למינהל ציבורי תקין ולהגנה על זכויותיהם של הפרטים בחברה.

לדוגמא: אחד התפקידים המרכזיים של בית המשפט הגבוה לצדק בישראל, המורכב משופטי בית המשפט העליון, הוא, כהגדרת המחוקק: ניהול הצדק. שכן, אין סתירה פנימית בחיבורם של שני המושגים — ניהול וצדק, שהרי כדי שהצדק הערטילאי, המופשט, הפילוסופי, יהיה בר תועלת, עליו לענות על בעיות אדם וחברה העולות ממציאות נתונה. על כן, עקרונות הצדק הכלליים חייבים להיות מנוהלים, דהיינו — מיושמים.

חלק מההלכות, שפותחו בבית המשפט הגבוה לצדק, הן רלוונטיות למציאות הקיבוצית ויש ליישמן תוך שינויים המתחייבים ממציאות זאת. כוונתי להלכות נוגעות לאופן ניהולו של הצדק, לעמידה עיקשת על זכויות המשוריינות לפרט והגנה מירבית על מוסדות ורשויות מוסמכים.

עלינו לשאול: מהו הפתרון שאנו ממציאים לפרט המרגיש שזכויותיו קופחו, לחבר אשר חש כי זכויות החברות שלו נרמסות, באין פוצה פה. ומה הפתרון שאנו ממציאים לאותם חברים, העומדים תוהים ומשתאים מול מוסדות, מחלקות, ועדות ואגפים החורגים מסמכותם?

אני מציע שנחדל ממשחקי „מה יפית" ונפסיק להטמין ראשינו בחול. הבעיות קשות ומסובכות. מזכיר הקיבוץ הבודד, המזכירות והאסיפה במתכונתם הנוכחי, אינם מתאימים לתת תשובות לבעיות סבוכות אלו.

עלינו להגיע לטיפול יותר מקצועי בבעיות שיש בהן ביטוי לניגוד אינטרסים, ולהכשיר חברים בעלי מקצוע בתחום השיפוט.

כיום אין לפרט בקיבוץ כתובת ברורה ומוגדרת שתטפל בקונפליקטים ולמזכירות הקיבוץ אין סמכות ברורה להטיל מרותה על מי שחרג מעקרונות הקיבוץ. ואז מתחיל החבר במירוץ מטריד ומביש בין בעלי תפקידים ומוסדות. הדבר גורם להתמרמרות גוברת ויאוש, לעזיבה פנימית ואדישות.

לעתים קרובות מגיעים אלי נציגי קיבוצים וחברים שעברו כבר את כל הכתובות האפשריות, בנסיון נואש לפתור את בעייתם: מזכירות הקיבוץ, ועדת חברה של התק"ם, מזכירי התנועה. ההתדיינות ברשויות כה רבות, מתישה את בעלי התפקידים, שוחקת את המערכת ומעמיסה בעיות מיותרות על מוסדות התנועה, שאינם ערוכים לשיפוט ולפתרון בעיות מסוג זה.

במקרה הטוב משתדלים להקים ועדת „אד הוק" לעניין מסוים. כינון הוועדה כשלעצמו כרוך במאמצים גדולים ובסחבת ממושכת ומעגנה.

על רקע זה אני מציע להקים מוסד שיפוטי קבוע בתנועה. שיחזיק מערכת ניהול עצמאית משלו. מזכירות נבחרת קבועה של המוסד תמיין את הבעיות שיובאו לדיון, ותקבע את הרכבי השיפוט השונים.

בית הדין העליון של התנועה יאוייש על ידי של המשפטנים ובן אנשי ציבור, המכירים היטב את המערכת הקיבוצית.

הסמכויות של בית הדין תהיינה:

בית הדין ידון בעניינים שבין הפרט לבין הרשות המוסמכת בקיבוצו ובתנועתו, קרי: בין החבר לבין מזכירות הקיבוץ, האסיפה הכללית, מזכירות התנועה, או רשות מוסכמת אחרת בתנועה.

בשום אופן אין להביא למוסד זה סיכסוכים, מריבות ומחלוקות שבין אדם לחברו. אלו חייבים להיפתר במסגרת מקומית.

מה הם סוגי הקונפליקטים שבין אדם חבר למוסד? —

החלטות הנוגדות את תקנון הקיבוץ.
חריגה מסמכות של ממלא תפקיד ציבורי.
פגיעה בזכות: ערעור של חבר.
החלטות העומדות בניגוד לחוקי המדינה ותקנותיה.
החלטות השוללות זכות משוריינת לפרט במדינה.
החלטות החורגות מהמטרות והעקרונות של התנועה.
החלטות הסותרות את עקרונות הקיבוץ ואורחות חייו.

מזכירות מצומצמת של בית־הדין המוצע, בהרכב שלושה עד חמישה חברים, תמיין את הפניות המובאות אל בית־הדין. בית־הדין ידון רק בפניות בכתב של „העותרים". המזכירות המצומצמת תוסמך לקבל או לדחות את הטיפול בפנייה, לאור תקנון מפורט של בית־הדין.

לסיכום: המחוקק הישראלי, וכמוהו בית המשפט העליון בישראל, מעודדים יישוב סיכסוכים במסגרות וולונטריות (מדובר בעניינים אזרחיים ולא בעניינים פליליים).

במציאות אכן קמו בתי־דין כאלה בעשרות גופים ציבוריים. החל מקואופרציות כמו אגד, תנובה, וכלה בהסתדרות, במפלגות ובתנועת המושבים. מוסדות אלו הוכיחו את חיוניותם. הם מהווים כתובת מוגדרת לטיפול בבעיות. החברים המאיישים אותם, משוחררים מתלות בדעת קהל, יצרים ולחצים מקומיים; ומסוגלים לפעול באובייקטיביות ובלי משוא פנים.

בתי־הדין האלו „משחררים קיטור" בתוך הגופים שבהם הם פועלים ומקנים לפרט מעמד שווה לזה של המימסד. הם מאפשרים למוסדות המבצעים לעקור נגעים בצורה מכובדת ולמנוע מעידות. כל הצדדים מביאים לבתי־הדין את ענייניהם, ללא פחד מנקמנות, איפה ואיפה ושיקולים זרים.

עו"ד יוסף רזין
עין־חרוד מאוחד

פתרון חכם לעשבים שוטים.

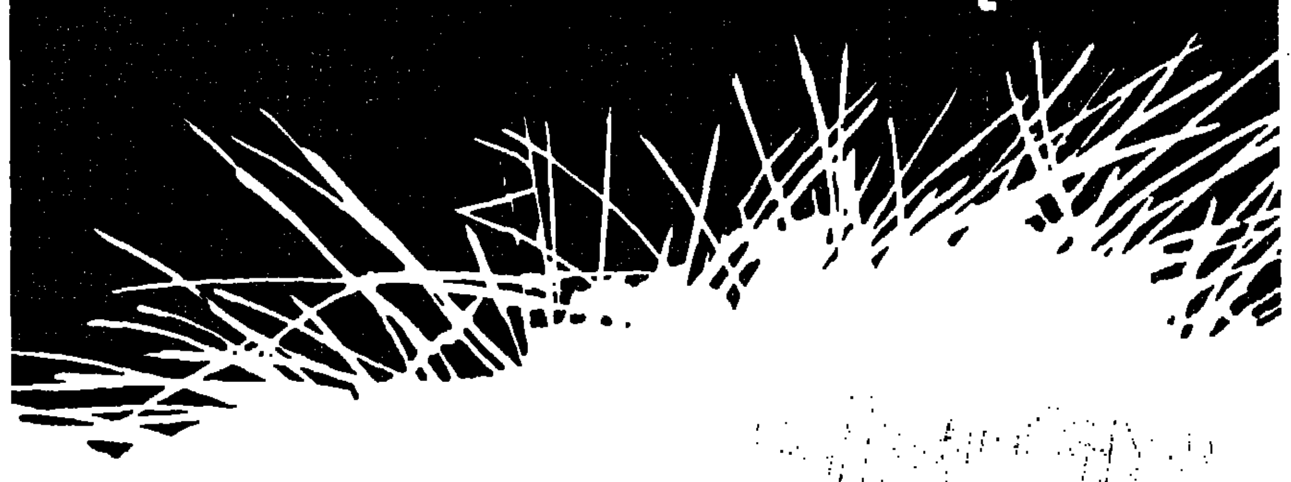

היריעה החומה לחיפוי - הדור החדש ביריעות:
מונעת התפתחות עשביה ומאפשרת חימום הקרקע, בו־זמנית.

אל־אור מונעת התפתחות עשביה ע"י מניעת אור בתחום הפוטוסינטזה (400–700 ננו־מטר), כמו היריעה השחורה שאתה מכיר. אלא שאל־אור פועלת גם כיריעה תרמית, המאפשרת קרינה בתחום האינפרא־אדום ושומרת על רמת־חום יציבה מתחת ליריעה. בניגוד ליריעה השחורה, אל־אור אינה מורידה את טמפרטורת הקרקע (אלא מעלה אותה), אינה מתחממת ואינה גורמת נזקי־צריבה בחודשים החמים.

אל־אור חוסכת בשימוש בקוטלי־עשבים (הרבצידים) ובימי עבודה בעישוב. בגידול דלועים, מתפתחות כל שלוחות הצמח מעל היריעה ואין מסתתרות מתחתיה (כמו בשקופה) או נשרפות (כמו בשחורה). אל־אור נוסתה בארץ בהצלחה בגידול דלועים, תות שדה, סולניים ופרחים – ונמצאת בשלבי־ניסוי מתקדמים בגידולי מטע (אפרסקים, שזיפים ועוד).

אל־אור של פוליאון מהווה תחליף חכם, הן ליריעה השחורה והן לשקופה. בניסוי שבוצע לאחרונה ע"י משרד החקלאות בגידול גיבסנית (פרח רב־שנתי) בחממה, מנעה אל־אור כל התפתחות של עשביה חד־שנתית. טמפרטורת־הקרקע בניסוי היתה גבוהה באופן משמעותי בהשוואה לקרקע מחופה בשחור – ונפלה רק במעט בהשוואה ליריעה שקופה (שכמובן לא מנעה כלל את התפתחות העשביה). אל־אור של פוליאון. כל היתרונות תחת יריעה אחת.

פוליאון ברקאי. קיבוץ ברקאי 37860
ד.נ. מנשה, טלפון 06-378585/79641.

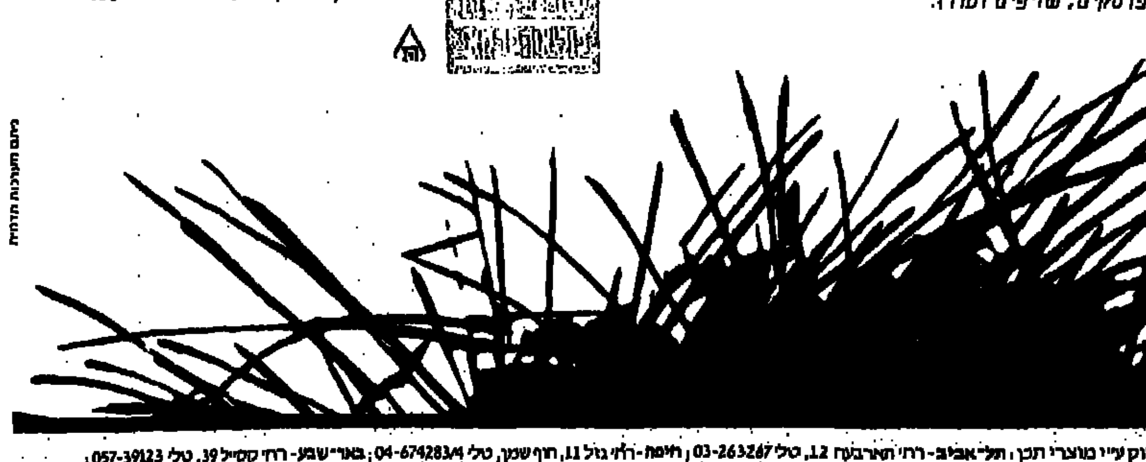

שיווק ע"י מוצרי תכן: תל־אביב - רח' הארבעה 12, טל' 03-263267; חיפה - רח' גול 11, חוף שמן, טל' 04-674283/4; באר־שבע - רח' קקיל 39, טל' 057-39123; ירושלים - אזור התעשיה תלפיות, טל' 02-718211/4. כמו כן ניתן להזמין סחורה באמצעות ארגוני הקניות הגדולים. גלילים בודדים ניתן לקנות במחסני תכן ובמפעל, בימים א'-ה', בשעות 13.00-15.00.

עד כאן

HOT POTATOES

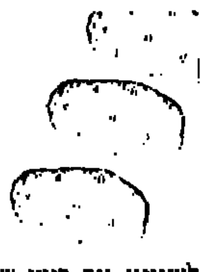

את תשובתה של הזקנה, שהתלוננה על אונס שבוצע בה לפני 37 שנה, לשאלה: „מה פתאום נזכרת עכשיו?" לא נביא בזה, גם כי אינה רלוונטית לענייננו, וגם כיוון שהיא עלולה לעורר חמתן של רבות, ובצדק.

אבל שאלה דומה ישאל וודאי גם הבדואי כאמל אלעטאונה, שהגיש בימים אלה תלונה על התעללות שביצעו בו שני חברי קיבוץ כרמים בראשית 82'.

בכתב התביעה טוען כאמל, כי יורם סהר ומרדכי רוויטסה, מקיבוץ כרמים, האשימו אותו בגניבת תפוחי אדמה משדות הקיבוץ, גררוהו לג'יפ שלהם, הושיבו אותו מול כלב גדול ומאיים והוליכו אותו לתחנת המשטרה.

למרות שזוכה בסופו של דבר מאשמה, הוא סובל עד היום מכאבי ראש, ביעותים ופחדים, לא הצליח להמשיך בלימודיו, נדחה ע"י משפחתו ונפלט מכל מקומות העבודה. 20,000 שקל נראים לו פיצוי הולם לסבל שעבר עליו.

חברי הקיבוץ המופיעים בכתב התביעה, זוכרים את הסיפור לגמרי אחרת. לא דובים ולא ציפורים, אומר יורם סהר, ובייחוד לא כלב גדול ומאיים.

— גררתם, התעללתם?

— ב־82' היה קיבוץ כרמים בן שנה, והבדואים השכנים עוד לא התרגלו לעובדת היותו בשטח. היו גניבות של תוצרת חקלאית, עלייה עם עדרים על שטחים זרועים וכיוצא באלה, צרות מוכרות.

יום אחד קיבלנו הודעה שקבוצת נערים גונבת תפוחי אדמה בשדה שלנו. נסענו למקום וכראותם אותנו קרבים, ברחו הנערים והנערות לצידו השני של הכביש.

רדפנו אחריהם גם כדי להשיב את הגזלה אבל בעיקר כדי להפחידם, שלא יחזרו על המעשה שנית. בשלב מסוים של החזרת הרכוש הגנוב, תפס כאמל מנהיגות והחל להתווכח אתנו: מה אתם לוקחים לנו, מה אתם נוגעים בבנות שלנו. לא ויתרנו ואז שלף כאמל שברייה וניסה לדקור את מוטי. תפסנו אותו, הוצאנו את השברייה מידו ולקחנו אותו יחד עם הסכין לתחנת משטרה. שם הגשנו תלונה על גניבה ותקיפה.

— מהיכן, בכל זאת, צץ סיפור הכלב המפחיד?

— כאמל בא איתנו ללא שום התנגדות. לא הצטרכנו לגרור אותו ובוודאי לא היתה התעללות. להיפך. „בשביל כמה תפוחי אדמה אתה מוציא סכין?" שאלנו אותו.

בדרך לתחנת המשטרה עברנו בקיבוץ לקחת את נירכו המשיק והמלווה שלנו. בדיוק מבית־קניה. אולי איזה כלב בקיבוץ נבח עליו. אולי. הסיפור כאילו הושבנו אותו מול כלב גדול הוא בילבול מוח.

— מה קורה עכשיו?

— שכרנו עורך־דין בבאר־שבע, שעובד על הגשת כתב הגנה.

— הקיבוץ מגיש לכם סיוע משפטי?

— בוודאי. אלא מה?

— מדוע יצא כאמל זכאי בסופו של דבר?

— אין לי מושג. הוא נשפט בבית משפט לנוער והתיקים שם חסויים. יתכן שבמהלך המשפט שלנו יתבררו גם נימוקי פסק הדין שזיכה אותו.

— יש לכם הסבר מדוע הוגשה התביעה באיחור של חמש שנים?

— לא. עורך־הדין שהגיש את התביעה מתמחה בנושאים כאלה והם בוודאי סבורים שיש להם „קייס". אנחנו מפקפקים בכך. מקווה שנצא זכאים.

— איך היחסים היום בין כרמים והבדואים סביבו?

— אין בעיות, להיפך. יחסי שכנות טובים. למדנו לחיות איתם והם איתנו. המקרה ההוא היה מקרה חריג. מהלת ילדות, אם אפשר לקרוא לזה כך.

לזר

צילום: מאיר פרטוש

השמחה שורה במעונם

קול חתן וקול כלה. הם הרעשים השכיחים ביותר בחוצות קיבוץ געש בחודשי קיץ אלה. בריכת השחייה של הקיבוץ מארחת, כמעט מדי ערב, מסיבת חתונה או בר־מצווה או סתם אירוע משמח מסוג זה או אחר. הקיבוץ מכין את המקום, שולחנות, כסאות, פרחים, מוסיקה. שאר האירוע באחריות חתני המסיבה. בהנהלת של געש פתחו סעיף חדש — הכנסת כלה.

עד כאן

מועדון הלבבות השבורים

עוד פעם: הרעיון הוא להקים מועדון תרבות משותף, עיר והקיבוצים באיזור, באזורים שונים. המועדון יהיה פתוח כל ערב. לפעמים סתם קפה ובלינצ'ס (בתשלום), לפעמים תכנית המופעלת על ידי ועדת תרבות. לא אלטרואיזם של קיבוצניקים בעיירות פיתוח, לא פוליטיקה בגרוש של חשבונות אלקטוראליים, לא נוסטלגיה של עוזבי קיבוץ המתגעגעים לדשא. שותפות של שווים עם ראש דומה. הזקוקים מאור אחד לשני. מי משום שהוא מרגיש נוכרי בעיר בה הוא חי ומי משום שלפעמים קצת צפוף לו בערב בקיבוץ.

כבר כתבתי ודיברתי. מי ששמע עד לורה שירלג, לאחר שהצעה מפורטת על הקמת מועדון כזה בבאר־שבע פורסמה ב„דף הירוק" (21.10.86), ובעיתונים מקומיים בבאר־שבע היו כמה פניות, נוהלו כמה שיחות ולכמה אנשים יש זכות לקבל ריוות.

הבעיה העיקרית היא שהכל מסכימים. מזכירי התנועות, מבלי שנדברו ביניהם, הניעו בראשם באותו כיוון — סימפטיה וסקפטיות, יש להם צרות אחרות. סגן ראש העיר הבטיח לסייע כשיהיה משהו אקטואלי. אף אחד לא התנגד. אף אחד לא קם.

יש שתי בעיות קטנות נוספות. האחת — מי ירים את הנושא. אז למי שמתעניין, ההגה פנוי, את המפתחות (וגם את המכונית) צריך להשיג לבד. השנייה — כסף. כאן, דומני, יש כמה התפתחויות אפשריות, בעיקר מכיוון קרנות חדשות המתעניינות בפרוייקטים רציניים של תרבות ושילוב אזורי.

בינתיים שום דבר לא זז. אבל לא לדאוג, עוד מעט בחירות. או אז יבואו כל מיני עסקנים עוד מעט בחירות. או אז יבואו כל מיני עסקנים ויחפשו קשר בין העיר לקיבוצי הסביבה. הקשר ויחפשו קשר בין העיר לקיבוצי הסביבה. הקשר שייווצר בנוסח המוכר של 'הזהותון' (זוכרים?) שייווצר בנוסח המוכר של 'הזהותון' (זוכרים?) יהיה תפור בכוח ומזוייף. הנזק שבו גדול מהתועלת. ואולי בכל זאת עדיף משהו שיש בו שיתוף אמיתי ארוך טווח ומעמיק?

זאב צחור

רוצה לשמוע סטריאו מעולה?

TEAC
רסיבר + אקולייזר 45W • 2 + טייפ דולבי B+C + פטיפון + רמקולים
1975 ש"ח
במבצע מיוחד לחברי קיבוצים!

KENWOOD
מגבר + טיונר דיגיטלי + טייפ דק + פטיפון + רמקולים
1895 ש"ח

ROTEL
רסיבר + טייפ + רמקולים wharfedale
1460 ש"ח

המחירים כוללים מע"מ, אספקה מיידית, אחריות ותשלומים
ייעוץ טכני • מבחר מגוון • מחירים מיוחדים לחברי קיבוצים
אפשרות לקיום תערוכות סטריאו בקיבוצים בתיאום מראש.

סטריאון מציאה השווה שלך!
אבן גבירול 64 ת"א, טל. 03-260602
חנות הסטריאו המקצועית בת"א

הומטל - רשת דירות הנופש בישראל
מומלץ ע"י משרד התיירות

מבצע נופש
לקיבוצניקים!
בספטמבר ואוקטובר (מחוץ לחגים)

★ אילת „מגדל אילות"
11.50 ש"ח לאדם
במרכז העיר, במגדל דירות החדיש. דירות נופש מרווחות ומצוידות היטב, נוף מפרץ מרהיב. מכבסה אוטומטית ושירותים נוספים.

★ רקפת בהרי הגליל
12.— ש"ח לאדם
דירות נופש מרווחות. נוף מרהיב. בין כינרת לים התיכון, מדשאות, מתקני ברביקיו, טיולים מודרכים, תוכניות בערבים, מיני בריכה, מזנון ועוד.

★ מבוא בית"ר בהרי ירושלים
19.— ש"ח לאדם
דירות נופש באווירה כפרית, יערות אורן, אוויר צח ונוף הרים, בריכת שחיה עם מדשאה רחבת ידיים. מיני־מרקט, מזנון, מתקני ברביקיו.

כמו כן הומטל מציעה דירות בערים הגדולות (לתקופות קצרות) בת"א, חיפה, ירושלים, נתניה, הרצליה.
המחירים כוללים מע"מ ומבוססים על דירה, ל־6 אנשים.

Hometel Israel
הומטל זה לא רק חדר - זה בית

מכנסי „רפי"
להיט לכל גיל

המבחר
הגדול ביותר בארץ
של מכנסיים וחולצות

מכנסי ג'ינס • כותנה •
טרלין פולייסטר • סטיין
גולד ג'ינס • צבעוני •
מכנסיים קצרים
וברמודות. במידות עד 54

לגברים נשים וילדים

חניה חינם!
שעת חניה חינם על כל מכנס
בחניון בית רומנו יהודה הלוי 14
ובחניון פינס
עם הצגת כרטיס החניה בעת הקניה

אלא מה.
כ. ברבר ובנו
בית חרושת למכנסיים „רפי"
לגברים, נשים וילדים
ת"א, דרך יפו 9 בית רומנו טל. 656458 — 03-658539

להלן תגובתכם

בעד הקונספציה, אבל...

אינני חולק, ואינני מתלונן על "חופש העיתונות", על הצורך בביקורת, על חשיפת נגעים ופגמים, ולו גם המכאיבים ביותר. הרי איננו מלאכים והכל יכול לקרות לאנשים. אין ספק שהודות לעיתונות החופשית, נחשפו גם כמה "פרשיות", החורגות מהנורמה התנועתית וצוויה האיראים, ותבוא עליה הברכה.

אך אם מדברים על חשיפת האמת, האם "הקונספציה" מכסה את כל האמת? האם העיתונאי (המושג זה מתחיל גם בתוכנו לקבל משמעות "מקצועית" ואפילו ארגונית) בעצמו, אינו, לא פעם, קורבנה של אותה "הקונספציה", ושבוי ב"מודל" מסוים, נגיד בקונפליקט שבין היחיד, הפרט, "החלש", "המסכן", ה"מקופח", מול "המימסד" החזק, ה"בירוקרטי", והוא מראש נוטה לצד היחיד, גם כשהעובדות הן הפוכות?

היינו, לאחרונה, עדים למקרה כזה בדיוק בקיבוצנו, כשהעיתונאי פעל בהתאם למודל הנ"ל, שנבע מה"קונספציה" ונכשל באימות פשוט של העובדות ובכך הוסיף מנה נוספת של הסתה נגד הקיבוץ, והרי האמת כולה היא, שכיום, במציאותנו הקיבוצית, דווקא "המימסד" הקיבוצי, הוא הוא "המסכן" ו"החלש" ונאבק בכוחות אחרונים להשליט מרות וקיום הזיקה בין הפרט והכלל.

מי רוצה כיום להיות מזכיר קיבוץ?

האם אין הקיבוץ צריך להגן גם עליו? האם אין גם "רציחות קטנות". שיכולות לספר כיצד "רוצחים" מזכיר ושוחקים אותו עד תום?

אך הבעיה היא הרבה יותר מקיפה, הלא חלק מה"קונספציה" העיתונאית היא "הפתיחות". פתיחות לכל. לפאפו, ליורדים, ואף לכאלה שמכינים לנו "מיקלט" במקרה שהמדינה תלך "פייפן", ליורקים אל הבאר ממנה שתו, לכל מיני משמיצים ומנבאי סופנו, ואף לכל "החרשנים" ובעלי תיאוריות פסיכולוגיות, כביכול, המוכיחות, שלמעשה הרעיון השיתופי, הקיבוץ, כפי שהוא כיום, פשט את הרגל. הוא בניגוד לטבע האדם, השוויון עומד בסתירה לחירות, הקיבוץ מחנך לבינוניות, לנכות נפשית, לחוסר יצירתיות, ומשעבד, רחמנא ליצלן, את הפרט, את האינדיבידואום.

מתחילים להופיע יותר ויותר מאמרים, הגורסים

עברנו דרך ארוכה בהתפתחות מבטאון לעיתונות חופשית. אך האם העיתונות הזאת צריכה להיות גם "חופשית" מאחריות לגורלה של התנועה והקיבוץ, הנאבק על עתידו וקיומו?

שצריך להיות קשר בין תרומת החבר והתמורה החומרית; מופיע פתאום המושג של "מנהל" גם אצלנו, ולמעשה לכל מושגי היסוד של הקיבוץ מתלווים סימני שאלה, ויקצר המצע מלמנותם. טוב ויפה! תחי הפתיחות!

אך אני שואל, האם על "הקונספציה" להיות פתוחה לרוחב ולאורך לסימני שאלה בלבד?

הקיבוץ עומד כיום מול התקפה גדולה ומרושעת מבחוץ, ולא רק הוא. גם הקואופרציה, השיתוף, הערבות ההדדית מותקפים. איך אמר השר ארנס? "אסונה של הארץ הזו הוא "המשק הבולשביקי", שיש לחסלו" וראו גם מה שנעשה במושבים עם הערבות ההדדית. ובפנים אצלנו חולשת דעת, ספקנות לגבי עתיד הקיבוץ, ערעור על יסודות, על עצם "היחד", על השליחות והמשימתיות. מחפשים "קהילה" במקום קיבוץ.

האם ה"הגנה על החומה", אינה "מודרנית", אינה מתאימה ל-1987, כפי שאומרים, ומנוגדת ל"קונספציה" של עיתונות חופשית ופתוחה.

שיתאמצו עיתונאינו, ויגישו לנו גם עבודות תחקיר, שיש בהן תשובות, גם התמודדות עם סימני השאלה, גם הגנה על הקיבוץ והדיפת ההתקפות המרושעות.

ואל יגידו לי, איננו כתבי הקרן-הקיימת. האם "חולשות" ו"פגמים", עם כל הכבוד להם, הם כל האמת ורק האמת? האם לא תיתכן, למשל, כתבת-תחקיר על התמורות שחלו במשך הזמן בקיבוץ, על הישגיו של היחיד, וההליכה לקראת הפרט?

הרי, כאם לתמצת את כל התיאוריות החדשניות, שהופיעו לאחרונה בקשר למהותו ועתידו של הקיבוץ, כולן סובבות סביב הרעיון: פחות לקיבוץ, יותר ליחיד, יותר אינדיבידואליזם, יותר חופש הפרט, פחות תלות ב"מימסד", פחות "האחרה", יותר שונות.

אני משוכנע שלו אחד העיתונאים היה לוקח על עצמו את המשימה לעשות תחקיר בנושא זה, היה מופתע לגלות, איזו דרך ארוכה עברנו משך עשרות השנים האחרונות, בהרחבת "שטחי המחיה" שלנו, בהעלאת מקומו, ערכו וחופש הבחירה של היחיד בקיבוץ, בכיוון של יתר יצירתיות עצמית ויתר אינדיבידואליזציה.

או קחו, למשל, את הנושא שהזכרתי: תרומה ותמורה חומרית לפרט. אני משוכנע שזה אחד הנושאים שאתו קם ונופל הקיבוץ (ואל יגידו לי

שגם על הקומקום החשמלי אמרו בשעתו דבר דומה). האם זה מופרז לצפות, "שיתגייס" עיתונאי מוכשר שלנו, ואפילו שניים, ויעשו עבודת תחקיר ושורת כתבות, שיוכיחו שאין לכל הרעיונות וה"חידושים" האלה כל שחר, אם רצוננו לקיים קיבוץ.

אני אוהב את המדור בעיתונות שלנו הנקרא "מלה רעה", אך האם זה בניגוד ל"קונספציה" שיימצא גם מדור שייקרא "מלה טובה" וכו נאיר גם כמה פינות טובות ויפות של חיינו?

"הקונספציה" מדברת בלעג ויוצאת נגד "האיזון הקדוש" והתוצאה היא, שמתקבלת תמונה מצטברת של "חוסר איזון בלתי קדוש" ועיוות כל האמת בחיינו.

האין גם הישגים ואורות, שיוכיחו, שעל אף הכל, מותר הקיבוץ.

אך מתקבל לפעמים הרושם ש"מלה טובה" היא בניגוד ל"קונספציה", כאילו זה אומר כתיבה "מטעם" שיש להתרחק ממנה, משום שאינה הולמת עיתונאי חופשי ובלתי תלוי. ושזה בכלל נגד הכיוון.

עברנו דרך ארוכה ומבורכת בהתפתחות מ"בטאון" לעיתונות חופשית, אך האם העיתונות הזאת צריכה להיות גם "חופשית" מאחריות לגורלה של התנועה, של הקיבוץ הנאבק על עתידו וקיומו, פשוט כמשמעו.

האם לא קורא לנו אתגר נוסף, שללא ספק הוא קשה ומסובך יותר, להשלים את ה"קונספציה" בראייה נוספת של חיינו?

מתתיהו שור
כפר מנחם

עוזבים ובוכים

אני דוחה את הנסיון להציג את העוזבים כדמויות פתטיות, כחברים שעוזבים אותנו בצער ובכאב. רבים מהם היו שותפים פעילים בעיצובו של התהליך שאת קצהו אנו חווים עתה, והיתה להם השפעה רבה על חיי החברים בקיבוציהם.

היום הם עוזבים כדי לעשות לביתם, מתוך ביטחון כמוס, שהחיים בקיבוץ ימשכו בלעדיהם. אני בטוחה שהם סומכים עלי ועל חברי, שנישאר כדי לעשות מספר מלאכות שהקיבוץ אמור לעשותן, וכדי לשמור על כמה עקרונות נעלים, שבוודאי גם הם שמחים לשמר אותם בעזרתנו.

רשימתו של יעקב (שם בדוי) מגבעת-חיים, שיש בה טעם של אפוקליפסה מזוייפת ופילוסופיה בגרוש, מצביעה על מידת השטחיות שבה נבחנים היום הדברים על ידי חברים רבים. הן מקרב העוזבים והן מקרב הנשארים.

מכל מה שנכתב על נושא העזיבה בשבועות האחרונים, ההערה של שמואל לולב מאפיקים ("באשר לסגנון", "הדף הירוק" 14.7.87) גרמה לי להזדהות עמוקה, משום שהיא מדברת בשם יישוב הדעת והשפיות, וזה צליל נעים בהיסטוריה הכללית.

דינה רבן
רמת-דוד

סילוף עובדות וחוסר הגינות

בכתבה "סגירת קרית-שמונה — הפתרון הסופי" ("הדף הירוק" 222), כתבתם כך: "תחילתה של הסערה הנוכחית במחלוקת שפרצה לפני כשנה בין קרית-שמונה והקיבוצים שדה-נחמיה ומעין-ברוך, הללו גדרו שטחי קרקע בסמוך לירדן, החלו להשכיר אבובים וציוד קיט למטיילים במקומות בהם נהגו תושבי הקריה לרחוץ בנהר."

1. בין מעין-ברוך וקרית-שמונה לא היתה כל סערה בשנים האחרונות.

2. חניון מעין של קיבוץ מעין-ברוך שוכן על גדות נחל שניר (החצבני), כדאי לכם להכין שיעורי בית בידיעת הארץ לפני פרסום פסקה כזאת.

3. קיבוץ מעין-ברוך לא גידר שום שטח על גדות החצבני, ולא מנע משום מטייל להכנס לנחל. כדאי לכם לערוך סיור מוקדם לפני פרסום עובדות מסולפות.

והרי לפניכם מידע עדכני: קיבוץ מעין-ברוך הקים על אדמתו, סמוך לנחל שניר, חניון. בשנה שעברה הקמנו מבנים זמניים, הכשרנו מגרשי חניה. הצבנו שולחנות לפיקניק, סידרנו את הירידה למים לנוחיות הציבור וללא כל תמורה, בנוסף לכך פתחנו מזנון נייד והשכרנו אבובים למטיילים.

השנה לאחר שקיבלנו את כל האישורים המתאימים, הצבנו מבנים קבועים, מזנון לארוחות קלות, סככות ותחנת מידע להשכרת אבובים, השטח לא סגור ושירותי החניה והמקלחות בחינם. שירותים אלו ניתנים לכל עם ישראל ובתוכם אנשי קרית-שמונה שעבורם למעשה שיפרנו את התנאים לעומת העבר.

חגי אגמון
מרכז החניון

עד כאן

עובדים כרגיל

באירופה ובארה"ב זו עובדה טריוויאלית. שם נהוג שבוע עבודה מקוצר (5 ימים — 40 שעות שבועיות) זה 30 שנה.

בארץ מקיפה השיטה כרבע מיליון עובדים בתעשייה הפרטית. היתה זו מפ"ם שהעלתה ראשונה את ההצעה להחיל את השיטה (5 ימים, 46 שעות) על כל פועלי ישראל, לאחרונה הצטרפו אליה, במסגרת המו"מ על השכר עם הממשלה, גם ראשי ההסתדרות.

לפי-שעה, ההכרעה טרם נפלה.

בתנועה הקיבוצית, ייחשב קיבוץ פלמחים כחלוץ, ביוזמתו לנסות ולהנהיג בתחומו שבוע עבודה בן 5 ימים.

כבר לפני כשנתיים, החליטה אסיפת פלמחים "לבדוק את הנושא, מתוך מגמה חיובית לבצעו בקיבוץ", מדווח המזכיר, אהרון שדה. הנושא הועבר לבדיקתו של צוות בן 5 אנשים שתפקידו, בשלב הראשון, היה לברר אם ניתן ליישם את המהלך בתנאים של פלמחים.

הצוות הספיק להכין תכנית עבודה מפורטת, תיאורטית אמנם, לענפי הייצור ולענפי השירות, וכן תכנית לעבודת שבת שירדה גם על הפרטים הקטנים ביותר, כמו שמות חברים ושיבוצם, בענפים.

עוד קודם שהובאה התכנית לאישור האסיפה, ניצבו בפניה שני מכשולים והם שמנעו, בסופו של דבר, את יישומה. מכשול ראשון הציבה מזכירות התק"ם, שהתנגדה בתוקף ותבעה להסיר את הנושא על הסף, מעל סדר-היום, בטענה, שהוא מחייב דיון תנועתי כולל, ולא יתכן שקיבוץ בודד יפעל בעניין כה מהותי בלא כל פיקוח או שליטה של התנועה. "אלא", אומר שדה, "שדיון כולל של התנועה בנושא לא נעשה והוא נפל."

המכשול השני שניצב בפני הרפורמטורים מפלמחים היתה המפולת הכלכלית, שהגבירה את תחושת חוסר הביטחון, מה גם שפלמחים היה איזה זמן במצב קשה, וזמנית אף הופיע ב"רשימת ה-36" (כזכור, נקט פלמחים בצעד אבירי והוציא עצמו מן הרשימה תוך שהוכיח שהוא יכול לעשות למען עצמו בכוחות עצמו).

השיקולים שהניעו מלכתחילה את חברי פלמחים, לבדוק אפשרות קיצור שבוע העבודה, לא היו כלכליים בעיקרם. בדיקה תיאורטית שנעשתה, הוכיחה שהייצור אינו עלול להיפגע, אלא להיפך, שמספר שעות העבודה יגדל (בכל יום בשעת עבודה נוספת), שלחץ התורנויות לא יגבר בצורה משמעותית, ושמספר העובדים הזמניים יישאר כשהיה.

"מן הבדיקה הסתבר", אומר כיום אהרון שדה, "שפירושה המעשי של ההצעה הוא בעצם הרעת תנאים לחברים."

— מה פירוש?

— הרי ידוע וגלוי, שחברי קיבוץ רבים לוקחים לעצמם ימי חופש, יום פה, יום שם, בלי ארגון ובלא סדר. אז אמרנו, נעשה יישור קו. אם ל-30-40 אחוזים מחברי הקיבוץ עיסוקים צדדיים, שבגללם אין הם עובדים ימים רבים בשנה, למה לא לכולם? הנה הזדמנות לחסל את אי-השוויון. ניתן יום חופשי נוסף לכל חבר, לצורך עיסוקיו הפרטיים, וכולם יהיו מרוצים.

הרעיון הזה נבע גם מתוך ההנחה, שמסגרות החיים בקיבוץ כיום, אינן מספקות את החבר, הדורש יותר לעצמו, לענייניו הפרטיים, למימוש עצמי. בימינו, זו כבר לא מלה גסה. מאידך חשבנו, זו תהיה לקיבוץ הזדמנות פז ליצור ולפתח את תרבות הפנאי המאורגנת של החברה, להביא את החברים לפעילות משותפת ולא רק של ערב שבת או שבת, כשהחבר סחוט לאחר שבוע עבודה מתיש. ולבסוף, ההצעה לדון בנושא, עלתה כמעט במקביל עם המעבר ללינה המשפחתית בקיבוץ, והשינוי באופי חיי החברה שהביאה.

לאורך כל הדרך, ברור היה לנו, שבמקביל לשינוי בחיי העבודה יש לעשות למען התארגנות חברתית, על-מנת למלא בתוכן את היום הפנוי הנוסף. אבל עד כאן. לא הספקנו להגיע.

לאחרונה התחדש בפלמחים הדיון בנושא, ללא קשר למאבק הציבורי שמנהלת ההסתדרות, אלא כאחד מתוך נושאים אחרים העולים לדיון בבירור פנימי, באמצעות סדנאות חשיבה.

לדעתו של אהרון שדה, אילו התבצע המעבר ל-5 ימי עבודה, הוא היה מקל בעיקר על הבחורים, דווקא. "התמונה בשטח מראה, כי רוב עובדי הייצור הם גברים, ולהם מרווח נשימה קטן מזה של הנשים. להם אין השתלמויות בחינוך או טיפול קוסמטי בתל-אביב. ויום חופשי נוסף היה עשוי להוסיף להם המון. באופן כללי, יום מנוחה נוסף היה מקל על כולם."

— וכיצד היה משפיע על המזכיר?

— תראי, חברים רבים מבקשים לצאת להשתלמויות אישיות, והקיבוץ אינו יכול להיענות להם, מפני שהדרישות אינן עומדות בנורמה שהקיבוץ מציב. יום פנוי נוסף, שיוקדש לפיתוח אישי, ודאי היה מוריד מן המזכיר, את הלחץ הזה, לפחות, והיה נותן לאנשים יותר מרחב נשימה לעסוק בדברים האהובים עליהם, להיפגש יותר, ליצור יותר, לשחרר לחצים — כל זה יכול לעשות אנשים למאושרים יותר ופרושו של דבר, באופן טבעי, פחות עומס על המזכיר. אבל מי אמר שזו היתה הכוונה? המזכיר, הרי, אמור להיות עמוס במשך שתי שנות תפקידו...

רותי קדוש

קידום מכירות

לשונות קטנים

אם וכנה יצאו לטייל. נקרה על דרכם כלב. הצביע הילד על הכלב ושאל את אימו — אמא, זה כלב ש ו ר ש י ? האם, שבמקרה היתה גם מרים רות (שער הגולן), הפכה במוחה וכלשונה ענתה לבנה, שהיום הוא כבר ילד גדול ואב לילדים קטנים — לא, זה כלב ג ז ע י .

את האנקדוטה הזאת מספרת מרים רות — שהכניסה דורות של גננות ברזי ספרות ילדים — לרגל יציאתו לאור של ספר חדש, "לשונות קטנים", שהוא אסופה של פניני לשון, מלים וצירופי מלים מוזרים ואמירות שנאמרו ע"י ילדים בגיל הרך.

הכך, אני שואלת את מרים, שערכה את הספר יחד עם מיריק שניר (נוה-איתן), הכך לצחוק על הקטנטנים?

לא ולא, עונה מרים. "הספר מכוון להורים. שיבינו טוב יותר את ילדם, ויעזרו לו ולעצמם בתקשורת. וזה גם מאד חביב. כשעבדנו עליו צחקנו הרבה מאד. אבל המטרה היא — יותר הקשבה. יוזמת הספר היתה מיריק. היא ידעה שלי יש אוסף גדול, וגם לה היה. אני אספתי כי זה נחמד, ומשום שזה מסביר בצורה נהדרת את הכושר הלשוני של הילד, ואת המאמצים העצומים שהוא עושה כדי שיבינו אותו. המלים משקפות גם את ההתפתחות האינטלקטואלית. את הקטעים אספתי בעיקר עבור תלמידותי. הן אמרו לי — רק לך זה קורה. כשקיבלו את הציווי שלי להקשיב יותר, מצאו שגם בביתן ובסביבתן הקרובה מתגלגלת אותה שפה."

הספר יצא בהדפסה מהודרת (הוצאת שבא — מעריב). "ממש כך ציפיתי שייראה", אומרת מרים. ליד כל משפט מופיע בהכלטה ציור צבעוני בעל אופי ריאליסטי-נאיבי. "ילדים אמרו לי — זה כמו מילון מצוייר. ואכן, זה כך. נורא פחדתי שיעשו מזה קריקטורה וזה לא רציתי. אני חושבת שזה רציני מאד. הרצינות של הצחוק והצחוק שברצינות. כשקיבלתי את הנסיונות הראשונים של הציורים (שלומית זהר), אמרתי למיריק — אני חושבת שזה בדיוק מה שאנחנו מחפשות. המו"ל היה אומלל כי זאת עבודה עצומה. הציורים האלה פטרו אותנו מהצורך להסביר את המלים. למשל, "זֶה — ברה", או "זֶה — אַב"."

עכשיו הורים. "הורים אוהבים לספר מה אמר הילד, לחברים שלהם. לצערי הרב, לא פעם בנוכחות הילד, ואז הוא חושב שהוא נורא חכם, שאמר בדיחה, שיש לו הומור. זהו לא הומור מכוון, זה יוצא הומור, יוצא חכמה, אבל הילד עושה שמיניות באוויר כדי להגיד מה בדיוק הוא חושב. כשהוא מראה כיסא ולא יודע איך אומרים כיסא עם משענת, הוא אומר: אני רוצה כיסא עם כתפיות. הוא לא התכוון להצחיק אותנו. זה משעשע, אבל לא הייתי רוצה, שהורים יהפכו את שיבושי הלשון לנחלת עולם. הכוונה היתה שיפתחו את התקשורת ויהיו ערים יותר למאמצי ההתבטאות של הילד. בסופו של דבר גם הילד וגם אנחנו רוצים לדבר אותה שפה. אני רציתי שזו תהיה איזו מזכרת משעשעת לשלב בחיים, ולתקופה שעברנו. הוספנו גם דפים ריקים, כדי שכל משפחה תוכל להוסיף ממה שנאמר בביתה. מהנסיון, אני יודעת שילדים מאד אוהבים שמשמיעים להם מה שאמרו, כשהם כבר בגיל הגן או בביתה. ומשפחה, כל משפחה, יכולה לאסוף לעצמה אוסף שלה, שהופך, במצבים מסויימים, למשחרר מתח ומקור פורקן, ותורם להווי המשפחתי. במשפחה כל אחד יודע מי-אמר-מתי, וצוחקים מזה. זה לא נורא ולא משתרש. ילד רוצה להיות כמו הגדולים, וכל הישג של רכישת מלה תורם להרגשה של בגרות."

הספר שהיה אמור לצאת בחנוכה, הקדים ויצא בתחילת הקיץ.

בינתיים, עוד הרבה לפני, נסעה מיריק עם השבט שלה, בעל ו-9 ילדים, לשליחות חקלאית בארה"ב (נשלח להם מכאן תנחומים ואיחולי החלמה מהירה) ומיריק לא יכלה לראות, כמו מרים, ילדים מתגודדים סביבו ומתמוגגים, אחרי שהצליחו סוף סוף להוציאו מידי ההורים. כשמרים מספרת על איסוף החומר ותהליך העבודה רואים שעברו עליהן — על שתי היוצרות — שעות יפות בחדר עבודתה, שהוא מעין תערובת של ביתה, ספרייה, וחלון ראווה בחנות של ספרי ילדים מרחבי העולם. ובהם גם נדירים שבנדירים.

רק שיתוף פעולה כזה, בין שתי נשים צעירות (אחת בגיל, אחת ברוח), חכמות, "חינוכיות" ושופעות הומור, יכול היה להוליד ספר מקסים ומקורי מעין זה, עד שבין ההגדרות הברקות שבספר אפשר כאילו להבחין בשתי דמויות שובבות מוליכות אותך ביד.

אילו היתה יכולה, אילו רק הזדמן לה, למרים, שיתוף פעולה נוסף בנוסח זה, היתה מגשימה חלום אחר ולא מביטה בי מבעד משקפיים מעורפלות: "לאשה זקנה, עם כל השמחות, יש גם מחשבות חרטה וחטא. יש לי עוד חומר, אוספים של שנים. אני, בלי מיריק, לא הייתי יכולה לעשות את זה. כי אנחנו עברנו עשרות פעמים על כל פתק ועל כל רוח, ועוד פעם חזרנו על זה. ואני עם העיניים שלי?! יש לי, למשל, אוסף שירים ספונטניים. יצירה עצמית של ילדים בזמן שהם משחקים או מחכים למשהו, מעין הגיגים מזומרים. אני הקלטתי הרבה, ועובדת על זה עם תלמידות. את זה אי-אפשר להוציא בסתם ספר, אולי בספר עם קלטת, כי הקצב, המנגינה. זה אחד הסממנים של השיר. כשאני חושבת על כך שאולי יזרקו את זה, וכל האוסף העצום ירד לטמיון... אז אני שמחה שלפחות הספר הזה יצא."

גם אנחנו.

זווה שילה

מרכולית

גג

דירה להשכיר

מחפשת דירה בת"א או רמת-אביב. בשותפות, רצוי עם סטודנט(ית). נא להתקשר: 04-459520.

במקום פיליפינית

דרושה עזרה לאשה מבוגרת תמורת תשלום ומגורים במקום. נא לטלפן 03-378833.

חיים

מבוקש בוקסר

מעוניינים בכלב בוקסר, אפשר בוגר, רצויה נקבה. להתקשר בשעות הערב: 08-411120.

מוצע פינצ'ר

פינצ'ר מעורב ממין זכר, בן 3, נחמד, רגיש ואוהב ילדים מחפש בית חם. לטלפן בערב לשבתאי לזר 04-895139.

למסירה — בלונדינית

למסירה כלבה בלונדינית יפהפיה, כבת שנתיים, מגזע כנעני, שעברה ניתוח עיקור וחיסון. לפנות בטלפון: 067-58188.

פיצ'פקס

לעורכת העלון

למכירה, מכונת סטנסיל חשמלית, יד שניה במצב מצויין. לפנות לדן אורון 06-573004.

קרוון ביוון

למכירה ביוון, קרוון (מרצדס 73') במצב מצויין. התשלום בשקלים. להתקשר בשעות אחה"צ 04-858375.

סיבה למסיבה

יובל לעלייתם

עין-השופט חוגגים יובל לעלייתם להתיישבות. הארוע יוקדש לעלייה החלוצית מאמריקה. נציגים של יוצאי השוה"צ והתנועות החלוציות בצפון אמריקה בקיבוצים, מוזמנים לבוא ולחגוג עמם ביום חגם, בשבת, 22 באוגוסט, בשעה 16.00.

טריפ

הי דרומה

רונית (22) מחפשת שותף לטיול בדרום אמריקה, לתקופה של חצי שנה, לפחות. תאריך היציאה: סוף ספטמבר. לטלפן (בשישי-שבת) 06-367120, 06-367176.

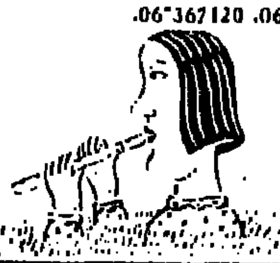

למרים עין דור וליהודה ריפתין
ברכות חמות להולדת הבת
רות
הדף הירוק

קידום מכירות

הצד המואר של המשבר הכלכלי

בעוד איזה ימים, יתחילו, מן הסתם, רבים מרכזי-הקניות של הקי-בוצים להתרוצץ בשווקים ובחנויות, בחיפושים אחרי ילקוטים לתלמידי בתי-הספר, לקראת פתיחת שנת הלימודים הקרובה. לא עלינו.

58 מהם יוכלו לחסוך מעצמם לא רק את הטירחה, אלא גם כסף. בדו"חות המחשב המגיעים אליהם כסידרם מבורסת הסטוקים, המנוהלת ע"י "קורו — מאגרי מידע" הם ימצאו מידע ערכני ומפורט על סטוק של ילקוטי בתי-ספר, ממנו יוכלו לרכוש את הסחורה הדרושה.

והיה ולא יימצא בדו"חות הסטוק המבוקש, יוכלו להתקשר אותם 58 רכזי-קניות אל מאגר המידע ולבקש לאתר עבורם סטוק כזה. ב"קורו" ימרקו עבורם במחשב את השוק, ואם גם אז לא יאותר הסטוק יכניסו (או איך שקוראים לפעולה הזאת בז'רגון המקצועי) בקשה למחשב, וזה לא ינוח ולא ישקוט עד שיקבל את המידע על הסטוק המבוקש ויפנה אותו מיידית אל דורשיו.

מטיפול דומה יהנו 58 רכזי הקניות של הקיבוצים המנויים ב"קורו" (דמי מנוי — 580 ש"ח, כולל מע"מ, תמורת 55 דו"חות) לגבי כל קניותיהם, החל בביגוד, טקסטיל, הנעלה, מזון, כלי-בית, משחקים וכלי-חשמל וכלה בחומרי גלם למפעליהם.

חברת "קורו", המתמחה במידע מסחרי ממוחשב, לא הוקמה כדי לשרת את הקיבוצים אלא כדי לפרנס את בעליה. אבל לעת משבר כלכלי בקיבוצים, כשרבים מהם מעדיפים לבצע את רכישותיהם בכוחות עצמם ולא עוד, כבעבר, דרך התנועות, הפכה "קורו" לידידתו הטובה של הקיבוץ.

איך זה פועל? פשוט ויעיל: כל ימות השנה מרחרחים אנשי החברה בתחומי התעשייה והמסחר בארץ ותרים אחר מידע על סטוקים בכ-40 ענפים שונים. הסטוקים האלה, המתהווים כתוצאה מכושר ייצור עודף על כושר שיווק במפעלים, ייבוא עודף, עודפי שיווק, פשיטות רגל של חברות, מטענים שנתקעו בנמלים, צמצומים בפסי-ייצור וכיו"ב, מטבעם שהם מוצעים במחירים נמוכים בהרבה מסחורה המגיעה לשוק בדרכים המקובלות וחל עליה פער התיווך.

ב"קורו" מעבדים את המידע שנאסף, או מתקבל מהחברות עצמן, בעזרת מחשב ואחת לכמה ימים מפיקים שם דו"ח, המרכז את כל המידע שנצטבר, ומשגרים אותו למנויים.

ע"פ דיוויד סלע, מנהל "קורו", יכול קיבוץ, הרוכש מוצרים כ-20 ענפים שונים בערך של מיליון דולר לשנה, להוזיל את מערך הרכש שלו ב-30%-80%. יותר מכך: "היום יכול קיבוץ לתכנן לטווח ארוך את מערך הרכישות שלו, ע"פ המידע שאנחנו מספקים לו. אם נחזור לדוגמת ילקוטי בית-הספר, הרי אנחנו יכולים לרווח לקיבוץ שבפברואר יימצא סטוק מתאים, כשהילקוטים יעלו חמישית ממחירם בשוק כיום. זה אמנם איחור מסוים, אבל עדיין כדאי לקיבוץ", ואפילו יותר מכך: "אנחנו פועלים במערכת הבין-לאומית. אנחנו קשורים עם מאות גופים בעולם. פעם בעשרה ימים אנחנו מוציאים טלקסים ל-250 חברות ב-14 אלף קניינים בחו"ל, עם מידע על ייצוא מישראל. מפעלים בקיבוצים, שהצטברו אצלם סטוקים, יכולים, דרכנו, להגיע ישירות אל לקוחות פוטנציאליים בחו"ל וחסל סדר תיווך".

וכל זה, תודות למשבר הכלכלי שפקד אותנו...

א.ל.

כי בנפשנו

אלכם ליבן

אל האור"

ר, חבר ממוצע, חוזר בשעות אחה"צ מן העבודה. היום הוא נסער במיוחד ומצפה בקוצר רוח לפגוש את אשתו כדי לספר לה את הקורות אותו במשך היום. כאשר סו"ס הוא פוגש בה, היא עסוקה בענייניה אך שומעת אותו. עד מהרה היא מבינה את המצב ומתחילה להגיב: „אוי בחייך, מה אתה שם לב אליו?. אתה לא מכיר אותו? ככה הוא עם כולם"... ר. סיפר את מה שסיפר, ובעצם סיפר הכל, אבל הוא עדיין כעוס וכעת גם מרגיש בודד. ר. חש באופן עמום, שאשתו כאילו לא הבינה אותו, למרות תגובותיה העניינית. הוא חש עזוב, אך אינו יכול להסביר פשר הרגשתו גם לא לעצמו. כאשר חוזרים הילדים מן הגן וביה"ס, הם שמחים לפגשו. הוא שואל לשלומם והם מספרים לו. ר. מבין לפתע כי בעצם הוא אינו מקשיב להם, כי עדיין הוא עסוק בענייניו. הוא שומע את מה שהם מספרים אבל אינו מקשיב להם באמת. הוא נזכר כי כשראה את חברו נוהג כך בבניו, נשבע לעצמו כי ינהג בילדיו אחרת...

התיאור שתיארנו להלן הינו מאורע שכיח הקורה לכל אחד מאתנו. ר. עשה לילדיו מה שדקות ספורות קודם עשתה לו אשתו, ומה שהוא עצמו עשה לה אין־ספור פעמים בעבר.

אל לקורא לדאוג לאותו חבר דמיוני, כמו כן אל לו לדאוג לילדיו. ר. הוא מבוגר מספיק, בעל נסיון חיים ואישיות בשלה די הצורך, כדי להתמודד עם מקרים כאלה. במשך הערב הוא נרגע וכמעט שכח מכל העניין ואף מצא לו נושאים אחרים לעסוק

„מזכיר קיבוץ ניצב לעיתים בפני חבר מתוסכל, סובל, שאולי אף מאשים אותו בסבלו. זהו מצב הכרוך בספיגת עלבון, תוקפנות או השתתפות בתחושת מצוקה של הזולת, המעורר תגובות אינטנסיביות גם אצל בעל התפקיד. כאן נזקק המזכיר לכל הבשלות והבגרות הנפשית על־מנת להבין, כי האיש הנזקק ברגע זה הוא הזולת וכי עליו להקדיש עצמו להיות איתו".

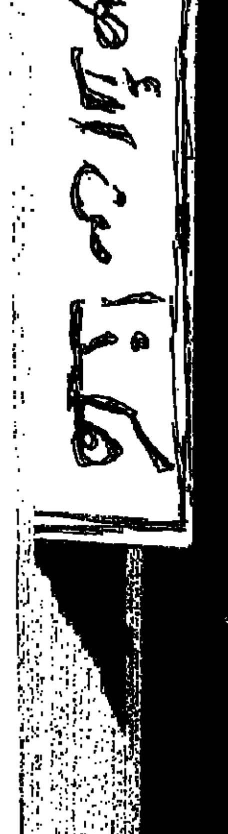

בהם. גם ילדיו הסתדרו ופנו לעיסוקיהם. ר. היה זקוק לתשומת לב וכך גם ילדיו. אולם האשה, במקרה של ר., והוא עצמו, במקרה הילדים, נכשלו הפעם ולא יכלו לתת לזולתם את מה שנדרש מהם. אבל ר. וילדיו הם כבר בוגרים ובשלים כדי שיוכלו להפיק מעצמם את תשומת הלב שלא קיבלו מבני שיחם. בילדותם היתה להם, ככל הנראה, הזדמנות מספקת כדי להפנים את תשומת הלב שקיבלו מסביבם ולהפוך אותה לחלק מהם. זהו הביטחון הבסיסי, שאודותיו כתבנו ברשימותינו הקודמות, והוא המפצה אותם עכשיו על תחושת החשך שחשו הפעם.

בניגוד להם, התינוק עדיין לא פיתח (לא הפנים) מערכת פנימית משוכללת כל־כך של סיפוק עצמי. הוא זקוק לתשומת לב כל הזמן, וככל שהוא צעיר יותר כך הוא זקוק לה באופן אינטנסיבי יותר. האם, בדרך כלל, היא הלוקחת על עצמה להיות מוטרדת בגינו כל הזמן ובכך מבטאת את תשומת ליבה (= נותנת לו את ליבה). היא יודעת, שאחרי הלידה תהיה לה תקופה קשה ביותר. עמוסה ואינטנסיבית מאוד בגלל התלות המוחלטת של התינוק בה. בתקופה זו היא מרגישה פגיעה ביותר, רגישה יותר ונוטה למצבי־רוח משתנים. מצב נפשי כזה מוכר לכל יולדת, אבל בצד הקושי שהוא גורם לה, זהו מתת טבע המאפשר לה לחוש טוב יותר את צרכי תינוקה, להתאים עצמה לדרישותיו. הפגיעות שלה מאפשרת לה להיות רגישה לתינוקה. זוהי מעין מוטרדות מתמשכת, שהאם מצויה בה כל הזמן מתוך דאגה לתינוקה, גם כשהוא ישן או נראה כאילו אינו זקוק לה. תוך שבועות ספורים המעטפת הזו תוכל להיות פחות אינטנסיבית והתינוק לא יהיה זקוק לה באופן כה טוטאלי. אבל אז הוא יזדקק לה מדי פעם במשך היום. והאם, אכן תשתדל להבין אותו ולספק את מבוקשו — הפיסי והרגשי. גם ילד בגיל הגן, הבשל יותר והבריא בנפשו, זקוק להבנה כזאת מדי פעם, ואם אינו זוכה לה כאשר הוא זקוק לה, עלול הדבר לפגוע בהתפתחותו ולגרום לו לאי־שקט או למצבי שעמום מתמשכים. לדרשנות יתר ועוד.

ישנם מצבים בהם גם אדם מבוגר ובשל זקוק להבנה טוטאלית כזו ממישהו קרוב בסביבתו. למשל, בתקופות של דיכדוך. כשזה קורה, האנשים בסביבתו של אותו אדם חשים שמשהו קורה לו. חלקם מתרחקים, כי יש להם מספיק משל עצמם ואין להם סבלנות למצבי רוח של אחרים. לעומתם יש כאלה המנסים לעזור: הם שומעים את תלונותיו של החבר ומראים לו עד כמה אין הדברים הגיוניים. הם משיאים לו עצות בנוסח: קח את עצמך בידיים, עזוב שטויות, או אפילו נותנים לו עצות יותר ספציפיות. החבר המדוכדך, לפליאת הידיד, אינו יכול להיעזר בעצות אלה וכתוצאה מכך גוברת בו התחושה שאינו מובן.

אם נתמקד לרגע בבעלי העצה למיניהם, נוכל להבחין שגם מתן עצות היא דרך להתרחק מן הדיכדוך של החבר. הללו חשים בחוסר אונים שהוא מצוי בו ומנסים לנער אותו ולא להידבק ממנו חלילה. אין הם יכולים להיכנס לנעלי החבר הסובל, כי סבלו מפחיד אותם ולכן הם בוחרים לעודד אותו, להשיא לו עצות שמתאימות להם, אבל לא הולמות את מצבו. החברים האלה דומים לאותה אם הנענית רק לצרכים הפיזיים של בנה: האכלה, החלפת בגדים וכו'. כמוה, גם הם משיאים עצות ברובד הרציונלי והגלוי, בעוד שמקור מצב רוחו המדוכדך של החבר הוא רגשי ובלתי מודע.

כמה חשוב ברגעים כאלה אותו ידיד הבא מדי פעם ופשוט יושב ומקשיב בתשומת לב, מנסה להבין, ובעיקר להשתתף עם החבר במצוקתו. הוא מוטרד בגין החבר הסובל ומנסה בכל דרך להבין את מה שהוא אומר לו, בדומה לאם המוטרדת בגין תינוקה ומנסה בכל רגע להבין מה הוא רוצה, למה הוא זקוק. והגם שהיא חרדה ודואגת לתינוקה, היא אינה מוצפת בחרדותיה היא. ומעשיה (שלא כעצות הידיד) לא נועדו כדי להרחיק אותה ממצוקת ילדה, וכך היא יכולה להתקרב אליו יותר ולהבינו לפני שהיא עושה.

דבר דומה קורה גם בטיפול הנפשי. יש רבים החושבים כי הטיפול נועד להשיא עצות מועילות או לעודד רוח נכאה. מן המטופלים אנו לומדים כי כאשר אדם מתלונן על חומרת מצבו, אין הוא נעזר לטווח ארוך בעצה או תגובה המראה לו כי המצב אינו נורא כל־כך. אמנם יתכן שבתחילה יחוש המטופל הקלה מסויימת, אבל אחר־כך יחשוב שאם המטפל הגיב בצורה כזו, כי אז יתכן שלא הבין אותו כלל.

כך למשל, אידע לאשה שבמהלך הטיפול סיפרה על מועקה גדולה שמכבידה עליה והנובעת מכך שאינה יכולה לגשת אל תינוקה ולטפל בו. היא מספרת כי היא מעדיפה לשכב במיטה למרות כאב וכי אינה מבינה את התנהגותה: „במקום לטפל בתינוק אני מטפלת בעצמי" — היא מתלוננת מתוך תחושה קשה. המטפל, איש חם ורגיש, חש במצוקתה ומנסה לעודד אותה. הוא מסביר כי יש פעמים שאנשים צריכים לטפל בעצמם ושזה מגיע לכל מי שרוצה וצריך. בתגובה עונה המטופלת כי קשה לה להסביר דברים בעליפה. היא מרגישה שהם כל־כך מובנים לה, אולם כאשר היא צריכה להבהירם לאחרים היא נכשלת.

המטופלת עונה בעצם, בעקיפין, למטפל שהוא לא הבין אותה. היא אומרת זאת בדרכה ולוקחת את האשם על עצמה, כי „קשה לה להסביר דברים". אבל בעצם היא אמרה לו שהוא לא הבין אותה ומיד אחר־כך חזרה על תלונתה: אין לה חשק לטפל בעצמה ובעצם צריכה לטפל בו וכו'. המטפל, בדוגמא שלפנינו, התקשה להקשיב ולא לעשות דבר נוכח מצוקת המטופלת. תגובתו, הנכונה כשלעצמה, לא נתנה דבר. באותה הפגישה היתה המטופלת זקוקה למקום בטוח שבו תוכל להתקרב למצוקתה, לפגוש בה מבלי שיבקרוה או יעודדו אותה. פשוט, היתה צריכה שיבינו אותה ואולי מתוך ההבנה ומתוך החוויה הקשה שניתן לה לחלוק עם מישהו אחר. אולי מתוך כך תצוץ התקווה. ואולי לא.

ישנם מצבים לא מעטים בהם האדם בורח מעצמו. לעומת זאת, ישנם מצבים בהם אדם מוכן לפגוש את עצמו גם בסיטואציות נפשיות קשות. ואז הוא זקוק למישהו קרוב ומשמעותי שישתתף איתו בכך.

מזכיר קיבוץ או מרכז ועדת חברים מוצאים עצמם, לעיתים, ניצבים בפני בעיות אישיות קשות שאין להן פתרון חד־משמעי ואולי כלל אין להן פתרון. הם עומדים אז בפני חבר מתוסכל. לעיתים סובל סבל רב ואולי אף כזה התולה בהם את סיבת סבלו. זהו מצב לא נעים הכרוך בספיגת עלבון, תוקפנות או השתתפות בתחושת מצוקה של הזולת. זהו מצב המעורר תגובות אינטנסיביות גם אצל בעל התפקיד, שחש כי ספג עלבון שלא מגיע לו. ברגעים כאלה נזקק המזכיר, או כל אחד אחר במקומו, לכל הבשלות והבגרות הנפשית שיש בו כדי להבין כי האיש הנזקק הוא הזולת וכי עליו לוותר על תגובותיו ולהקדיש עצמו להיות עם אדם זה, להקשיב לו, לנסות ולהבין מה בעצם הוא מבקש ממנו. לא רק במישור הקונקרטי אלא גם ברמה הנפשית.

כדי לעזור לאדם במצוקתו צריך להיות קודם כל יחד איתו במקום בו הוא נמצא. אולי למשהו דומה התכוון רבי שלמה מקארלין כשאמר: „אם רוצה אתה להרים אדם השקוע ברפש ובבוץ, אל תחשוב שאפשר לך להישאר מלמעלה ודי לך שאתה מושיט לו את ידך. עליך לירד כולך למטה, אל תוך הרפש והבוץ. כאן תפוס אותו בידיים חזקות ומשוך אותו ואת עצמך אל האור".

(מ. בובר, „אור הגנוז")

קידום מכירות

אגרסיביות שיווקית

משימה לא פשוטה להיפטר מתדמית „לא מוצדקת" שדבקה בך. קשה, אבל לא בלתי אפשרי. שני דברים דרושים לשם כך, אליבא דחיים להב, שער־הגולן, מנהל „מוצרי תכן": שינויים פנימיים בכיוון של התחדשות וייעול ובצמוד, פירסום מתאים. על החלק הראשון מופקד להט בתוקף תפקידו. את הפן הפירסומי, מסר בידי משרד תדמיות ותקשורת, וגנר גרינשטיין בע"מ, ונציגת המשרד תרמה נוכחות פאסיבית במהלך כל הראיון המובא להלן.

„מוצרי תכן". להבדיל מ„תבן יצוא" ו„מפעלי תכן", משווקת בשוק המקומי את מוצרי התעשייה הקיבוצית, בעיקר אלה של הקבה"א. מדובר ב־27 מפעלים. גדולים וקטנים בעלי קשת מגוונת של מוצרים, כרבע מכלל מפעלי התעשייה של הקבה"א. היקף מכירות לשנת 86' — 105 מיליון שקל. נתח הגון, אבל לא מספיק.

ארבעה סניפים מרכזיים בת"א, חיפה, ירושלים ובאר־שבע, הנמצאים בתהליך מתקדם של מיחשוב והתארגנות. 70 סוכני מכירה צמודים ספציפית למפעל ומוצר מסוים. למעלה ממאה אנשי אדמיניסטראציה (הנה"ח, גבייה וכו'), ובסך הכל למעלה מ־200 מועסקים. פריסה רחבה בכל הארץ, עבודה מקצועית, עלות שיווק נמוכה יחסית והרבה נסיון.

— ובכל זאת, רק 27 מפעלים.

— לחלק מהמפעלים המערכת פשוט לא מתאימה. מדובר במפעלי מזון, תכשיטים או כאלה שעיקר תוצרתם מיועדת ליצוא. אלה לא זקוקים לנו. אחרים מעדיפים מערכת שיווק אחרת, עצמאית או זרה.

קיימת בעיה של תדמית. קיבוצים מתרחקים מגופים תנועתיים. חושבים שאת השיווק אפשר לבצע טוב יותר בצורה עצמאית או בהתקשרות לחברות פרטיות שהן מטבען הרבה יותר יקרות. כבר אמרו לי: הגורם האחרון אליו חשבנו לפנות מכל האפשרויות שעמדו לפנינו, היה „מוצרי תכן".

— וכל כך למה?

— יש לנו תדמית של חברת שיווק לא מספיק אגרסיבית. אחת השאלות אותן אני נשאל דרך קבע נוגעת לעניין המוטיבציה: אם למפיצים שלנו יש עבודה קבועה ומעוגנת בהסכמי עבודה ומשכורתם קבועה ומובטחת, מה יגרום להם להתאמץ ולהזיע בתחרות הקשה עם משווקים פרטיים, שהגמול שלהם הוא בדרך כלל פונקציה של מידת הצלחתם בהפצה?

— אינכם מוסד השירות הקיבוצי היחיד, שטענה מסוג זה מושמעת כלפיו.

— אני בהחלט מודע לכך. ברור לי שאם לא ניתן שירות טוב יותר ויעיל יותר, הקיבוצים יחפשו אלטרנטיבות אחרות.

אחד הרעיונות העיקריים שאנו בונים ביסודיות ומיישמים הלכה למעשה בשטח, הוא מתן תמריצים לסוכני המכירה בנוסף למשכורתם. עבור תרומה נוספת למערכת אנחנו מוכנים לתת תמורה נוספת לעובד. עד סוף 87', יעברו כל הסוכנים והמפעלים בשיטת התמריצים.

עניין אחר שכבר הונהג, לקוח משיטה הנהוגה זה שנים בחברת I.B.M, הוא פגישה תקופתית עם כל סוכן. לפגישה צריך הסוכן להכין דו"ח כתוב על עבודתו ובדיון עם הנוגעים בדבר מנותחים מימצאי הדו"ח ומוצבים יעדים. פגישה כזו הינה כלי ניהול יוצא מן הכלל וחשוב לא פחות מאשר תמריץ כספי.

—ועד שכל זה יקרה ויתרחש, ימשיכו מפעלים לפרוש מהמערכת?

— המערכת כרגע יציבה. הפרישה האחרונה היתה לפני כשנה וחצי ומדובר בדרך כלל במפעלים „מתנדנדים", כאלה שלא עברו אתנו בלב שלם.

מנהל מפעל בקיבוץ מתחלף, באים אנשים חדשים ויש החלטות חדשות. יש נטייה לאנשי קיבוץ לעסוק בשיווק וזו מכתיבה מהלכים. לפעמים קורה גם שאחרי שבנינו למפעל את מערכת השיווק שלו, הוא פורש ועובד באופן עצמאי. אני יכול להגיד שאלו שעובדים היום עם המערכת — מרוצים.

— מדוע, למשל, מפעלי התק"ם מחוץ לתמונה?

— הם לא לגמרי בחוץ. שלושה מפעלים ותיקים של התק"ם עובדים אתנו שנים רבות ועם מפעל נוסף אנחנו בשלבי משא ומתן מתקדם, לאחר שהומלצנו לפניו ע"י אחד ה„לקוחות" שלנו. האמת היא שבתק"ם לא מכירים מספיק את המערכת למרות שיש שם קבוצה גדולה של מפעלים שהיו יכולים להשתלב בקלות. צריך גם לקחת בחשבון שאנחנו תאגיד של הקבה"א והשיווק הזה מרחיק, אולי, את קיבוצי התק"ם. ככל שתלוי בנו, „מוצרי תכן" פתוחה גם למפעלי התק"ם באשר הם.

— מהו היעד שהצבת לעצמך? מה תיחשב להצלחת „מוצרי תכן" בשנים הקרובות?

— שנת 87' היא השנה הראשונה, לאחר ארבע שנים, בה יש גידול ריאלי במכירות בלא שמספר העובדים גדל. בחצי השנה הראשונה יש גידול 9% במכירות לעומת התקופה המקבילה אשתקד. במספר מפעלים — כמו סילורה, ניר־לט, פוליאון, העוגן פלאסט ועוד — הגידול משמעותי הרבה יותר. הרחבנו את השיווק למגזר הערבי וצפוי שילוש היקף המכירות בתחום זה תוך שלוש שנים.

אם כל השיפורים שאנחנו מכניסים בשיטות העבודה, בסניפים ובתקשורת, ביניהם, תביא לכך שיצטרפו ל„מוצרי תכן" שני מפעלים נוספים כל שנה ויהיה גידול של 10% במכירות, אהיה מרוצה.

גם אנחנו.

ליר

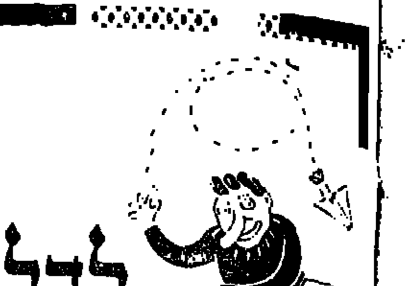

להלן תגובתכם

הטריבונאל הפרטי של ליפשיץ

„...מעשה בנער שהרג את הוריו וביקש את רחמי בית־הדין על כך שהוא יתום..."

במכתבו האחרונה של עודד ליפשיץ, „הטריבונאל העממי של כפר־מסריק" (גיליון 221), עולה כי הרהורים נוגים בקשר לכיוון שבו אתם הולכים.

המאמר המתיימר להיות אובייקטיבי ולהציג את המ„יוורע"כמה את מאבקו ההירואי של (במקרה דנן: החברה שלומית מוסקוביץ), המון הרב־זרועי של המימסד (קרי: קיבוץ כפר־מסריק), הופך להתקפה חד־צדדית ומעוותת על הקיבוץ. אולם מדוע אתמהה? מדוע אצפה לאובייקטיביות העיתונאית הנדרשת כאשר הכותב עצמו היה, כמדומני, חבר במשלחת הקודמת הנוסעה לרומניה? או אולי מאמר זה הוא „תשדיר שירות" לעניין שתי המשלחות ותר־לאז? שכן נכתב: „אין עוררין על־כך שמטרת המסע היתה רק לקדם את עניין השלום"...

ברצוני להתייחס למספר טיעונים שהועלו במאמר:

א. כפר־מסריק ומפ"ם

„מפ"ם הגדירה את החוק האוסר מגעים עם אש"ף כחוק מתועב ואילו כ. מסריק מיהרו לשפוט את שלומית על פיו".

אני שואל את הכותב: מדוע אם כן, לא שמענו ממפ"ם מלה וחצי מלה של תמיכה במשלחת הנבגדת? מדוע מפ"ם נאלמה דום בעת ולאחר החקירה?

התשובה היא פשוטה מאוד: מפ"ם כגוף פוליטי היה כבולות והיא אינה יכולה לתמוך בפעולה שהיא פגיעה בחוק. מאידך, כיצד תיראה המפלגה המגנה מסע הירואי כזה למען קידום השלום??...

כ. מסריק אינו מחוייב בחישובי תישובים פוליטיים כאלה והוא עשה את הנדרש ממנו. מוסרית.

ב. בין גינוי לשפיטה

עודד ליפשיץ נכבד, הגינוי שלנו אינו בבחינת חריצת דין משפטית. זוהי תגובה אוטונומית ולגיטימית של גוף החש צורך להגיב לצעד (מסוים וחמור) של אחד מחבריו.

אני בטוח שאתה היית מראשוני המזדרזים לגנות, להבדיל, את הפורעים בדהיישה וזאת למרות שעד היום הזה איש מהם עדיין לא הועמד לדין. לתומי חשבתי שעיתונאי ותיק יידע להבדיל בין גינוי ושפיטה!

ג. מי עלול לסבך יותר את שלומית

„השיפוט והגינוי בבית עלולים לגרום נזק חמור לשלומית... אצל אלה שלא מכוחותינו"...

לדעתי, הפרסום הרעשני של הפרשה ב„דף הירוק", הוציא אותה מחצרו הפרטית של הקיבוץ אל הרחוב ואל דעת הקהל הכללית.

לכן, כדאי לחשוב מי באמת מסבך פה את שלומית. וכבר אמרו חז"ל: ה' שמרני מידידי, עם אויבי אסתדר בעצמי...

או... שבעצם יש פה תרגיל מקיאבליסטי מצד הכותב, לנסות ולכבול את ידי הקיבוץ לקראת המשך הטיפול בפרשה.

ד. מי צריך לקחת אחריות

שלומית מצויירת כמייצגת הקיבוץ מעצם היותה בת חברת הקיבוץ. להזכירכם: שלומית עשתה את שעשתה על דעת עצמה וללא התחשבות בעמדת הקיבוץ, כפי שהובהרה לה ע"י המזכיר, ערב הנסיעה.

מדוע אתם מצפים שנתייצב מאחוריה ונפוז סביבה, „כמו חמולת נאפסו הדרוזית" כדבריך? האם לא רשאי הקיבוץ לצפות שחבר יקח אחריות מלאה על מעשיו (אם לא משפטית או לפחות מוסרית).

האם לפנינו ביטוי בוטה וגס של „סינדרום המטפלת" המפורסם?

*

סגנון המאמר אופייני לסגנון הנושב לאחרונה מתוך כמה ממאמרי „הדף הירוק": מתנשא, סנובי נוגע בשחצנות.

כדאי לכם ללמוד מעמיתיכם בתק"ם ועיתונם „קיבוץ". הרוח שם לפחות סימפטית יותר.

אמציה מגרלי

כפר־מסריק

ציידי הסוטים

מי שסבור כי רדיפות פוליטיות בתנועה הקיבוצית הינן נחלת העבר או מעידה אומללה משנות החמישים, הרי שבאה פרשת שלומית מוסקוביץ מכפר־מסריק („הדף הירוק", 221) ומוכיחה כי טעות בידו. ישנם עדיין קיבוצים שבהם החרות הפוליטית היא בערבון־מוגבל מאוד, בכיוון שמאל.

חבר קיבוץ ינהל חשבון בבנק, יזהם את שם הקיבוץ בשחיתות כספית וערכית, יסרב לציית להחלטת אסיפה בנושאי עבודה ורכוש, יסע לחו"ל ללא אישור וכד' — על כל אלו ימחל לו הקיבוץ. ברם, ברגע שהחריגה תתקשר לנושא פוליטי, מיד יתעוררו שומרי החומות המאובנים ויאסרו מלחמת חורמה כנגד ה„סוטה" ו„מפר החלטת הקיבוץ".

שלילת זכויות האדם במספר קיבוצים והאדישות של מרכזי התנועות כלפי ההפרות הגסות הללו, מטילות דופי ביושרה ובנקיון כפיה של התנועה הקיבוצית בבואה לדרוש את זכויות האדם בחברות אחרות, כאן ובמקומות אחרים בעולם. במחשבה שניה, יתכן שהגיעה העת להקים גוף בתנועה הקיבוצית שייקרא: „הליגה להגנת החרות הפוליטית בתנועה הקיבוצית".

הדרך שבה נהגה מזכירות כפר־מסריק כלפי לוחמת השלום שלומית מוסקוביץ, ראויה לגינוי ולבוז עמוק. קיבוץ כפר־מסריק יירשם בתולדות מדינת ישראל כמיישמו של החוק המתועב כנגד השלום. החוק הפאשיסטי מבית מדרשם של אנשי כהנא ה„תחיה" וחוגים קיצוניים בליכוד.

מוטי איש־יאיר

מעגן־מיכאל

סכנה לרכוש ולנפש

דברי ההסתה של „המטורף התורן": מקרית־שמונה לא באו לי כהפתעה. זו תוצאה של הסתה שנמשכת שנים רבות ע"י הליכוד, וגורמים קיצוניים אחרים.

כאשר הפיצו אנשי קרית־שמונה את הקריקטורות, בהן תיארו את אנשי הקיבוצים כחיות־טרף־מפלצתיות העולות על ק"ש, בגין

אפילו לא שמע על כך: הדבר נודע לו רק אחרי הבחירות! (יש לי על כך אישור בכתב). מאז לא השתנה הרבה. אם נסלח הפעם ונתפייס, התוצאות בעתיד עלולות להיות הרות־אסון.

כיצד הגיבו אז הקיבוצים? בלעו את הצפרדע. חוץ מאמירת: נו־נו־נו, לא שמענו הרבה. במקום זעקות ואמצעי תגובה ממשיים — התפייסו הצמחונים: היתה זו שגיאה חמורה ואסור על כן לעבור לסדר היום על ההסתה המחודשת: אל נשכח שאנו ערב בחירות. ואת רקו הפריחה. הפרי עוד יבשיל!

בדרך כלל מצטייר הקיבוצניק בעיני רבים כאשכנזי גזעני. במיוחד בעיירות הפיתוח. כאשר הכריזו הצעיר, שלמה צדוק, בוגר אוניברסיטה, שיהיה מוכן לירות בכל אשכנזי, באשר הוא, היתה התגובה של כמה חברי קיבוץ: „או הוא אמר", „שידבר", „מה יש"?! — עד כדי כך מגיעה התמימות שלנו.

אל לנו לשכוח את מקרה גרינצווייג ז"ל. לא קשה לתאר מה צפוי לנו עוד מההסתה בנוסח „המבט על הקריה" של קרית־שמונה.

מסוכן כפליים כאשר מגייסים את הדת לקראת הפתרון הסופי כלפי הקיבוצים. (חומייניזם): „הקם להרגך — השכם להרגהו"! זוהי קריאה מפורשת לרצח ואסור לנו לשתוק. אין התפייסות כל עוד תושבי ק"ש, לא יקומו כאיש אחד ויגנו את המטורף התורני! לא יזיק אם גם הליכוד יגנה, בצורה שאינה משתמעת לשני פנים! אבל מה כבר אפשר לדרוש מאנשים ההולכים „בדרך הנכונה"?!

הגיע הזמן, שהקיבוצים יתעוררו ויקחו את הדברים ברצינות: נשקפת סכנה לרכוש ולנפש, פשוטו כמשמעו! עלינו לעמוד על המשמר, תרתי־משמע, נגד חבלות ברכוש ובנפש: ואל תגידו שזאת הגזמה!

עבדתי כשנתיים במעברת ק"ש ומאז אני מתעניין בנעשה בעיירה זאת. יש לי רגישות מסויימת, ואני מקשיב גם לשיחות בטלה. כביכול (כשיחות יזומות הנימה מתונה במקצת), ועל כן הדברים שב„מבט על הקריה" לא הפתיעו אותי.

דוגמא מהחיים: בין המנתינים בתחנת אגד־טבריה לאוטובוס לק"ש היתה חבורת ילדים קולנית, גילאי 14־11, מק"ש. בנים ובנות. חובשי כיפות וגלויי ראש. מערות המזרח ונערות אשכנז. קולותיהם הדהדו מקצה התחנה ועד קצהו. לפתע השמיע מישהו את המלה: „קיבוצים". ומיד פרץ אחר מהם, ובקול רם הכריז: „קיבוצים? — צריך להרביץ להם" וכולם פרצו בצחוק. מיד לאחר מכן אמר אחר: „קיבוצים? — צריך להרוג אותם!" והשמחה היתה לאיד!

מה יודעים הנערים האלה על התנועה הקיבוצית? מאין בא להם „הידע" הזה? הדבר מעיד נאמנה על התהום החברתית שבינינו, בין משפחותיהם והסביבה בה גדלו וינקו את הרעל הזה! כנאמר: „מה שהגדולים לועסים — הקטנים בולעים". גדל כבר דור שלישי של שונאי קיבוצים!

מדוע אסור לקיבוצים לעסוק במסחר? ממה יתפרנסו? — מהחקלאות של שרון? מהריבית הרצחנית? האם אסור לקיבוץ למכור את תוצרתו במקום מרווח כחצר ביתו? — הלואת ייקרא „קניונים בצומת דרכים"?!

אילו טענות יש למישהו נגד הקייקים בכפר־בלום? אנשיו מכירים את הירדן עוד מעת התפתל בחצרו של הקיבוץ כנחש, עטור צמחייה עבותה שורצת יתושי אנופילס ונחשים. הירדן סיפק לנו את „מי הקיקאו" ששתינו שנים רבות, והוא היה לנו למקום טבילה היחידי. לא חשבנו את עצמנו אז למסכנים ודפוקים, אך מדוע אסור לנו כעת ליהנות ממנו במקצת? מה פסול? רק בדמגוגיה לא פוסלים דבר!

ברוסיה הצארית היו אומרים: „תכה את היהודים ותציל את רוסיה"; ובקרית־שמונה אומרים: „תכה את הקיבוצים ותציל את קרית־שמונה"!

צבי אריזי

כפר־בלום

לא לגניזה

מחקרה של ד"ר סילביה ביז'אווי — „שילוב, שיתוף או ניכור אוורי", ניזום ע"י יד־טבנקין. במשך שנות עבודתה לוותה החוקרת ע"י צוות של יד־טבנקין וזכתה למלוא העזרה והגיבוי שלנו, תוך הקפדה מלאה על החופש המחקרי והאקדמי.

מחקרה לא יונח למשמרת ביד־טבנקין שם יעלה אבק — כהשערת כתבתכם. הוא מצוי עתה בעריכה לקראת פרסומו השלם והמלא. את המחקר יזמנו לא כדי לגנזו אלא כדי לסייע לפעילים בשטח ולהביא בפני מקבלי ההחלטות בתנועה תמונה מלאה, מדוייקת ומנותחת בכלי מחקר מדעיים של השילוב האוורי. לשם כך אף יזמנו את הדיון שנערך ביד־טבנקין על המחקר, בהשתתפות סילביה ופעילי השילוב.

מימצאי המחקר לא נעמו לחלק מהפעילים ואכן, היו ביטויים כאובים ומכאיבים בעת הדיון. תגובה הולמת למבקרים הושמעה ע"י האחראים ביד־טבנקין. גם סילביה עצמה היטיבה להשיב ולהדוף הביקורת. הרוב כבר פורסם ובקרוב יפורסם גם כנספח למחקר עצמו.

אלי אברהמי

יד־טבנקין

אסמור בע"מ

מערכות סטריאו

טלוויזיות וידיאו ורמקולים

טלוויזיות צבעוניות ... מ־890 ש"ח
וידאו טייפים ... מ־990
טטוסונים ... מ־150
רשמקולים ... מ־250
טייפים – דק ... מ־250
מערכות סטריאו משולבות ... מ־445
מערכות בחלקים ... מ־695
רמקולים HIFI + תיבות מ־20W — 120W ... מ־79
רדיו טייפים ניידים ... מ־180

א ס מ ו ר
העליה 25, תל־אביב
ז'בוטינסקי 72, רמת־גן
אסמור־יעדים, דרך פ"ת 4, ת"א

...הזולים ביותר מכל מרכזי הקניות בארץ
בוא אלינו והשווה מחירים

בלעדי
ספריות עם
חלונות זכוכית
לשמירה מפני אבק
50 דגמים
100 אפשרויות
לפי מידות

קטלוג צבעוני ומחירון חינם

ספריות
אינטרסיסטם
בן־יהודה 97 ת"א
טל. 03-226061

פתוח:
9:30 - 12:30
16:00 - 19:00

סימה באר

אספקה קטנה

713/ציפור נוד
יש לה תואר ראשון בסוציולוגיה ובמדע המדינה. היא עובדת בירושלים ומדי שבוע נודדת צפונה. בת 35, 165 ס"מ, אוהבת קריאה, טיולים מוסיקה קלאסית וכמובן תיאטרון טוב. היא מעוניינת בחבר של קבע ובמערכת יחסים רצופה.

הנבחר צריך להיות איש שיחה, משכיל, היודע ומוכן להעניק ולקבל, כמובן. אם תרצה לדעת מה יכולה היא לתת ולקבל — תצטרך להתקשר אליה.

714/יש פרחים
"מהו הכיף בחיים משותפים, אם לא לחלוק באמצעותם דברים אהובים וכואבים, עם חבר אמיתי לצידך. חברים", היא אומרת, "הם כמו פרחים. אינך יכול שיהיו לך רבים. (האמנם? — ס.ב.) הייתי שמחה למצוא איש, שמרגיש שהאביב בנשמתו ועדיין לא מיצה אותו במלואו, תרבותי ושנון."

אגב, היא בת 160/59, חברת קיבוץ בצפון.

715/ואותך...
אותך, המבין והחם, היא מחפשת. היא בת 45 מקיבוץ בצפון, האוהבת לקרוא, לרקוד ולהאזין למוסיקה. יש לה תחביבים נוספים, אבל אותם תגלה בעצמך לכשתיפגשו!

716/בהיר עד ג'ינג'י
לא מזמן מלאו לה 27. בעלת תואר ב.א. בקולנוע, נאה מאד, בהירה, בעלת הומור, "מיוחדת ואיכותית" עפ"י הגדרתה, מחפשת בהיר-עד-ג'ינג'י, רווק רגיש (כמוה) ונאה, (178 ס"מ גובהו, לא רזה ולא שמן מדי). שהמציאות עוד לא הרסה את הילד שבו, רצוי עם חוש הומור וכשל לקשר רציני.

היא רוצה אותו קרוב למרכז ומבקשת אפילו שישלח תמונה "כדי למנוע מבוכה בפגישה העיוורת". בכך, היא מקווה, "אמצא את האביר הבהיר על הסוס..."

(אני מאחלת לך שתראי אושר גם אם האביר יהיה כהה ויבוא על חמור — ס.ב.).

717/תמירה ואינטליגנטית
בת 50, מקיבוץ בצפון, שילדיה כבר גדלו ופרחו מקינה, מצאה עצמה לפתע עם המון זמן פנוי, המון נשמה והמון רגש חם ורצון להעניק. אומרים שהופעתה תמירה (173) ושהיא אינטליגנטית. כמו רובנו, היא אוהבת מוסיקה, טבע וכל דבר יפה.

718/שובבה
נאה ושובבה (שיודעת גם להיות רצינית), בת 177/32, אם לשניים מעיר צפונית, מבקשת לה גבר נאה, אינטליגנטי ובעל הומור. — יש לך? או מה 'כפת לך לנסות??

719/הדרון השקט
בעל אופי שקט ונוח מאד, סגור בתוך עצמו, דיעותיו ליבראליות, ממלא תפקיד מרכזי בקיבוץ, נאה בן 24, 170 ס"מ, "בעל גוף טוב" (ע"פ עדותו) — רוצה אותך נחמדה, שקטה ואיכותית. הוא רוצה דברים נוספים, אותם יגלה לך בעצמו. בן קיבוץ בצפון.

720/לבית ולמשפחה
"הקמת בית ומשפחה" היא משאלה ראשונה בסדר העדיפויות אצלו וככל שיקדים כך ייטב לו. נושא האדם ומהות החיים (בעיר, בקיבוץ) מעניין אותו יותר מכל דבר. מתוך כך הוא מרגיש שהגיע לבשלות המתאימה, עד שהוא מוכן להכריז "מסגרת מחייבת עכשיו".

אגב, הוא בן 31, אוהב בית וגינה, חובב מוסיקה מכל הסוגים, בעלי-חיים וכל מה שומין במסגרת הרחבה של הקיבוץ. מקיבוץ בצפון.

721/קרינה
על עצמו הוא כותב "רווק בן 176/28, בעל הופעה נאה, המקרינה אופי מיוחד, חברותי, פתוח, בעל מרץ. יודע לשמוח ולהתרגש ממפגשים פשוטים ויפים עם בני-אדם, איש שיחה מתעניין,

יש בי ביום בשלות ורצון לבנות מסגרת משפחתית

מעניין יודע להקשיב, להבין ולאהוב והעיקר, אופטימי ולעולם לא "מרים ידיים". יש בי כיום בשלות ורצון לבנות מסגרת משפחתית".

הוא גם מתעסק בספורט, מתעניין בנעשה בארץ ובקיבוץ ורוצה אותך, שעברת כברת דרך בחיים ועכשיו פנויה ליחסים רציניים. הוא בן קיבוץ בצפון.

722/מכוחותינו
רב-סרן בתפקיד בכיר בצפון הארץ, בן 30, רוצה בהיכרות אמיתית, חמה וכנה עם קיבוצניקית רווקה או גרושה (עדיף ללא ילדים) מאיזור הצפון או המרכז, בגיל שבין 24-28. החיים והחברות בקיבוץ באים בחשבון, לדידו. הוא פנוי ואב לבן.

723/מרקו פולו
מתוך דבריו על עצמו: "מגלה עולם, רווק בן 36, 169, מעוניין, לאחר שנים של מסעות וטיולים בארצות ויבשות רחוקות, להתיישב ולגלות את העולם הנעלם שלך ולהקים קן חם. אם את בחורה מעניינת, נחמדה, נאה ואולי, אפילו, גם יפה, שמוכנה ומאמינה שניתן ליצור שותפות בשניים, הרי את מוזמנת (עוד לא מקודשת). מובטח לך שלא תתאכזבי".

הצעת ייעול
מוגשת בזה הצעה, שתקל עליכם, משתתפי המדור, בפניותיכם אלי ובה במידה, תחסוך יגיעה מהקוראים. כיוון שבפניותיכם חוזרים ונשנים צירופי מלים כוללניים ומטבעות לשון שחוקות (לדוגמא: "אוהבת תיאטרון, מוסיקה וספרות", "נראית צעירה מכפי גילה" וכו'), הבה נתייעל ונשתמש להבא בראשי תיבות, כפי שמקובל בצבא (זבש"ך, בבל"ת וכיו"ב).

אני מאמינה שתוך זמן קצר נסתגל לראשי התיבות החדשים.

והיה והרעיון לא מקובל עליכם, ותעדיפו דווקא לחדש משהו ולהיות מדוייקים ומקוריים יותר בהגדרותיכם ובפניותיכם — והיה גם זה לטובה.

להלן לוח ראשי-תיבות לשימושכם:
אוהב/אוהבת תממ"ס — (תיאטרון-מוסיקה-מחול-ספרות).
חובב/חובבת טטו"י — (טיולים, טבע וידיעת-הארץ).
מעדיף/מעדיפה אותו/אותה נחו"ר — (נבון(ה)חכם(ה)ורגיש(ה).
יודע/ת לתל"ק — (לתת ולקחת).
נצמ"ג — (נראה(ית) צעיר(ה) מכפי גילו(ה).
יגפ"מ — (ילדי גדלו ופרחו מהקן).
בהצלחה

לקראת שנת הלימודים תשמ"ח
מציעה ספרית פועלים

א. לבית-הספר היסודי
- **באמר ובשיח** — מקראה ספרותית לכיתות ג'-ד' ולכיתות ד'-ה'. בליווי תדריך למורה. מאת גרשון ברגסון
- **דרך המשחק** — שעשועי לשון ללומדי ערבית מאת יצחק פלטק
- **שעשועי מילון** — פעילויות להכרת המילון מאת תמר טלשיר
- **תורה לבתי-הספר** עם באור וליקוטי רש"י בעריכת גרשון ברגסון ווירתמיאל וינגרטן (מלווים במחברות עבודה לתלמיד) **בראשית** — לכיתות ב-ג **שמות/ויקרא** — לכיתות ג'

ב. לחטיבת הביניים והחטיבה העליונה

תחביר וסגנון, מאת יעקב שביט
ספר חדש — לפי תוכנית הלימודים לבחינות הבגרות בלשון

- **מתודיקה להוראת שירה** (על-פי תוכנית הלימודים החדשה בספרות לכיתות י'-י"ב) מאת שרה האופטמן
- **עיונים ספרותיים ואקטואליים ברומן בעל זבוב** של ויליאם גולדינג מאת חנה סקרה
- **מונחון לספרות**, מאת א"א ריבלין

ג. למורים, לסטודנטים ולקורא המשכיל
- **הצומח בנגב**, מאת אבינעם דנין
- **התנועה — מודעות ויצירה**, מאת נירה נאמן ולאה ברטל
- **והגדת לבנך** / על חגים ומועדים בישראל, מאת מיכל גור-אריה
- **כנגד כולם** / פדאגוגיה של חז"ל, מאת א"א ריבלין
- **קשיי כתיבה**, מאת אילנה מודלינגר
- **המוזיקה לעזרת הילד**, מאת גרשון פרייס

כל סוגי הרהיטים והמזרונים
פרדייז ועמינח
באספקה מיידית
כל סוגי המיטות והספות וכן מזרוני קינג קויל
תנאים מיוחדים ונוחים מאוד לקיבוצים • מקבלים ויזה
משה לב, הרצל 64, ת"א, טלפון: 03-823591

"המטייל"
שקי שינה
ואביזרי מחנאות
הדרכה וייעוץ במקום
תרמילי camp out!
הרצל 78 חיפה 04-645079

דרושה מטפלת עם לינה
רצוי קיבוצניקית — לילדה בת שנה וחצי
לתקופה של שנת לימודים
תנאים מעולים
הרצליה — טל' 052-542392

דרושה שמרטפית
לילדים בני 6,
בימים א' ג' ה',
בשעות 12.30—15.30
טל. 03-7526653

דרושים
בני משק
בשנת חופש
לעבודה במפעל
בקיבוץ
במרכז הארץ
לתקופה של 6 חודשים
(רצוי רקע טכני)
לפנות: טל' 06-366464
(בשעות העבודה)

קיבוץ געתון
מחפש
דחוף
אחות מוסמכת
עם ניסיון
עדיף ניסיון בקיבוץ
מגורים במקום
עם אפשרות קליטה
להתקשר בשעות היום
טל. 04-858415

דרושה
מנהלת משק בית
+ טיפול בילדה + לינה
רצוי רשיון לרכב
טל.
052-572001, 03-249885

אחות מוסמכת
דרושה מיד
לקיבוץ חניתה
מגורים במקום
04-859688
בערב
04-859542

דרוש מלוה/ים לעניין
לנכה צה"ל
(בן 32, מושבניק הגר בת"א)
לשנה מינימום.
+ רישיון נהיגה, רצוי עם ניסיון.
טל. 06-566055

פעוטון תל-אביבי
(בני 9 חודשים)
מחפש מטפלת עם ידע ו/או נסיון
לפנות ליעל
טל' 03-457652

למכירה בהזדמנות
מחשב קומודור
חדש
עדיין בתקופת האחריות
+ טייפ + משחקים + ג'ויסטיק
טל. 03-956233

קונים זהב
ויהלומים גדולים
יהודה הלוי 143 ת"א
טלפון: 03-235924
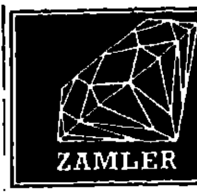
ZAMLER

ירוקת
לזר

רמבו כלבלב שנולד בקיבוץ
קיבל שם חינוך תנועתי בַּנחוץ,
כשהגיע העירה נשך המונים,
כי כלב קיבוצניק שונא עירונים!

כתבתנו בצפון מדווחת לנו כי רמבו, הכלב הזאבי המדובר ביותר בארץ, זה שנשך שישה בנוה עליו כלייה, ממנה ניצל לאחר מאבק משפטי ממושך, הוא תוצר אותנטי שלנו. יליד קיבוץ, בן כלביית משמר-העמק. כמו הרבה בני קיבוצים אחרים, יצא רמבו לחפש את אושרו בעיר הגדולה וכמו הרבה בני קיבוץ אחרים מצא עצמו בתוך של דבר מסוכסך עם החוק, נתון בהליכים משפטיים.

ספר ילדים חדש, העומד לראות אור בקרוב, יספר על תולדות חייו של רמבו. הספר מצטיין בחריזה קולחת ומאוייר בידי אמן.

מתוך כוונה להתאים את עיצובו של "הדף הירוק" לרוח המנשבת בו לאחרונה, שונה הצבע הירוק הרענן שאיפיין את "הדף" מראשיתו, לצבע נוטה יותר לצהוב. קוראינו ישמחו בוודאי לגלות, כי בגיליון הנוכחי מופיע הצבע החדש. ירקרק צהבהב. התואם לדעת המערכת את מגמות העיתון כפי שבאו לידי ביטוי בגליונות 220, 221 ואולי גם 219.

דירה להשכיר / לזר ג'גו

גרדיה כהן

ארוחת ארבע

עוד ועוד עוגות פרי
גם כאשר נדמה כי כבר יודעים הכל על עוגות פרי, תמיד יש חידושים, ודווקא חידושים טעימים. או קרימה: מנסים דבר חדש:

עוגת אפרסקים
1½ כוסות קמח, כפית אפיון, ½ כוס סוכר, ½ חבילה מרגרינה, 2 ביצים, 2 חלמונים, 1 גביע לבן או יוגורט, ½ ספל ריבת מישמש (או כל ריבה ביתית טובה), 2 כפות קוניאק, 8 אפרסקים יפים, 1 לימון, קצת אגוזים או שקדים.

מערבבים את הקמח עם המרגרינה הרכה, מוסיפים 2 ביצים וחלמון אחד ואת הלבן. לשים בצק גמיש, עוטפים בניילון ושמים כמה שעות במקרר. אחר-כך מחלקים את הבצק לשני חצאים, מרדדים עיגול ומצפים בזה תחתית עגולה של פאי, מערבבים את הריבה בקוניאק ושמים 3 כפות על הבצק. על זה מפזרים את השקדים ואגוזים, את האפרסקים מקלפים וחוצים לשניים, מטפטפים מיץ לימון וחותכים בכל חצי אפרסק חתכים עמוקים (כמו מניפה), שמים על התחתית ומכסים בחצי השני של הבצק, מעל לקימורים של האפרסקים חותכים עיגולים של 5 ס"מ, ומוציאים אותם, מורחים על האפרסקים שנתגלים את הריבה הנותרת, מורחים את הבצק בחלמון שנשאר ואופים ב-200°, כ-40 דקות.

אחרי האפייה מורחים עוד פעם ריבה. את העיגולים שנשארו אופים לחוד. ויש 8 עוגיות גדולות וטעימות.

עוגיות פרי משמרים
440 גר' קמח, 30 גר' שמרים, ½ כוס סוכר, 1 כפית מלח, מיץ וקליפה מלימון, ½ חבילה מרגרינה, 5 חלמונים, 8 כפות חלב, 1 קילו ענבים בכל הצבעים.

מערבבים את כל חומרי הבצק (את השמרים ממיסים בחלב הפושר), עושים בצק רך ונותנים לו לתפוח. את הענבים חוצים ומוציאים את החרצנים (סולטנינה לא צריך לחצות). מרדדים כל הבצק 12 עיגולים ושמים על תבנית. מקציפים את החלבונים עם ½ כוס סוכר ומערבבים עם הענבים. מחלקים על העוגיות ואופים ב-200°, כ-20 דקות.

(אפשר לעשות את העוגיות גם עם חתיכות שזיפים, אפרסקים או דובדבנים).

בתיאבון!

TIME-LIFE - EXPEDITIONS
סיורי יפן ישראל
סיורים קבוצתיים מיוחדים
- בחודשים ספטמבר, אוקטובר ונובמבר מתקיימים ע"י טיולי יפן-ישראל סיורים מרתקים ל-30-37 ימים, לכל המזרח-הרחוק (כולל: ציילון, הודו, נפאל, תאילנד, יפן, דרום-קוריאה ועוד...) במסלולים המעניינים והמלאים ביותר המוצעים בארץ, בלווי ובהדרכה מעולים! - לחברי הקיבוצים תנאים מיוחדים.
- כבשנים הקודמות יתקיים גם השנה סיור קבוצתי נוסף של טיולי יפן-ישראל המיועד לבני הקיבוצים. הסיור במסלול יחיד במינו, ובתנאים מיוחדים. מועדי היציאה: סוף ספטמבר תחילת נובמבר.
- הסיורים המקיפים ל-32 ימים: מ-2,695 $ לנוסע בלבד.
- הסיור ל-38 ימים: 2,900 $ לנוסע בלבד.

למעוניינים לטיול באופן עצמאי
- יעוץ וסיוע למעוניינים לטייל עצמאית, כולל סיוע בהשגת טיסות מוזלות לכל המזרח הרחוק ואוסטרליה, סיוע באשרות להודו, מידע חופשי ועוד...

לקבלת מידע: (התקשר או פנה, ונעביר אליך מידע נוסף)
המרכז לקשרי תרבות ותיירות יפן-ישראל רח' ז'בוטינסקי 105, ת"א טל. 03-440287 03-5461529
להרשמה לבני הקיבוצים:
"סיורי יפן-ישראל", רח' יהודה הלוי 89, תל-אביב

הצטרף לאלפי המטיילים המרוצים שנסעו עם טיולי יפן-ישראל למזרח-הרחוק בשנים האחרונות.

הופיע!
בטאון לחדשנות קיבוצית

מבצע מזרונים!!!
ברהיטי "צבר" — שאולי
מיוחד לחברי קיבוצים
30%
הנחה
למזרוני "צבר"
15 שנות אחריות
- מזרון סילי פוסטורפדי 140/190 — 450 ש"ח
- מזרון פרדייז חדש עם הלב האנטומי — 280 ש"ח
- מזרוני עמינח + קינג קויל בהנחות גדולות
- מזרוני ספלנדיד בהנחות גדולות
- מבחר ספות נוער קינג צבר 30% הנחה
- מבחר ספות נוער עמינח בהנחות גדולות
אספקה מיידית
רהיטי "צבר" — ת"א, רח' הרצל 44, 03-839711

פרסם בהדף הירוק